

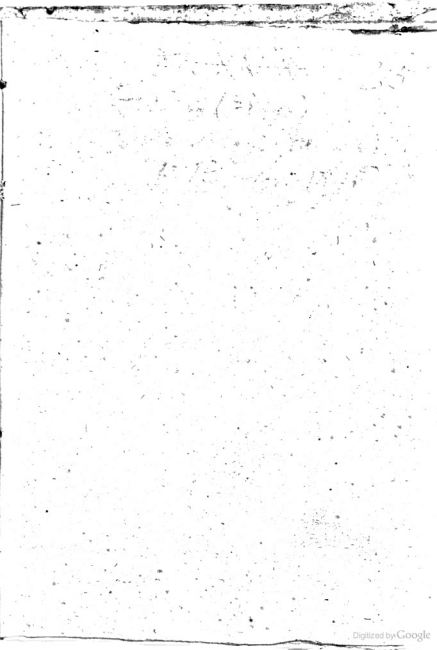
**GREGORII FIERLI
IURISCONSULTI
OBSERVATIONES
PRACTICAE AD
CURIAM...**

---

8. 4. 62

GREGORII FIERLI
JURISCONSULTI
OBSERVATIONES
PRACTICÆ
A D
CURIAM FLORENTINAM
PRÆSERTIM ACCOMMODATÆ
PARS SECUNDA

FLORENTIÆ MDCCLXXXVI.

EX TYPOGRAPHIA BONDUCCIANA

SUPERIORUM FACULTATE.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

OF THE

PHYSICAL SCIENCES

CHICAGO, ILL.

1900

1901

1902

1903

1904

1905

1906

1907

1908

1909

1910

1911

1912

1913

OBSERVATIONES.

Obs. 146. **P**OST CONTRACTUS veniamus ad *Leg. Illa ultimas voluntates*. Ultima voluntas non debet ex alieno ff. de hæ. arbitrio pendere, cum ex se red. inst.

firma, & perfecta Testamentorum iura esse oporteat. Potest tamen in ipsius hæredis voluntatem conferri, si hæres esse velit (1). Potest etiam in arbitrium Tertii conferri quod ad *Piam Causam* relinquitur (2). Denique potest Tertio committi ultima voluntatis manifestatio (3). Sed quid dicendum de hæredis institutione facta pro persona ab ipso hærede nominanda? Jurisperiti inter se dissentiunt. Multi enim putant maximum esse discrimen inter institutionem collatam in liberum alterius arbitrium, juxta propositum *Text. in L. Illa institutio*, & institutionem hæredis pro persona ab eo nominanda, in quo casu certa est hæredis institutio, cum fundetur in persona illius, qui alterum nominare debet (4). Verum inter utrumque casum nullum videtur interesse discrimen, cum tam in primo, quam in secundo hæredis nominatio collata sit in alterius voluntatem (5). Horum tamen Jurisperitorum sententia locum sibi potest vindicare in nominatione facienda de persona in-

certa ex certo personarum genere quia tunc Nominatus non ab hærede, sed ab ipso Testatore emolumentum accepisse videtur (6). At quamvis Testamentum non valeat alieno conditum arbitrio, valet tamen si factum sit ad interrogationem Notarii, dummodo Testator sanæ mentis fuerit, & hæredis nomen proprio ore ita expresserit, ut satis potuerit a Testibus intelligi; quibus accedentibus Testamenta substinentur quamvis facta sint rogante Notario ab infirmis gravi morbo laborantibus absque præcedenti absoluta voluntate testandi, dummodo omnis absit circumventionis suspicio (7). Si enim metu, malisque artibus Testator motus fuerit ad disponendum, Testamentum uti extortum non valet: Metus tamen, malæque artes plene probari debent; neque ad Testamentum infirmandum sufficiunt blanditiæ, preces, lacrymæ, quæ consensum non extorquent, uti metus, & falsa suggestio, sed animum solummodo movent, & inclinant (8).

(1) *Leg. 69. & Leg. 86. ff. de hered. inst.*

(2) *Clar. §. Testamentum qu. 6. Gabr. tit. de pia causa lit. B. concl. 3.*

(3) *Ut ex veriori sententia Mantic. de coniect. ult. volunt. lib. 3. §. 1. n. 16. Rot. nostra in Collen. Administrationis 2. Offobris 1725. §. Verum cor. Aud. Marco Filippo Bonfini; quia tertius videtur tamquam testis, a Testatore electus, qui non proprio Marte, sed juxta sibi notam Disponentis intentionem illam declarare, vel exequi debet. Ibid.*

(4) *Rot.*

(4) *Rot. Roman. in rec. dec. 139. num. 4. & seqq. & dec. 386. num. 10. & seqq. par. 19. tom. 1.*

(5) *Dec. 599. num. 5. par. 19. tom. 2.*

(6) *Ibid. Vid. Rot. nostr. in Laren. Canonum 26. Sept. 1780. §. Più chiara cor. Aud. Buratti. Secus si nominanda sit persona incerta de genere pariter incerto, quia tunc nominatus ab Eligente emolumentum accipit eod. §. Vid. Florent. Fideicommissi de Gaetanis 28. Sept. 1781. cor. Aud. Simonelli. Vid. Aud. Raffaelli in ead. caus. ubi plene agitur, an, & quando electio repetenda sit potius a Testatore, quam ab eo, cui data fuit eligendi facultas.*

(7) *Rot. nostr. in Filasteria Validitatis Testamenti 16. Sept. 1766. §. 17. & seq. cor. Montoridi, ubi dicitur, quod infirmus sanæ mentis reputandus est, si eadem die, qua Testamentum condidit, SS. Eucharistiæ Sacramentum receperit; Vid. Biturgien. Nullitatis Testamenti 29. Martii 1729. cor. Senat. Petro Francisco Ricci, ubi late agitur quandonam sanæ vel infirmæ mentis dicendus sit Testator morbo laborans? Substinetur quoque Testamentum ab aliquo minus perfectæ prudentiæ conditum, dummodo positivum absit dementiæ impedimentum. Quæ Juris regula extendi posse videtur etiam ad casum, in quo Testator exclusa Filia hæredes instituerit suos ex Sorore Nepotes. Conf. dec. in Florentina Approbationis Testamenti 11. Sept. 1738. cor. Aud. Hyeronimo Finetti.*

(8) *Manz. de testament. tit. 4. qu. 3. & 4.*

Rot. Roman. cor. Crisp. dec. 359. num. 32.
Rot. nostr. in Biturgien. Testamenti 29. Mart.
1729. §. Nec pariter cor. Canc. Fabbrini.

Cap. Cum *Observ. 147.* NON omnia Testamenta *se-*
esses, & ptem numero Testes pro eorum validitate
Cap. Re- requirunt. Pontificio enim Jure valent quo-
latum de que Testamenta, quæ coram proprio Paro-
testam. cho, vel vice Parocho, & duobus testibus
 condita sunt (1). Verum isthæ Pontificia
Alex. III. Constitutio non alia de causa apud
 nos vim Legis habet, nisi quia in Etruriæ
 Statu recepta fuerit per longam observantiam
 Principum nostrorum scientia, & adprobatio-
 ne roboratam. Quod ex eo maxime adparet,
 quia inspecta memorata Pontificia Constitu-
 tione rata sunt, atque firma omnia indis-
 tincte testamenta facta coram Parocho, & duo-
 bus testibus; e contra verò apud nos valida
 solummodo reputantur, si Testator in iis con-
 stitutus fuerit circumstantiis, ut Notarium,
 septemque numero testes habere non potue-
 rit (2). Nil ergo mirum si in nostro Archi-
 vio una cum aliis solemnibus Testamentis
 adserventur etiam ea coram Parocho, & duo-
 bus, vel tribus Testibus condita, quæ qui-
 dem recepta sunt tanquam vera, ac propria
 Testamenta prævia tantum verificatione sin-
 ceritatis actus, & impotentia testandi cum
 illis solemnitatibus, quæ non tam a Jure Ci-
 vili, quam ab *Archivii* nostri Legibus requi-
 runtur (3).

Non

Non absimili ratione apud nos valere possunt testamenta cum duobus, vel tribus Testibus confecta ad favorem *Pie Cause* juxta alteram ejusdem Pontificis *Alex. III.* Constitutionem in *Cap. Relatum*, dummodo tamen *Pie Cause*, cui bona relinquuntur prohibita non fuerit illorum acquisitio per memoratas Leges anni 1751. & 1769. quibus constitutum fuit ne *Manibus Mortuis* plusquam centum aurei nummi, vulgò *Zecchini*, relinquuntur (4).

(1) Testamentum Rustici coram simplici Capellano Parochi, & duobus Testibus non valere decisum fuit in *Florentina Testamenti de Florettis cor. Aud. Friderico Marioni*; secus si Capellanus sit ab Episcopo datus in *Coadjutorem Parochi, Ibid. num. 42. & seqq.* Testamentum ruri factum coram duobus Testibus an valeat? Vid. *Rot. in lib. mot. 87. pag. 447.* ubi allegantur Auctoritates pro validitate; sed decisum fuit non subsistere nisi in vim Codicillorum, quia numerus septem Testium non solum pro probatione, sed etiam pro forma requiritur. *Idem. decis. Cum quatuor Testibus sine presentia Parochi substatetur, Rot. cor. Cavalier. dec. 497. num. 3.* Vid. *Magdalen. de numero Testium par. 2. cap. 8. num. 29. & seqq.*

(2) *Rota nostra in Volaterrana, seu Serrazanen. Validitatis Testamenti 10. Sept. 1781. cor. Aud. Vernaccini, & in Cortonen. Testamenti 28 Januarii 1782. cor. eod.*

(3) *Liburnen. Validitatis Testamenti . . .*

1758. §. 24. cor. Audit. Venturini, Meoli, e Montordi. Vid dictam Volaterranam, seu Serfazzanen. Validitatis Testamenti coram Audit. Vernaccini §. 5.

(4) Vid. *Vot. decisiv. in Liburnen. Validitatis Testamenti in Causa Sardi*. Conf. quæ diximus ad *Auth. Ingressi C. de Sacros. Eccles.*

L. Hac *Observ.* 148. TESTAMENTUM imperfectum Patris inter liberos valet; sed si persona extraneæ admixta sit, tantum quoad illam infirmatur. §. 1. *Cod. de testam.* matur, nisi Testes adhibiti fuerint. Si quis igitur Testamentum minus solemne condiderit, puta duobus tantum adhibitis testibus, an valeat inspiciendum est, utrum inter liberos factum fuerit, an admixta persona extraneæ. Primo casu valet simpliciter, secundo autem casu in persona extranei non valet, sed valet in persona liberorum, & eis accrescit; quod tamen non procedit si perfectum fuerit Testamentum (1). Sed quoad extraneos etiam universaliter substitutos valet *Schedula* paterni Testamenti inter liberos sine testibus scripta (2). Et etiam ad favorem Neptis legatarie a Testatore dilectæ (3). Quinimo substat, præsertim inter liberos, Testamentum cum cancellationibus, additionibus, varioque atramento exaratum (4). Valet quoque inter liberos *Schedula*, in qua Testator totam scripsit suam voluntatem, omisit verò eam coram testibus, ac Notario publicare: huiusmodi enim Testamentum licet

9

ratione omittit solemnitatis imperfectum, perfectum tamen inter liberos dicendum est ratione declaratæ voluntatis (5). Verum non subsisteret Testamentum imperfectum etiam inter liberos conditum, si eorum institutio de magna accusari posset inæqualitate (6).

(1) Vid. *Mart. Vot. Pisan.* num. 7. & seqq. *Mans. consult.* 526. sub num. 18. Nonnulli id extendunt ad Testamentum Matris, *Clar.* in §. *Testament.* qu. 12.

(2) *Peregr. dec. Patav.* 33. in fin.

(3) *Magon. dec. Flor.* 58. num. 30. ubi plene. Vid. *Allegationem Adv. Ceffini in Pontremulen. Testamenti inter Liberos in Causa Luchini, & Nocetti*; in qua scripsit *Aloysius Mansii*, ubi late agitur de hac materia.

(4) Maxime si hujusmodi defectus in parte substantiali non reperiantur *Rot. lib. mot.* 26. pag. 315. ubi quod cancellationes præsumuntur factæ tempore Testamenti, & de Testatoris mandato.

(5) *Ibid.* §. *Et quia.* Vid. *Bartol. in Leg. Si is*, num. 4. de *Testam. Dec. cons.* 159. n. 3. & 448. num. 9.

(6) Vid. *Florentina Donationis de Capponibus* 10. *Maii* 1737. §. *Nec obstat & seqq.* cor. *Canc. Fabrini Relat.* Secus quando Pater inæqualitate usus fuerit erigendo Primogenituram, aut favore Agnationis, aut alia rationabili causa. *Ibid.*

L. Asse *Observ.* 149. VALET institutio Hæredis per toto 77. relationem ad *Schedulam*, & dicitur Testamentum *mysticum*, seu implicitæ nuncupatio-
red.instit. nis. Nec opus est ut Notarius *rogitum* conficiat relative ad *Schedulam* sibi traditam a Testatore, sed potest etiam *rogitum* conficere relative ad *Schedulam*; quæ alio in loco reperitur (1); quinimo relative ad *Schedulam* de futuro exarandam (2). At quoniam contra validitatem, executionemque huiusmodi Testamentorum obiici posset *Edictum* diei 25. Novembr. 1746. *sopra le Cedole*, e *Biglietti*, consultius esse videtur, quod Tabellio in eorum receptione declaret, Testatorem omnia facere velle juxta Patrias Leges, & absque ullo *Gabelle* præiudicio, quodque *Schedula* minime valeat priusquam rite, recteque in generali *Florentiæ* Archivio, & in *Officio Gabellarum* exhibita fuerit (3).

(1) *Mans. consult.* 506 n. 20. *Marzimed. exam.* 58. & dec. 96. & 97. *Rot. in rec. dec.* 180. num. 10. par. 11.

(2) Vid. *Montelat. Instit. tom. 1. pag. 184. §. In hac specie.*

(3) Ita sentit idem *Montelatic. loc. cit. §. Verum*.

Leg. Hac *Observ.* 150. IN solemnî Testamento Caci-consultis octavus Testis, vel Notarius est assumendus; *sima* 8.C. hæres nuncupandus, & designandus; nuncup-
qui test. patio in Scriptura redigenda, & a Testibus
fac.poss. subscribenda, & subsignanda. Harum solemn-
 ni-

nitatum ratio in eo posita est quia Testator scribere nequit. Ab hisce tamen solemnitatibus potest per Principis dispensationem Cæcus eximi; quinimmo si inter liberos, & ad Pias Causas testetur, omnibus fruitur privilegiis, quibus gaudent testamenta inter liberos, vel ad Pias Causas condita: cessat enim in his casibus suspicio falsitatis. Valet quoque Testamentum nuncupativum a Cæco factum, quamvis hæredem proprio ore non nomina-verit, sed Parocho de persona hæredis roganti cum verbis „ Signor sì „ responderit (1). Quoniam verò ubi cessat falsitatis suspicio, cessare debet huiusce Legis sanctio, ideo Notarius, ejusve hæredes absolvi merentur a damnis alicui obventis ex omissione solemnitatum, quæ in Testamento Cæci adhiberi debuissent, si omnis exulet fraudis, dolique suspicio (2).

(1) *Voluterrana, seu Serrazzanen. Validitas Testamenti* 10. Sept. 1781. art. 3. coram Aud. Josepho Vernaccini Relat., ubi de hoc Textu plene disseritur.

(2) *Fulgos. cons. 41. & 91. Menoch. de præsumpt. præsumpt. 6. lib. 2. num. 4. Rot. nostr. lib. mot. 118. pag. 240. cum seqq.* Speciale tamen est, quod Notarius præsumatur dolo omisisse solemnitates, ideoque ad damna teneatur. *Farinacc. de falsit. qu. 177. num. 4. & seqq. Sabel. in summa §. Notarius n. 7.*

Leg. Sancimus 27. *Observ.* 151. TESTAMENTUM sola voluntate contraria non tollitur. Interdum tamen tollitur, nempe si Testator in Testamento perfecto eos instituisset hæredes, qui non poterant ab intestato succedere, in posteriore autem imperfecto eos instituat, qui alias ab intestato successissent (1). Item tollitur si Testator post decem annos a condito Testamento contrariam aperiat voluntatem, nolitque prius illud testamentum valere (2). Necessesse tamen est hanc nudam contrariam voluntatem inter Acta Magistratus ostendere, vel coram Testibus idoneis non minus tribus (3). Testamentum quoque ad Pias Causas conditum, ac propterea habens implicitam clausulam derogatoriam ad sequens Testamentum, censetur revocatum ob decennii lapsum etiam absque speciali derogatione, quia tanto tempore præsumitur oblivio clausulæ derogatoriæ primo Testamento adiectæ; quod libentius recipiendum est, ubi venientes ab intestato fuerunt in secundo Testamento instituti (4). Per Codicillos etiam censetur revocatum Testamentum, si eorum verba cum Testamento pugnent, ejusque revocationem necessario importent (5).

(1) *Leg.* 21. §. 3. *Cod. hoc tit.*

(2) *Text. in hac Leg. Sancimus C. de Test.*

(3) *Vid. Clar. qu. 91. n. 4.*

(4) *Vid. Rot. Roman. coram Bich. dec. 458. num. 32. & seqq.*

(5) *Rot. in rec. dec. 472. num. 2. par. 5. tom. 2. & dec. 347. num. 2. & seqq. par. 14.*

Quando per Codicillos non dicatur recessum a dispositis in Testamento, Vid. plene in *Clusina Fideicommissi de Boncis* 17. *Maii* 1773. art. 2. cor. *Aud. Signorini*.

Observ. 152. Ex CAUSA exheredationis, vel *Auth. Ex* præteritionis irritum est Testamentum tan- causa C. tum quoad institutiones; cætera firma ma- de liber. nent. *Imp. enim Justinianus* solam injuriam præter. , exheredationis, & præteritionis voluit remove- & cum Testator in sola institutione peccaverit, in ea sola est puniendus, salvis aliis Testamenti partibus, quæ filio etiam hærede instituto, viribus suis substitissent (1). Sed quid si Pater filium mortuum credens eum præterierit, valent ne legata extraneo relicta? Negant communiter Jurisperiti, quia si hoc casu donatio inter vivos revocari potest, multo magis legata deficere debent (2). Apud nos verò Testamentum non fit irritum ex Causa Exheredationis, vel Præteritionis Fœminarum per Statutum nostrum a successionem exclusarum favore masculorum Agnatorum, dummodo tamen hi a Statuto vocati sint; Nam si Testator hæredes extraneos instituerit, tunc non obstat Fœminis Statuti nostri dispositio, immo Filia præterita poterit rumpere Testamentum Patris, licet Filii masculi instituti sint in sola legitima, cum ad effectum omnimodæ exclusionis Fœminarum debeant esse hæredes universales (3). Quid dicendum si Filia ab hæreditate Patris exclu-

sa fuerit propter odium à Testatore conceptum contra Generum, ejusque Familiam? Verius est Testamentum nullitatis vicio laborare, etiamsi Testator ad odium contegendum dixerit, se filiam suam exheredem fecisse pro bonis in sua agnatione conservandis, præsertim si agnationem ipsam odio habuisse probari possit (4).

(1) Et ita judicatum fuit a Magistratu Supremo die 4. Aprilis 1636. cor. Aud. Ascanio Pasoli in Causa De Bondis.

(2) Vid. Clar. qu. 52. Gaill. lib. 2. obs. 113. n. 2. Barry de success. lib. 10. tit. 10. n. 9.

(3) Crass. §. Testamentum sub num. 8. Rot. Romana dec. 770. num. 4. & 5. par. 2. rec. & dec. 46. par. 13. & dec. 45. num. 1. par. 18. tom. 1.

(4) Romana, seu Januen. Successionis, & Legitima 15. Novembr. 1709. cor. De Aste. Rumpens Testamentum ex causa præteritionisolvere debet Gabellam illius partis Hereditatis in qua succedit, & si ab Hærede soluta jam fuerit, eidem restituenda est. Florentina Legitima 1. Sept. 1577. lib. mot. 45. pag. 210.

L. Si ma. Observ. 153. QUUM inofficiosi Testamenti ter Cod. querela ad illos solummodo spectet, qui ab de inoffici. intestato succedere possunt, ideo sequitur, eos testam. qui per Statutum a successione exclusi sunt, querelam inofficiosi excitare non posse (1). Hinc Filie a Parentibus præteritæ hujusmodi que-

querela non competit (2); hinc neque Mater in Testamento Filii neglecta potest illud rumpere, maxime verò si adiecta clausula *codicillari*, vel altera *omni meliori modo* aliquid legati nomine eidem relictum fuerit (3). Legitima tamèn ei deberi verius est, præsertim si Filius condito Testamento decesserit (4). Quo in loco advertendum est, quod si Matris, vel Filii præteritio facta fuerit ignoranter (vel ignorantia cadat super existentia personæ, vel super eius iure) nullum est Testamentum in quo fuit Extraneus institutus. Quod si præteritio facta sit cum certa scientia, ac deliberata voluntate excludendi Matrem, vel Filiam a Statuto iam exclusam, tunc Testamentum subsistit, eique sola debetur legitima (5). At quamvis Mater a successione sui Filii exclusa non possit ad sui favorem inofficiosi Testamenti querelam excitare, potest tamen iuxta *Text. in Leg. Posthumus* 6. §. 1. ff. de inoffic. Testam. eam promovere ad favorem suorum Filiorum masculorum, qui a Fratre defuncto una cum Matre fuerunt exclusi (6). Fratres verò, vel Sorores uterinæ ab inofficiosi actione contra Testamentum Fratris, vel Sororis penitus arcentur; Consanguinei de inofficioso questionem movere possunt, si scripti hæredes infamiz, vel turpitudinis, vel levis notæ macula adspersantur (7).

(1) Voet. ad Pand. lib. 5. tit. 2. n. 32.

(2) Angel. in Leg. Posthumus §. Si quis ex his num. 2. ff. de inoffic. testam. Roman. cons. 14. Capyc. dec. 176. n. 3.

(3) Flo-

(3) *Florentina Donationis* 25. *Offobris* 1629. cor. trib. Rot. Audit. impress. in *Thesaur. Ombros. tom. 4. dec. 7. num. 40. & plur. seqq.* Quin etiam *Statutum nostrum* procedit sive *Agnati* instituti sint *hæredes*, sive *extranei*, quia *Extraneorum* institutio nil a *Matre* aufert, sed solum ab *Agnatis*, quibus *Defuncti* debetur *hæreditas*. *Ibid. num. 83. cum trib. seqq.*

(4) *Mart. de success. legal. par. 2. qu. 4. art. 5. num. 10. & seqq.*

(5) *Rot. Roman. in Anconitana Successionis* 5. *Januarii* 1740. §. *Et quamvis coram De Vais. Vid. Observ. ad Auth. Ex Testamento Cod. de secund. nupt.*

(6) *Rot. nostr. in Thesaur. Ombros. tom. 4. dec. 7. num. 38. & seqq. & num. 83.* Disputata fuit hujusmodi quæstio cor. Magistratu Suprema annq 1776. in *Causa Tommasi, c. Vedova Tommasi*, atque transactione composita fuit.

(7) *Leg. Fratres Cod. de inoffic. testam. Rot. post Torr. de pass. futur. succ. dec. 22. & 23. ubi quod turpis persona dicitur quilibet illegitimus, Merlin. de legit. lib. 1. tit. 2. qu. 13. num. 23. ubi quod turpis esse debet tempore conditi Testamenti.*

Leg. De Observ. 154. REIPUBLICÆ expedit ut Defunctis ff. de Actorum voluntates, quantum fieri potest, transact. suum sortiantur effectum. Ex quo principio fluit legale illud axioma, quod non cognitis, per-

perspectisque verbis Testamenti nec transigi, nec exquiri veritas possit, omniaque ruant a Transigentibus gesta. Quod tamen intelligendum est de sola generica Testamenti scientia, ex qua regulariter induci non potest (præsertim in præjudicialibus) certa, ac præcisa notitia rerum omnium, quæ in eodem continentur Testamento: Secus verò si ultragenericam Testamenti scientiam accedant coniecturæ, ac præsumptiones, quæ omnimodam præseferant rerum notionem, quæ in Testamento, aliove actu comprehenduntur (1). Scientia enim quæ coniecturis probatur appellari recte potest vera, ac specifica actus scientia, non autem incerta, atque præsumpta, cum aliud sit scientiam præsumere, aliud cam præsumptionibus, coniecturisque probare (2).

(1) *Florentina Pratensæ Detractionis Legitima* 1. Octobris 1743. § *E quantunque & seqq.* cor. Aud. Meoli, & Canc. Montordi.

(2) Vid. *Urceol. de transact. qu. 47. n. 22.* & per tot.

Observ. 155. QUUM Lex ista loquatur de Leg: Pa-
futura successione, deque pacto vel totam Hum C.
hæreditatem, vel ejus Quotam respiciente, ideo depact.
sequitur ejusdem sanctioni obnoxiam minimè
esse partis bonorum immobilium promissionem
Part. II. b nem

nem a Patre factam contemplatione matrimonii; præsertim verò si huiusmodi promissionem in suo confirmaverit Testamento (1). Quoniam verò humani arbitrii libertas potior est, & præstantior favore dotis, vel matrimonii, ideo pactum de instituenda hærede filia dotata vel nullo modo substinetur, vel saltem est revocationi subiectum, sive cadat super tota hæreditate, vel eius quota; sive iuramento firmatum fuerit, sive non (2). Huiusmodi enim successoria pacta si unquam valere possunt, valent, ac subsistunt in vim ultimæ voluntatis, & non in vim contractus irrevocabilis, ideoque semper obnoxia sunt sive expressæ, sive tacitæ revocationi, quemadmodum est illa, quæ ex Testamenti confectione deducitur (3).

(1) *Florentina Dotium, & Extradotalium* 18. Martii 1777. §. 25. & seqq. coram Joh. Bonaventura Spannocchi.

(2) *Torr. de pact. futur. success. lib. 1. cap. 7. num. 47. Urceol. cons. 98. n. 7. & seqq. vol. 2. Rot. in rec. dec. 390. num. 22. & seqq. par. 9. tom. 2.*

(3) *Sabell. in summ. §. Pactum num. 3. Rot. post Merlin. de legitim. dec. 182. num. 16.* Plerique volunt substineri posse promissionem ita conceptam „Promitto tibi bona mea post mortem „ cum supponat hæredem obligatum ad tradenda bona donata. *Torr. de pact. futur. success. lib. 1. cap. 4. num. 2. 6. 29. 32. Cancr. var. resol. par. 3. cap. 7. n. 135.*

Observ. 156. QUAMVIS omnia pacta, con- *L. final.*
 ventionesque de futura alicujus successione *Coit. de*
 ipso jure corruant, atque resolvantur, attamen quandoque subsistunt accedente Principis auctoritate cum certa scientia, & legitimis *pact.*
 ex causis interposita: Tunc enim cessat quæcumque meditandæ mortis suspicio (1). Valent quoque pacta successoria Statuto, vel consuetudine confirmata (2); item ea, quæ constanti roborata fuerint consensu illius, de cujus agitur hæreditate (3); ac tandem quæ cadunt non super hæreditate certi hominis, sed super quibuscumque hæreditatibus generice contemplatis (4).

(1) Conf. *id. Torr. de pact. futur. success. lib. 1. cap. 14. num. 14. & plur. seqq. Rota nostra in Pisana Successionis 4. Martii 1766. §. 9. & seqq. cor. Aud. Joh. Meoli, & Ant. Mar. Montordi.*

(2) *Id. Torr. cap. 12. per tot.*

(3) *Id. Torr. cap. 29. & prædicta decis. in Pisana Successionis cor. Meoli, & Montordi.* Potest enim hujusmodi pacta revocare in præjudicium Paciscentium. *Micalor. de Fratrib. par. 3. cap. 12. per tot. Franch. dec. 89. sub num. 4.*

(4) *Vid. Urceol. consult. 98. num. 49.*

L. Si dubitet §. quæ vocari recte potest portio portionis ab in-
Filiusfa. testato debitæ (1), ac partem potius hæredi-
mil. ff. de tatis, quam bonorum. At in Foro nostro sæ-
fidei, pe sæpius resolutum fuit Legitimam esse Quo-
tam Bonorum, non autem Hæreditatis, eam-
que tribuendam esse de eo quod superest de-
ducto ære alieno, funeris expensis atque Ga-
bella pro hæreditate soluta (2). Licet autem
Legitima debeat pro rata in singulis Cor-
poribus, nihilominus Judici permissum est
eam Filio constituere in una, vel pluribus
rebus hæreditariis (3), dummodo tamen non
solvatur cum Mobilibus vilioris materiæ (4).
Cæterum Legitima debetur statim post mor-
tem Patris, & quidem ministerio Legis, itaut
habeatur tamquam pars avulsa ab hæreditate
cuius dominium recta via in Legitimarium
transfertur (5). Fœminis autem a Statuto pro-
pter dotem exclusis nulla debetur legitima,
cum exclusus ab hæreditate censeatur exclu-
sus a Legitima (6).

(1) *Leg. Papinianus 8, §. Quoniam ff. de inoffic. testam. §. ult. instit. eod. tit.*

(2) *Florentina Legitimæ 1. Sept. 1577. lib. mot. 45. pag. 210 Florentina Immissionis, si- ve Executionis Legitimæ 26. Junii 1680. cor. Aud. Aloysio Mansi, ubi late agitur an, & quando legitima dici debeat quota bonorum, vel hæreditatis.*

(3) *Peregr. de fideicomm. art. 4. n. 34. & art. 36. num. 74. Rota nostra lib. mot. 101, pag. 317. ad fin.*

(4) *Ro-*

(4) *Romanà, seu Arianen. Legitimæ quoad Liquidationem* 26. Martii 1745. §. 14. coram Vicecomite.

(5) *Romanà Legitimæ super Fructibus* 22. Maii 1755. §. 10. cor. Caprara. Florentina *Legitimæ* 14. Aug. 1739. §. Aliis e contra cor. Aud. Marco Philippo Bonfini.

(6) *Sabell. resol.* 91. Florentina *Approbationis Testamenti* 11. Sept. 1738. §. La quale intelligenza cor. Aud. Hieronym. Finetti. Conf. Voet. ad pandect. lib. 5. tit. 2. num. 42. Ant. Fab. de success. ab intest. observ. 18. per tot.

Observ. 158. QUUM igitur Filiz per Statu- *Leg. Ait*
tum Florent. ab hæreditate Patris excludan- *Prator ff.*
tur, earumque dos loco legitimæ non succe- *quod cum*
dat, necessario consequitur eas non esse ad- *eo.*
numerandas pro augenda de *Triente* ad *Se-*
missem legitima masculis debita (1). Quod si
Pater ultra domicilium Florentinum aliud
etiam habeat domicilium in territorio, ubi
dos succedit loco legitimæ, & bona possideat
partim in uno, partim in altero Domicilio,
tunc quoad bona in Florentino Territorio
posita Fœminæ non faciunt numerum; quoad
alia verò bona numerum faciunt (2).

(1) *Florentina Legitimæ* 30. Julii 1697. cor.
trib. Rot. Audit. lib. mot. 80. pag. 301. Quo-
ties vero Fœminæ adnumerari possunt, tunc
voluntas Masculi eas numerare eligentis præ-
valere debet contrariæ aliorum Masculorum

voluntati, juxta celebre *Severoli Votum impress. post Mantiss. ad De Luc. tom. 2. resp. 1. Vid. Polit. de fideicomm. dissert. 2. n. 11. & seqq. tom. 1.*

(2) Ita resolutum fuit a S. R. C. sub die 15. Febr. 1698. de Voto Senat. Poltri in Causa inter Marchiones Feronios vertente.

*Auth. No- Observ. 159. Si quatuor sint liberi, vel
vissima pauciores legitima est triens, sin plures se-
Cod. de missis. Si liberi sint secundi, vel ulterioris
inoff. te- gradus, hanc legitimam inter se dividunt in
stam. Stirpes eo plane modo quo totam inter se
dividerent hæreditatem. Hinc si ex duobus
Filiis prædefunctis unus reliquerit Nepotem,
alter verò tres Nepotes, legitima portio, quæ
hoc in casu est triens ita inter eos dividetur
ut tantum hi tres accipiant, quantum ille
unus. Parentibus quoque debetur legitima in
luctuosa præmorientium liberorum hæreditate,
quæ juxta *Butrigarii* opinionem triens est to-
tius Axis hæreditarii (1); nisi tamen præde-
functus reliquerit Filios, quia tunc nulla Pa-
rentibus debetur legitima (2); Quæ autem
debetur Transversalibus quarta est (3). Vi-
ventis nulla datur legitima nisi in casu ser-
vandæ vitæ, seu libertatis Filii; vel Patre
bona sua dissipante (4); vel Filio Judæi ba-
ptizato legitimam petente (5). Cæterum legi-
tima debetur deducto prius ære alieno, fu-
neris expensis, & hæreditatis gabella; detra-
henda tamen est ante Legata, quamvis eidem
Le-*

Legitimario relicta sint (6). Pro ea verò rite calculanda, seu metienda inspiciendum est tempus mortis Patris si de *quantitate* bonorum agatur; si autem agatur de eorum *pretio*, observandum est tempus petitionis (7). Quapropter hæreditatis augmentum post mortem Patris obveniens respicit etiam Legitimarium, si illud *intrinsecum* sit, secus si *extrinsecum*, nisi forte procedat a jure, vel causa in vita Testatoris existente (8).

(1) *Crass. de success. §. Legitima qu. 9. Merlin. de legitim. lib. 1. tit. 3. qu. 4.*

(2) *Merlin. eod. traff. lib. 1. tit. 2. qu. 12. n. 12.*

(3) *Crass. loc. cit. qu. 10.*

(4) *De Luca de legitim. disc. 28. num. 20. de testam. disc. 73. num. 23. Michalor. de fratrib. par. 1. cap. 33. num. 37. Surd. de aliment. tit. 8. privil. 26. n. 10.*

(5) *Juxta Ananias Doctrinam in cap. Judei §. num. 5. & 6. de Judeis Merlin. eod. traff. lib. 3. tit. 1. qu. 7. num. 10. Ciarlin. controv. 2. num. 44. & seqq.*

(6) *Romana Legitimæ super Partitis, &c. 19. Jan. 1750. §. 2. & seqq. cor. De Vais, & in Confirmat. dici 18. Junii 1751. §. 11. & seqq. cor. Bussio.*

(7) *Merlin. de legitim. lib. 5. tit. 3. qu. 7. n. 16. Rot. post eumd. dec. 130. num. 5. Rota nostr. lib. mot. 50. pag. 49. & cor. De Comitib. dec. 78. num. 50.*

(8) *Florentina Legitimæ 14. Augusti 1739. §. Fædere tamen cor. Aud. Marco Philippo Bonfini.*

L.Omni- *Observ. 160.* Si minus legitima relictum sit
modo 30. datur ex hac Lege conditio ad eam supplen-
Cod. de dam, & hæc actio vocatur *Expletoria*. Olim
inoff. te- liberum erat Filio vel supplementum legi-
stam. timæ petere, vel de inofficioso Testamento

agere; hodie verò eam electionem non ha-
bet, sed cessante querela inofficiosi concedi-
tur ei petitio supplementi legitimæ, cuius ra-
tio est, ut querela, quantum fieri potest,
coerceatur, testamentaque firma, ac rata per-
maneant (1). Legitimæ igitur supplementum
capitur ex dispositione Legis, potius quam ex
Judicio Testatoris (2) præsertim verò si inte-
græ legitimæ relicto Testatoris voluntas ad-
versetur (3). Jus autem petendi supplemen-
tum legitimæ transmittitur etiam ad hæredes
extraneos, licet Filius vivens hoc non agno-
verit beneficium (4). Filia verò petenti sup-
plementum legitimæ non obstat Statutum For-
minarum exclusivum; quoties dotem non ex
bonis Patris, sed aliorum consequuta fuit;
Hocce enim Statutum intelligi debet si do-
tatio ab eo facta sit, de cuius agitur hære-
ditate (5).

(1) *Leg. penult. Cod. hoc tit.*

(2) *Pisana Detractionum 9. Aug. 1782. §. Nè per impedire coram Aud. Brichieri Colombi.*

(3) *Florentina Inimissionis, sive Executoris Legitimæ 26. Jun. 1680. num. 40. coram Aloysio Mansi.*

(4) *Grass. §. Legitima qu. 37. Rot. coram Bich. dec. 292. num. 33. Rot. nostr. lib. mot. 109. pag. 246.*

(5) *Rot.*

25

(5) *Rot. cor. Cavaler. dec. 256. num. 6. &*
in Romana Testamenti 5. Maii 1745. §. ult.
cor. Caprara.

Observ. 161. LEGITIMA sine onere est relin-
quenda, & ratio est quia de Jure Naturæ de-
betur, ac propterea si onus appositum legiti-
mæ fuit, ipso jure tollitur, ut non sit opus
querela inofficiosi Testamenti (1). Unica tan-
tum cautela (vulgo *Soccini cons. 22. num.*
9. lib. 1.) a jure adprobatur, cum qua po-
test legitima onere gravari, nempe si Pater
relinquat Filio omnia sua bona, & etiam le-
gitimam sub Fideicommissi vinculo, adjecta
expressa conditione, quod quatenus Filius no-
lit parere præcepto, vel gravamini, intelli-
gatur in sola legitima institutus; tunc enim
stat in libertate Filii, vel acquiescere oneri,
paternam adprobando voluntatem, & simpli-
citer hæreditatem adeundo, vel onus respu-
ere, ac sola gaudere legitima (2). Per hanc
igitur *Cautelam* gravari legitima potest quo-
cumque modo, & in qualibet Testamenti
parte, & etiam extra illam, in qua contine-
tur hæredis institutio; quinimo legitimæ gra-
vamen validum est, ac subsistens, etiamsi ex
tacita Testatoris voluntate resultet (3). Ejus
verò gravaminis acceptatio deduci recte po-
test ex simplici quoque paternæ hæreditatis
aditione; ex retentione bonorum hæreditario-
rum; ac tandem ex usu paterni Testamen-
ti (4), nisi Pater expressam exoptaverit in-
tra

L. Quo-
niam 32.
Cod. de
inoff. te-
stam.

excludat hæreditate. Jura namque passim cohibent, comprimuntque effrenatum illud arbitrium de rebus suis libere disponendi quoties naturalibus, civilibusque moribus adversatur (1). Quod maxime obtinet si Statutum mandet eas solummodo valere dispositiones, ultimasque voluntates, quæ cum bonis moribus minime pugnent (2).

Hoc in loco Instituti nostri ratio postulat, ut exponamus dispositionem *Statuti Florentini rub. 130. ejusque Reformationis anni 1620.* quæ circa successionem in hæreditate intestata versatur, a qua Fœminæ existentibus masculis excluduntur nulla habita bonorum sive paternorum, sive maternorum distinctione. *Filia* itaque & ab ea descendentes excluduntur ab hæreditate Patris, Avi, Proavi, & alterius ascendentis paterni masculi, per defuncti Filium, Nepotem, Pronepotem, aliosque ex dicta Linea descendentes masculos, Patrem, & Avum paternum, salvis Filiz exclusæ alimentis, dote cum hypotheca, & reditu ad domum (3). *Soror* excluditur ab hæreditate Fratris etiam ab aliis Agnatis masculis usque in sextum gradum inclusive Jure Civili computandum, salvo in casu viduitatis reditu ad domum (4). *Mater*, alique ascendentes materni excluduntur ab hæreditate Filii per Agnatos masculos usque in sextum gradum, salva eis quarta bonorum omnium parte, ære alieno deducto (5); Et quoad defuncti sororem mater ipsa succedit juxta Juris Romani sanctionem (6). *Omnes aliæ Mulieres*, & per easdem conjuncti excludun-

duntur ab Agnatis masculis usque in octavum gradum inclusive, salva successione Neptotibus in concursu Amitæ, Materteræ, seu alterius personæ, quibus in jure repræsentationis non fuit præjudicatum (7) Fratres uterini, cæterique conjuncti per lineam maternam transversalem excluduntur ab Agnatis masculis usque in octavum gradum inclusive, nulla eis reservata bonorum Defuncti parte (8). In regulanda verò successione ab intestato inspiciendum est Statutum Loci, ubi res sita est, sive in rem illud loquatur, sive in personam, juxta Theoricam Jacobi de Ravenna (9), exceptis aliquibus tantum casibus, de quibus pluries in Curia nostra disceptatum fuit (10).

Quoad *Forenses* autem, Leges nostræ ad successionem non admittunt sive testatam, sive intestatam, & ex titulo *lucrativo* nisi exteros illorum locorum, in quibus ad æqualem successionem admittuntur Etruriæ Populi (11). Nèque ad evitandum hujusmodi *Retorsionis* jus, permissum est civilitatem consequi alicujus Loci, in quo tale jus Retorsionis non procedat; deficiente præsertim in eo loco habitatione, bonorumque possessione (12).

(1) *Leg. Si quis §. Legis autem C. de inoffic. testam.*

(2) *Romana, seu Januen. Successionis, & Legitimæ 15. Novembr. 1709. §. 39. & plur. seqq. cor. De Aste. Quoties autem Extraneus institutus est hæres solvere tenetur hæreditatis*

tis gabellam, cum ab ea immunes tantum sint ut verbis utar *Statuti Gabell. rub. 15. I Padri, Madri, Figli, e Figlie, Nipoti, e Nipote di Figli maschi, e non de Nipoti, e Nipote di Figlia femmina; I Fratelli, e Sorelle carnali; Nipoti, e Nipote di Fratelli, o Fratello carnale; Zio, o Avolo paterno di quelli, che così lascieranno, o ab intestato mancheranno. Quod plane de extraneis Legatariis eadem rub. 15. disponit Rota post Girond. de gabell. dec. 34. num. 8. & seqq. Filius arrogatus quoad gabellam habetur pro vero Filio. Rota post Girond. de gabell. dec. 34. num. 9. Idem dicendum de Adoptato si adoptio ab Ascendente, non ab Extraneo facta sit. Ibid. num. 10.*

(3) *Statut. & Reform. cap. 3.*

(4) *Ibid. cap. 2.*

(5) *Ibid. cap. 1.*

(6) *Ibid.*

(7) *Ibid. §. Alias vero.* Quæstio nunc perdifficilis agitur apud Magistratum Pupillorum in Causa Nardi, e Mutti, an Nepos ex Sorore præmorta excludatur ab Agnatis masculis defuncto conjunctis in septimo gradu? Affirmativam tuentur Advocati Offavius Landi, & Thomas Magnani: Negativam defendit Advocatus Josephus Poschi, tria Curie nostræ ornamenta.

(8) *§. In alia.* Quoad successionem Uxoris in hæreditate Mariti; & Filiorum naturalium in hæreditate ejus, ex quo nati sunt, Vid. Rub. 126. lib. 2. ubi etiam de successione Bastardorum.

(9) *In Leg. Cunctos Populos Cod. de Summ-Tri-*

Trinit. Florentina Successionis Locor. Mont.
30. Aprilis 1671. cor. Bartholom. Bologni.

(10) Vid. *De Comitib. dec. Flor.* 16. n. 14.
& dec. 73. per tot. Vid. ad mater. *Arretina*
Fideicommissi, & Successionis 19. Jun. 1781.
cor. Aud. Ulivelli, & dec. revocat. 5. Aprilis
1782. cor. Aud. Vinci.

(11) Vid. *Leg. 3. Aug.* 1784. *Florent. seu*
Ficiclen. Pratensi Regressus 8. Aug. 1788.
art. 3. §. 59. cum seqq. cor. Aud. Vernaccini.

(12) *Piscien. Statuti de Pari Jure Reddendo*
2. Septemb. 1791. §. 67. cum seqq. & per tot.
cor. Aud. Maccioni, ubi plene agitur de hoc
Retorsionis jure.

L. Matri *Observ.* 163. NON modo Filii, sed & Filiz
Cod. ad succedunt Matri ab intestato decedenti. Huic
SC. Orfic. tamen Juris Civilis dispositioni adversantur
Statuta nostra, quæ Fœminas excludunt a
quocumque illæ descendant, quoties masculi
existunt intra gradus a Statuto præfinitos,
quos in superiori *Observatione* indicavimus.
Pro intelligentia tamen nostrarum Legum
municipalium duo sunt inspiciendæ ipsarum
sanctiones. Prima, quæ posita est in memo-
rata rub. 130. lib. 2. §. *Et quod qualibet mu-*
lier respicit intestatam in hæreditate Matris
successionem. Altera dispositio in eod. lib. 2.
sub rub. 129. versatur circa successionem in
Dote materna.

Quoad hæreditatem igitur Matris Frater
etiã *Consanguineus* excludit sororem utrim-
quo

que conjunctam non ratione *Agnationis*, quæ in Matre non datur, sed ratione *masculinitatis* a Statuto nostro specialiter contemplata: Qua inspecta Statuti ratione Fratri etiam *Uterino* ad exclusionem *Sororis* pariter *Uterina* tribuendam esse Matris hæreditatem, pluries decisum habetur (1).

Quoad successionem verò in Matris dote decernendam, si Mater ipsa decedat vivente adhuc secundo Marito, succedunt Filii secundi matrimonii sive masculi ii sint, sive fœminæ ad exclusionem Filiorum masculorum prioris conjugii. Si verò moriatur in statu viduitatis, masculus ex primo matrimonio genitus præfertur Sorori Uterinæ ex altero conjugio procreatæ (2): Quod si masculi existant tam ex primo, quam ex secundo matrimonio, tunc omnes æqualiter, & in capita ad successionem admittuntur. Absque eo quod ob stare possit ejusdem Statuti dispositio, quæ Dotis lucrum integre defert secundo Viro, ejusque Filiis in præjudicium Filiorum primi matrimonii, quoniam Statutum loquitur quando mulier præcedit marito, non autem quando maritus præcedit Uxori, qui casus tamquam a Statuto omisus censetur relictus dispositioni Juris Communis, præsertim cum Statutum exorbitans sit, Jusque Civile corrigat (3). Quoniam verò Filii non a Matre, sed a Statuto successionem in dote materna nanciscuntur, ideo patet quod Uxor viro suo præmoriens illam ipsis relinquere teneatur exclusis poenitus extraneis: Potest tamen inter suos Filios de ea

inæ-

inæqualiter disponere (4); quin etiam legati titulo aliquid Sororis suæ relinquere (5). Quum autem *Statutum* loqui dumtaxat videatur de Muliere conjugata, ideo concludi potest prohibitas fuisse eas tantum dispositiones, quæ constante adhuc matrimonio fiunt, non verò alias, quæ in statu viduitatis a Muliere con-
duntur (6).

(1) *Florent. Successionis in Hereditate Materna* 20. Septembr. 1610. cor. trib. Rot. Aud. Qui contrariam sequuntur opinionem fundantur in ratione Agnationis, non in ratione masculinitatis, ac propterea intelligendi sunt in casibus, in quibus Statuta Agnationem potius, quam masculinitatem contemplantur.

(2) *Ibid.* §. In secundo vero.

(3) *Vid. decis. in Oppidi Balnei Successionis Maternæ* 20. Aprilis 1644. lib. Motiv. 116. pag. 78.

(4) *Florent. Hereditatis, & Separationis Bonorum* 30. Julii 1756. pag. 41. & seqq. cor. Aud. Hieronymo Finetti.

(5) *Magon, decis. Florent.* 97. sub num. 1. & in fin.

(6) *Vid. De Comitib. decis. Flor.* 99. num. 2. & seqq.

L. Cum a. Observ. 164. HÆRES tenetur præstare fa-
Matre G. æum defuncti. Hæc tamen regula non habet
de reiv. locum in eo, qui institutus est hæres in re
dic. certa, quippe qui dato cohærede universali
pro

pro legatario habendus est (1). Nec procedit in hærede Fideicommissario, qui propterea non tenetur observare pacta ab Hærede gravato stipulata super rebus Fideicommisso subiectis, nisi uno eodemque tempore liberam acceptaverit stipulantis hæreditatem (2). Quinimo pluries resolutum fuit in nostris Tribunalibus, quod non obstante libera hæreditatis aditione Fideicommissarius non obligetur stipulationibus initis ab Hærede gravato super bonis Fideicommissi, nisi liquido constet de voluntate obligandi successorem in hæreditate libera institutum, eique stipulationes attulerint utilitatem (3). Alias huiusce *Textus* limitationes in medium afferunt Jurisperiti, inter quas ea est, si hæredis auctor factum proprium, si adhuc viveret, impugnare posset vel uti nullum, vel uti læsivum (4); nisi tamen ex Defuncti facto ejus fraus resularet, ac mendacium (5).

(1) *Rot. nostr. cor. Accaris. decis. 64. num. 15. & seqq.*

(2) *Florentina Fideicommissorum de Alamanis 11. Septembris 1749. art. 5. §. 76. coram Montordi.*

(3) *Laren. Canonum 26. Septembris 1780. §. Ne rileva cor. Aud. Bernardino Buratti.*

(4) *Bonfin. de jur. Fideicomm. tom. 1. disp. 15. num. 86.*

(5) *Idem tom. 2. disput. 137. num. 69. Rot. nostra cor. Urceol. dec. 41. num. 20.*

L. Paulus ff. de
pign.

Observ. 165. PROPRIA ipsius hæredis bona non continentur sub universo obligationis vinculo per Defunctum contracto, nisi Hæredis etiam bona ipse nominatim obligaverit. Igitur contra hæredem Debitoris, qui omnia sua bona obligavit non datur Actio *hypothecaria*, sed tantum *personalis*. Quæ Juris Civilis dispositio merito quidem extenditur ad casum, in quo quis se, suosque hæredes obligasset, nam adversus eos non *hypothecaria*, sed sola *personalis* obligatio diceretur induta (1). Quin etiam si Debitor obligasset se ipsum, hæredes, ac omnia, & singula bona cum clausula *caterata*, eadem favore hæredis capienda foret interpretatio (2). Hinc apud nostros Tabelliones in usu semper fuit exprimere obligationem cum personalem, tum *hypothecariam* non modo super bonis debitoris, sed etiam super bonis hæredis, quæ confecto omnis tollitur ambiguitas quoad actionem contra Hæredem a Creditore instituendam. Quod si Filius, qui vel Patris, vel propria voluntate æs alienum contraxit, ab hæreditate paterna se abstinuerit, in quantum facere potest, conveniri debet. Hoc tamen beneficium ei suffragatur quoad personam tantum, & quoad bona post suam obligationem acquisita tempore patris potestatis; non verò quoad bona, quæ habebat tempore obligationis, sive paterna ea fuerint, sive propria (3).

(1) *Merlin. de Pignor. & Hypoth. lib. 2. tit. 1. quest. 15. n. 23. & 24. Affliff. dec. Neapolit. 201. n. 1.*

(2) *Rota*

(2) *Rota post Pacific. de Salvian. dec. 136. num. 5.*

(3) *Leg. 2. ff. quod cum eo, & Leg. 2. Cod. eod. Vid. Gratian. discept. Forens. cap. 799. Urceol. de transact. quest. 19. numer. 7. & seqq.*

Observ. 166. ORTA controversia inter hæredem scriptum, & legitimum, eaque per transactionem composita, quilibet hæres conveniri debet a Creditoribus pro hæreditariis portionibus (1). At si defuncti bona hypothecæ nexu devincta erant, poterit Creditor in solidum agere contra quamlibet ex portionibus hæreditariis ab hæredibus sibi invicem assignatis, & inter eos de facto divisus (2). Quod sæcus est quando specialiter obligata est res aliqua particularis, quia tunc si agatur de illius vindicatione, competit actio in solidum adversus hæredem, qui illam possidet (3).

(1) Confer. Gerard. Noodt. de pass. & transact. qui probare conatur actiones contra hæredem scriptum esse omnino dirigendas, refellitque Scavola responsum in d. Leg. controversia ff. de transact.

(2) Ut ex celebri Voto 7. num. 26. post Rembold. dixit Rot. in Rom. Hæreditatis de Rivvaldis 1. Febr. 1709. §. Ex eadem coram Scotto. Adde Vot. Aud. Francisci Mormorai in Florent. Palatii 24. Septembr. 1718. §. Absque eo quod pag. 23.

c 2

(3) Diff.

(3) *Diff. Vat. post Rembold. num: 27. & in altero Vat. Aud. Mormorai §. Verum etiam pag. 24.*

L. Imperatores ff. de transact. Observ. 167. LEGATARIUM verò scriptum hæredem, non autem legitimum convenire debent, quia legata ab intestato non præstantur. Quod adeo verum est, ut si Hæres in codicillis directe fuerit institutus, legata non debentur ab hærede legitimo, qui ob institutionis sic factæ nullitatem ab intestato succedit (1). Quo in loco illud quæri dignum est, an legata præstanda sint ab hærede legitimo, qui ab intestato succedit ob mortem hæredis scripti ante Testatorem? Quæstio affirmative resolvenda est, quoties in Testamento adposita legitur *Clausula Codicillaris*, etiamsi non constet Testatorem de eius vi, atque pondere instructum a Tabellione fuisse (2).

(1) *Leg. 13. §. 1. ff. de Jur. Codicill. Duni de Jur. Codicill. cap. 1. §. 7. pag. 65.*

(2) *Florent. Legatorum 4. Junii 1782. cor. Aud. de Morellis alterius præcedentis decisi. confirmatoria.*

Observ. 168. Si HÆRES institutus hæreditatem *Auth. Hoc* adire nolit, nec voluntatem Defuncti adimplere, *amplius* primo Cohæres, dein Legatarius, aut Fidei- *C. de Fi-* commissarius, porro Hæres ab intestato, ac *deicom.* deinde Extraneus, ac Fiscus admittitur (1). Quoties autem nulli prorsus extent legitimi hæredes, quibus Defuncti bona deferantur, tunc per publicum *Proclama* vocari debent omnes ii, qui in hæreditate jus aliquod habere possunt, & in casu, quo nullus compareat hæres, bona hæreditaria tanquam vacantia Fisco deferuntur, ad cujus exclusionem successio ultra decimum gradum non porrigitur (1); cum solum intra decimum gradum Leges, & Statuta de intestata agnatorum successione disponant (3). Bona autem *vacantia* dicuntur quæ legitimum successorem non habent, nec habitura sunt, ad differentiam hæreditatis *jacentis*, cujus extat hæres, sed nondum adita fuit (4). Si agatur de Peregrinis, qui in remotis regionibus moriuntur, omnis adhibenda est diligentia ut bona penes eos reperta ad ipsorum hæredes integre perveniant; quod si ob locorum distantiam nullus hæres indagari possit, eorum bona aut *Fisco*, aut *Pie Cause*, juxta mores Regionis, adjudicantur (5).

(1) Verum ad incurrendam hæreditatis privationem requiritur interpellatio, congruque termini assignatio pro adimplendo præcepto, atque insuper Judicis declaratio. Vid. *decis. in Florent. Pratens. Caducitatis diei 17. Junii 1777. §. Quindi è cor. Aud. Ulivelli Rel. Vid.*

Respons. ad dec. in Flor. Præt. Caducitatis 12. Septembr. 1749 sez. 4.

(2) *Perez. in tit. de legit. hered. num. 10. Duaren. in tit. ff. und. Cognat. col. 2. tom. 1. Vid. Statut. Florent. lib. 2 rub. 126. ubi successio Fisci admittitur post VIII. gradum.*

(3) *Florent. Fideicommissi* 5. Septembr. 1752. pag. 7. & 8—*eor. Aud. Meoli, & Florent. Fideicommissi de Scalandronis* 29. Septemb. 1767. *cor. Aud. Ulivelli.*

(4) §. *Placebat instit. de legit. agnat. success. Leg. final. ff. de success. edit. Rot. Rom. dec. 728. num. 15. par. 1.*

(5) *Vid. Montclatic. Jurisp. Civil. Element. tom. 2. pag. 13.*

*Lcg. Cum
in anti-
quioribus
C de jur.
dclib.*

Observ. 169. HÆRES Qui hæreditatem sibi delatam intra annum non adiit, eam transmittere nequit, exceptis tamen Filiis, ad hæredes suos. At hæreditatis etiam non agnitæ transmissio tribus fieri potest modis, scilicet jure suitatis quoad Filios; jure sanguinis quoad descendentes; jure deliberandi quoad cæteros. Requisita verò necessaria pro transmissione hæreditatis ex capite deliberanditria a Jurisperitis numerantur, nempe quod Transmittens sciat sibi delatam hæreditatem, quod decedat intra annum ad deliberandum concessum, tandem quod hæres transmittentis adeat intra reliquum anni spatium (1). Quibus constitutis notandum est, ex dispositione Statuti nostri rubr. 29, libr. 2. trac-

transmissionem fieri ab eo, qui per quindecim dies rem aliquam defuncti possedit (2); sicuti etiam maternæ dotis, vel hæreditatis licet non aditæ transmissionem recte dari in quoscumque hæredes etiam extraneos, quamvis liberi existant ex alio matrimonio (3). Cui tamen sententiæ obsistere videntur tum æquitas, matrisque benevolentia, tum plures nostrorum Tribunalium resolutiones (4). Dotis tamen maternæ ab Infante non agnitæ transmissio datur in præjudicium Filiorum alterius Matrimonii, sive masculi ii sint, sive Fœminæ, non autem in præjudicium Sororis ejusdem matrimonii (5). Quod si Filius post pubertatem mortuus sit, & bona Matris possederit, titulo licet hæreditario Patris, maternam hæreditatem adivisse censetur, eamque, Sororibus exclusis, ad Agnatos masculos spectare dicendum est (6).

(1) *Gomez. var. resol. lib. 1. cap. 9. num. 50. seqq. Rot. in rec. dec. 22. num. 40. seqq. part. 6. & cor. Bichio dec. 320.* Annus verò incipit non a die mortis Testatoris, sed a die, qua Transmittens scivit hæreditatem sibi esse delatam, *Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 21. n. 16. seq. d. decis. cor. Bich. n. 14.*

(2) *Vid. Sabell. var. resolut. icap. 89. num. 36. seqq. tom. 4. Magon. dec. Flor. 10. num. 20. seq.*

(3) *Id. Magon. dec. 148.*

(4) *Vid. Altograd. cons. 83. per tot. lib. 1. Rot. lib. motiv. 23. p. 118. & lib. 65. p. 173.*

(5) *Altograd. cons. 83. num. 100. & per tot.*

tot. Vid. dec. in Florent. Transmissionis 12.
 Octobr. 1540. & 6. Martii 1543.

(6) Ita decisum fuit a Rota nostr. mense
 Junii 1786. ad relat. Aud. Arrighi in Causa
 Sparapani, & Volterrani,

L. Pannonius ff. de acq. vel omitt. hered. Observ. 170. VERUM non agnita hæreditate intra tempus ad illam adeundam impertitum non semper præclusa remanet hæredibus Defuncti non adeuntis facultas illam agnoscendi. Huiusmodi enim facultas transmittitur ad hæredes quando Defunctus iusta de causa ignorare poterat hæreditatem sibi fuisse delatam. Quumque hoc restitutionis remedium in æquitate Legis Pannonius fundatum probationem requirat ignorantie delationis hæreditatis in primo hærede defuncto (1), manifeste consequitur illud obtineri haudquam posse quoties Defunctus ob vicinitatem, affinitatem, vel temporis lapsum ignorare non poterat hæreditatis delationem. Quapropter neque concedenda est in integrum restitutio si is, qui primam habebat succedendi causam hæreditatem repudiaverit, talisque repudiatio verisimiliter nota esse debuerat Auctori hæredis, qui remedium restitutionis postulat (2). Huiusce enim Legis dispositio subvenit ignorantibus, & non scientibus (3); eorumque ignorantia debet esse vel facti, vel Juris adeo dubii, ac perplexi, ut facti ignorantie æquiparari mereatur (4) Quum autem Lex ista solummodo loquatur de absentibus Rei-

Reipublicæ causa; ideo ejus remedium non ita facile extendendum est, & per lapsum longissimi temporis ex. grat. 80. annorum præscriptum dici debet (5); neque locum habet ubi æquitas cessat ob existentiam personarum, quæ Testatori sint magis dilectæ, quam is, in quem hæreditas transmitti debuisset (6).

(1) Dubitans an æquiparetur ignorantia, & an sufficiat ignorantia Juris dubii, ac perplexi? Vid. *Altograd. cons. 94. lib. 1.* ubi affirmative respondet.

(2) *Pistorien. Prætense Reivindicationis 4. Maii 1781. §. 21. & seqq. cor. Aud. Josepho Vernaccini.*

(3) *Romana Restitutionis in Integrum 27. Jan. 1736. §. Æquitative cor. Millino.*

(4) *Auximana Immissionis 9. Jan. 1735. §. Confugere & seqq. cor. Calcagnino.*

(5) *Pontremulen. Legati Causa Studiorum, & Dotium 14. Maii 1779. §. Si conveniva & seqq. cor. Canc. Joh. Vinci.*

(6) *Altograd. cons. 94. num. 59. lib. 1. ubi testatur hanc esse judicandi consuetudinem Florentiæ vigentem.*

Observ. 171. Qui solvit debita hæreditatis, L. Cum quique hæreditatem, quam antea non adive-
rat, testamento reliquit, habendus est hæ-
res ac si hæreditatem expresse accepisset. Si avia G.
Inspecta Statuti nostri sanctione rub. 29. lib. de jur. de-
2. 2di. lib.

2. aditio hæreditatis probata remanet, non modo ex occupatione, ac dominio delatæ hæreditatis, verum etiam ex solutione æris alieni Defuncti quantumvis modici (1) & ex minimæ rei hæreditariæ possessione per quindecim dies retenta (2). Quod nequaquam intelligendum est de bonis, quæ apud Defunctum tempore mortis existebant fideicommisso subiecta; ea namque propria auctoritate apprehendi, ac retineri ab Hærede possunt absque eo quod in ipso oriatur hæreditaria qualitas (3). Nec hæreditatis aditio resultat ex possessione rei, quæ erat cum Defuncto communis, præsertim si ejus usus dividi, ac separari non possit (4). Quod si Hæres de re communi simpliciter testatus sit, censetur de sua tantum parte disposuisse, ac propterea casus iste non comprehenditur sub censura propositi *Text. in Leg. si Avia Cod. de Jur. delib.* (5). Sed attenda Statuti nostri dispositione contrarium forrasse verius existimandum foret (6). Quum tamen nimis asperum, ac severum sit hocce Urbis nostræ Statutum, totis viribus enitamur oportet, ut minus quam fieri possit, Jus Commune lædat (7).

(1) *Rot. nostr. cor. Magon. dec. 148. num. 5. & seqq.*

(2) *Vid. Volaterrana Restitutionis in Integrum 9. Jul. 1773. §. 5. & seqq. cor. Aud. Vinci, ubi quæstio resolvitur contra hæreditatis aditionem non obstante Statuto Florent. aliisque similibus Statutis, quæ locum habere possunt eo tantum casu, quo verificetur factum*

Quam possessionis, & occultationis suspicio, non autem si deficiente rei etiam minimæ possessione, aditio ex aliis factis, verbisque deduci vellet. Vid. *decis. revocat. diei 7. Jun. 1776. cor. Aud. Buratti.*

(3) *Pistorien. Crediti, sive Prætensæ Aditionis Hereditatis 12. Novembr. 1752. §. L' altro fortissimo cor. Aud. Francisco Ant. Agnini.*

(4) *Florent. Prætensæ Aditionis Hereditatis 18. Martii 1603. lib. motiv. 87. pag. 48.*

(5) Vid. *Angel. cons. 173.*

(6) Ita resolutum habetur a *Rot. nostr. sub die 21. Aprilis 1558. lib. motiv. 19. col. 3. marg.*

(7) *Soccin. cons. 61. num. 8. lib. 1. Corn. cons. 91. num. 3. lib. 1.*

Observ. 172. IN HAC Constitutione voluit L. Ædi- Imp Justinianus, ut si scriptus hæres competen- Ho final. ti Judici testamentum nullo visibili vitio la- Cod. de borans ostendat mittendus sit in possessionem adiff. div. bonorum, quæ Defunctus tempore mortis ha- Hadr. toll. buit, reservatis exceptionibus altioris indagi- nis ad Judicium petitionis hereditatis. Judi- cium igitur in hac Lege fundatum requirit ex propria sui natura probationem nudæ tan- tum, ac simplicis possessionis penes Fidei- committentem; in quo distinguitur a Judicio Petitionis hereditatis, nec non ab Interdicto Quorum bonorum, in quibus necessaria est dominii probatio. (1). Quod equidem verum esse puto si Fideicommissarius agat contra Ha-

Hæredem hæredis Gravati, vel tertium possessorem ab eo causam habentem; secus si contra Tertium, qui cum titulo possideat non habente causam ab Hærede gravato; tunc enim probari debet bonorum dominium penes Fideicommittentem extitisse (2). Et in paritate probationum semper judicandum est favore Possessoris (3); eademque probatio fieri debet ab eo, qui ad Fideicommissum antiquius vocatus fuit, quoties agat contra eum, qui recentioris habet Fideicommissi jura (4).

(1) *Pisana Immissionis* 10. Martii 1775. §. 5. & seq. coram Aud. Ignatio Maccioni in *Causa Alamanni, e Rucellai*.

(2) *Peregr. de Fideicomm. art. 44. §. 6. vers. Aut verò ille*; & ita decisum fuit in ead. *Causa* Vid. *Florent. seu Pisan. Immissionis* 29. Septembr. 1769. §. 23. & seq. cor. Aud. Ulivelli ubi plures cumulantur auctoritates ad ostendendam differentiam, quæ inter hereditatis petitionem, & rei vindicationem intercedit.

(3) *Diff. Florent. seu Pisana Immissionis art. 1. cor. Aud. Ulivelli*.

(4) *Ibid. §. 28.*

L. Hereditatis 7. *Observ. 173.* HÆREDITATIS petitio quia actio mixta est, triginta annis præscribitur: quum Cod. de actiones reales præscribantur annis decem inter præsentem, & viginti inter absentes. Petitio itaque hæreditatis est actio in rem univ-
ver-

versalis, & bonæ fidei, qua quis petit se declarari hæredem, & proinde sibi restitui, vel dari hæreditatem ab eo, qui pro hærede, vel pro possessore eam possidet, vel dolo desiit possidere; nec Possessor excusatur propter longi temporis exceptionem, quia ut diximus huiusmodi actio *mixta* est in rem, & in personam, ac propterea non tollitur nisi longissimi temporis præscriptione. Hinc intelligitur discrimen, quod extat inter hanc petendæ hæreditatis actionem, & illam rei vindicandæ, quæ cum sit mere *realis* tollitur spatium decem annorum inter præsentem, & viginti si absentia concurrat (1). Ut autem locum sibi vindicet actio petitionis hæreditatis necesse est quod is, qui eam possidet, nequeat se tueri nisi cum titulo *pro hærede*, vel *pro possessore*. Si quis enim possideat bona hæreditaria titulo aliquo particulari, eum convenire oportet vel rei vindicatione, vel Possessoriis interdictis, cum hoece in casu pœnitus inepta, ac extranea foret hæreditatis petitio (2). In hoc autem Iudicio petitionis hæreditatis fructus veniunt usque ab initio, nisi Possessor in bona fide constitutus fuerit (3).

(1) *Florent. seu Pisana Immissionis* 29. Septembr. 1769. §. 23. cor. Aud. Olivelli.

(2) *Ead. decis.* §. Eod.

(3) *Rot. Lucens. apud Andreol. contrav.* 188. *numa* 10. *De Comitib. in addit. ad Rot. Florent. de Fideicomm. dec.* 40. *num.* 1. Filius Viduæ prægnantis quartam partem petit, quia possunt

sunt nasei tergemini, *Leg. Antiqui 3. ff. si part. hered. pet.*

L. In re- *Observ. 174* Qui cogitur hæreditatem pe-
stituenda titore restituere deducit quidquid in mortui
Cod. de funus erogavit: Item quidquid Creditoribus
petit. hæ- bona fide persolvit, cum non debeat Hæres
red. locupletior reddi cum damno Possessoris ab

hæreditate dejecti (1). Si tamen inventarium
 ipse non confecerit, funeris sumptus com-
 pensare tenetur cum mobilibus, fructibus,
 aliisque rebus hæreditariis, ex quibus, nisi
 aliter adpareat, illos fecisse præsumendus
 est (2). Hujusmodi vero sumptuum nomine
 veniunt non modo infirmitatis expensæ, al-
 que ante humatum corpus factæ, sed etiam
 quæ viventium Amicorum, Conjunctorumque
 solatium respiciunt, cujusmodi esse solent,
 exequiarum pompa, apparatus, monumenti
 constructio, aliaque id generis pro modo fa-
 cultatum, dignitatisque Defuncti (3). Adeo
 autem privilegiis donatæ sunt, ut alibi dixi-
 mus, necessariæ funeris expensæ, ut omni-
 bus Creditoribus præferantur quamvis ante-
 riori, & expressa fulciti sint hypotheca, que-
 madmodum sentiunt fere omnes Jurisperi-
 ti (4).

(1) *Leg. 5. Cod. hoc tit.*

(2) *Urceol. Consult. forens. cap. 20. n. 26.*
Merlin. dec. 515. n. 7. Rot. in rec. dec. 197.
num. 33. & dec. 277. num. 14. part. 12.

(4) *Leg.*

(3) *Leg. funeris, & Leg. at si quis ff. de relig. & sumpt. funer. Barbos. de appell. verb. signif. appell. 107. num. 1. & seq. Merlin. de pignor. lib. 4. tit. 1. quæst. 17. num. 25. & seq. Nimis effusos funerum sumptus moderatæ sunt plures in Etruria conditæ leges, uti videre est apud Sabell. in sua Praxi §. Spese num. 5. Et hisce nostris temporibus altera edita est pragmatica Constitutio sub die 10. Octobris 1748.*

(4) *Gratian. discept. for. 94. num. 2. & seq. Merlin. de pignor. loc. cit. Pacific. de Salvián. inspeff. 5. cap. 4. num. 72. Rot. in rec. dec. 399. num. 16. p. 2. Contrariam sententiam tuentur Mantic. de tacit. & ambig. lib. 5. tit. 23. num. 23. Caball. resolut. crim. cas. 201. num. 43. Negusant. de pignor. part. 5. membr. 2. num. 28. Viv. d. 307. n. 6. Franch. dec. 51. aliique permulti.*

*Observ. 175. COHÆRES a Cohærede ob de- Leg. Ex
fensionem universæ hæreditatis sumptus repe- parte 39.
tere nequit, nisi probet ob defensam alte- ff. famil.
rius partem se majores sumptus expendis- hercisc.
se (1). In ea igitur quæstione utrum expen-
sæ reficiendæ sint ab eo, qui ex lite commo-
dum consequitur, distinguendum est, an Hæ-
res qui pro parte successit, quique agendo
totam hæreditatem obtinuit, plus in lite im-
pendit, quam impendisset pro sua portione,
an verò non. Primo casu expensas ab altero
Cohærede pro sua rata repetit, & pro illis*

ei datur bonorum retentio; secundo verò casu nullam consequitur expensarum refusionem (2). Idemque dicendum est de Socio qui negotium utile gessit ratione rei communis (3); Nec non de Socio Criminis, qui in confectioe Processus contra plures delinquentes, maiores, gravioresque expensas erogavit, quam pro se ipso erogasset (4).

(1) *Diff. Text. Caldas de empt. cap. 27. n. 42. ad mater. vid. consult. in Florent. Donationis de Capponibus quoad liquidationem, quæ incipit „Ad removendam. „*

(2) *Rot. cor. Buratt. decis. 921. num. 23. & seqq. cor. Bich. dec. 583. n. 7.*

(3) *Diff. dec. cor. Buratt. num. 24. Boer. dec. 210. num. 5. Si cohæres, vel consocius frui velit victoria obtenta a litigante, facienda est pro rata expensarum contributio Paulut. diss. 70. n. 10. Dunozett. Jun. decis. 23. num. 4.*

(4) *Bonfin. in bannim. general. cap. 77. n. 126. & seqq.*

L. Licet *Observ. 176. ROMANIS Legibus nullum erat Cod. de adeundæ hæreditatis constitutum tempus, & jur. de-* si aliquo tempore solum longissimo, idest *lib.* præscriptione 30. annorum Jus hæredis excludabatur: Quod etiam *Florentiæ* obtinet non obstante antiqua Lege anni 1439. quippe quæ ab altera posteriori Lege anni 1477. abrogata fuit (1). Hoc tamen verum est, atque perspe-

speculum si neque Hæres possideat Defuncti hæreditatem, neque ullus adsit ex creditoribus, cohæredibus, vel substitutis, quibus possit damnum inferri; nam si Hæredi possidenti bona hæreditaria assignatus fuerit a Creditoribus, aliisve interesse habentibus terminus ad deliberandum, tunc intra illum cogi potest vel hæreditatem adire, vel eam repudiare (2). Nostriis verò legibus aliter res se habet. Nam Statutum Florent. Rub. 29. lib. 2. obviam ire cupiens illorum fraudibus, qui statim hæreditatem occupant, eamque expilant, & postea repudiant, voluit, quod quisque ex rei hæreditariæ possessione per quindecim dies propria auctoritate retenta, hæres efficere-tur (3); ejusque repudiatio minime valeret, nisi publice notificata fuisset in Consilio Populi (hodie per Leg. anni 1777. in Magistratu Supremo) intra duos menses a die repudiationis si Florentiæ, vel in ejus Districtu, intra quatuor verò menses si alibi facta fuerit (4) Sine qua solemnitate repudiatio habetur duntaxat pro quadam voluntatis declaratione, ut ex subsequentibus actibus dif-ficilius aditio colligatur (5).

(1) Vid. *Contramotiv. in Florent. Hæreditatis* 27. Septembr. 1785. pag. 5. & *Responsum Rote nostræ in Florent seu Praen. Primogenitura de Piccolomineis* §. 37. & seqq. ubi etiam de restitutione in integrum ob ignorantiam delatæ hære litatis *Ibid.* §. 41.

(2) *Florent Successionis* 21. Febr. 1769 art. 3. §. Ed in fatti & seq. cor. Aud. Lino Salvetti. *Peregr. 177.*

4

(3) *Ma-*

(3) *Magon. dec. Florent. 148. num. 6. Cascinen. Crediti 12. Januar. 1643. cor. Aud. Antonio de Rusticis, & Joh. Baptista Puccio. diff. Florent. Successionis cor. Salvetti art. 3. §. E la ragione.*

(4) *Vid. Sabell. in Prax. §. Repudia.*

(5) *Rot. nostr. cor. Neri Badia decis. 55. num. 2. & 3.*

*L. Final. Observ. 177. STATUTI nostri dispositio, de Cod. de qua supra mentionem fecimus, in totum fe-
jur. delib. re recessit a Jure Communi Romanorum In-
ventarii beneficium Hæredibus tribuente. Su-
blatum namque fuit hujusmodi beneficium in
favorem Creditorum, pro quibus Hæres de-
cem, & octo annis maior tenetur ultra vires
hæreditatis; servatum verò quoad Legatarios,
& ideo ex legatis ipse hæres detrahit Falcidiam (1). Verum hujusmodi dispositio Flo-
rentinam Urbem, ejusque Territorium unice
respiciens non extenditur ad bona extra Ter-
ritorium Florentinum posita, hæreditate licet
adita Florentiæ, quorum respectu concedi so-
let a Principe inventarii beneficium, etiam
in casu, quo major pars hæreditatis extra
Florentiæ ditionem posita sit (2); neque com-
plectitur Pupillos, Minores (3). Comitatinos,
Rusticosve (4). Cæterum inspecta memorata
Leg. final. Cod. de iur. delib. non tenetur Hæ-
res Fideicommissarius inventarium conficere,
nec ad persolvendum obstringitur æs alienum
Defuncti, cum in ea Lege mentio fiat de
Hæ-*

Hærede *directo*, non autem de *Fidecommis-*
sario, inter quos maxima semper intercessit di-
 screpantiâ (5). Nec respectu hæredis *directi*
 adeo necessaria est inventarii confectio, ut
 eo omisso semper teneatur ultra vires hære-
 ditatis. Si enim status hæreditarius *per equi-*
pollens probari possit, omnisque cesset occul-
 tationis suspicio, hæres nunquam adigendus
 est ad solvenda proprio ære defuncti debi-
 ta (6). Illi namque competit restitutio in in-
 tegrum adversus inconsulto aditam hæredita-
 tem, etiam post longum ab aditione tempo-
 ris cursum, si inopinato magna deregatur
 æris alieni copia; quo in casu admittitur sub-
 sidiaria status hæreditarii probatio deducta
 præsertim ex defuncti qualitate, familiae usu,
 locique consuetudine (7). *Florentiæ* enim, ubi
 inventarium prohibetur, præsumptio subtractio-
 nis, & occultationis bonorum longe debilior
 evadit (8). Ubi autem Inventarium fieri de-
 bet Leges nostræ pro forma substantiali re-
 quirunt præsentiam trium Notariorum, trium-
 quæ Civium Florentinorum, vel eorum vice,
 ut hodie fieri solet, Cancellarii, vel Aduarii
 præsentiam, atque insuper exigunt citationem
 Creditorum, sive certi ii sint, sive incerti,
 ut ad inventarii confectioem, si ipsi velint,
 interveniant (9). Aliquando inventarium re-
 ðe potest a Testatore prohiberi, ne pauper-
 tas contemptui, aut divitiæ exponantur in-
 vidia (10).

(1) *Rot. nostr. lib. motiv. 77. pag. 214. Florent.*
Detractionum de Mulinellis 12. Mart. 1715. §.

Etiam si eor. Aud. Neri Badia Vid. dec. 37. n. 14. tom. 10. Thes. Ombros.

(2) *Ger. Spin. ad Statut. rub. 29. lib. 2. §. Statutum istud Vid. Leg. anni 1788. §. 25. Aditio hæreditatis, quæ in diversis territoriiis posita est, fieri debet juxta Statutum loci, ubi maior pars existit bonorum Defuncti, Ger. Spin. ad Statut. nostr. rub. 29. lib. 2. vers. Inventarium Ursill. conclus. 51. n. 134.*

(3) *Ger. Spin. ibid. §. Si Clericus, vel Minor & §. An autem.*

(4) *Ut patet ex Motiv. Aud. de Angelis ann. 1684. & ex Sententia ab eodem lata sub dec. 13 Jan. 1683, existente in Fil. D. Conservat. LL. num. 10. Dicitur in Motivo quod Statutum est Juri communi contrarium & quod Rustici de Jure communi non evadunt hæredes quamvis actus expleant, qui citra nomen hæredis fieri nequeunt. Vid. Mascard. de probat. conclus. 47. Rot. nostr. lib. Mot. 107. pag. 375. & lib. 114. diei 8. Febr. 1683.*

(5) *Pistorien Inventarii seu Pecuniaria 20. Septemb. 1769. per tot. coram Aud. Benedicte Moneta Florent. Detractionum 23. Febr. 1770. §. Una tale coram Aud. Meoli, ubi quod Lex final. non afficit hæredem gravatum, sed suum operatur effectum inter Creditores, & Legatarios cum hærede contententes.*

(6) *Ibid. §. 2. & 3.*

(7) *Florent. Restitutionis in Integ. 28. Septembr. 1740. cor. Aud. Meoli, Campilien. seu Massen. Prætense Restitutionis in Integ. &c. 29. Septembr. 1769. art. 1. §. Ben conoscendo, & seq. coram Adv. Antonino Ganucci.*

(8) *Flo.*

(8) *Florentina Fideicommissi* 10. Septembris 1700. coram Aud. Bacci.

(9) Vid. *Reformat. diei 12. Aug. 1678. ejusque supplementum* Vid. *Montelatici Instit. tom. I. pag. 241. §. Ulterius.*

(10) *Leg. Meminimus* 2. Cod. qu. & quib. quart. pars deb.

Observ. 178. IN EA quæstione, an Debitor possit in præjudicium suorum Creditorum hæreditatem repudiare, animadvertendum est, quod si agatur de hæreditate, seu jure jam *quæsito*, ejus repudiatio nullius ponderis est, ac momenti; si vero agatur de hæreditate futura, vel jure, ut ajunt, *quærendo*, tunc oportet ut renunciatio sit mere *abstensiva* ut Creditoribus præjudicium inferre valeat; nam si renunciatio ipsa *translativa* fuerit, nihil affert Creditoribus detrimenti, quia hæreditas, seu aliud jus *translative* renunciatum existere necessario debuerat saltem per momentaneum temporis spatium in Debitoris renunciantis dominio (1); ac propterea haberi debet tamquam verum, ac proprium Hæredis repudiantis patrimonium, super quo recte potest a suis Creditoribus conveniri (2). Pro non facta autem haberi debet repudiatio quoties cum falso supposito factam fuisse dignoscatur (3).

Leg. Qui autem C. que in fraud. credit.

(1) *Florent. Reductionis Patti de Quota Litis, & Donationis* 13. Septembr. 1774. §. Nel caso
d 3

caso & seq. coram Audit. Luci, Vinci, & Canc. Mansilli.

(2) Florent. Successionis 19. Martii 1773. §. Abdicativam cor. Aud. Bernardino Buratti.

(3) Florent. Hereditatis & Separationis Bonorum 30. Jul. 1756. pag. 10. cor. Aud. Finetti. Quandonam hereditatis repudiatio dici possit simulata in præjudicium creditorum Vid. Cortonen. Repudiata Hereditatis 6. Maii 1684. cor. Aud. Cavalcanti.

L. Renitente C. Observ. 179. PATER non potest hereditatem Filio delatam sine ejus consensu repudiare, nec huius Filii imminuere, sive spem adimere hereditatis consequendæ: Ita nec Filius in Patris præjudicium hereditatem repudiare valet (1). Hisce Legibus adiungenda videtur pervulgata Lex illa final. §. penult. Cod. de bon. quæ liber., qua sancitum est nihil obesse Filio infanti repudiatio hereditatis a Patre facta, cum absque ullo restitutionis remedio illam acceptare valeat postquam ad maiorem ipse pervenerit ætatem (2). Hereditatis vero fideicommissariæ jus, ac hominum transit in Infantem absque ulla Patris sui additione; eaque post mortem Infantis acquiritur Patri superstiti, cum jam fuerit Infanti perfecte quæsita (3).

(1) Vasq. de success. resolut. 5. §. 18. num. 62. Barry eod. tract. lib. 11. tit. 23. num. 1. Mantie. de coniect. ult. volunt. lib. 8. tit. 16. Quoad

Quoad hereditatem maternam Filius intra annum admittitur ad retractandam repudiationem; quod privilegium ex identitate rationis extenditur etiam ad Filios emancipatos. *Pisana, seu Cascinen. Emphyteusis* 12. Aug. 1790. §. 49. & seq. cor. Aud. Simonelli.

(2) Vid. *Pisan. Legati* 16. Febr. 1781. §. 11. cor. Aud. Bartholom. Raffaelli.

(3) *Florent. Fideicommissi de Borgherinis* 15. Julii 1792. §. Ma quando & seqq. coram Aud. Nicolao Salvetti Rel.

Observ. 180. Tutor pro Pupillis vel accipere, vel deserere debet hereditatem. Quinimo aditionis actus ultra Tutoris auctoritatem requirit Decretum Judicis, ac Statutarias solemnitates (1); nisi agatur de hereditate, quæ manifesto sit opulenta, in qua adeunda solemnitates non requiruntur, ne scilicet Statutum conditum favore Impuberum, Minorum, atque Mulierum ad evitanda erummosa hereditatis pericula, in eorum odium retorqueatur (2). Conceditur autem Pupillo in integrum restitutio quoties obnoxius remansit solutioni æris alieni (3), vel per hereditatis aditionem inconsulto a Tutore factam læsus est (4). Quod si major factus hereditatem possederit, nec restitutionem in integrum petierit, non potest contra Tutores ea experiri remedia, quæ ei a Legibus suppeditantur (5).

(1) *Constant. ad Stat. Urb. annot.* 44. num.

d 4

404.

*Leg. Pu.
p illorum
C. de re-
pud. vel
abstinen.
heredit.*

404. *Mans. consult.* 571. num. 6. *Rot. coram Cels. dec.* 129. n. 4.

(2) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom.* 11. dec. 22. num. 52. *Porior*, ac receptior sententia est: *Pupilli presentiam nequaquam esse necessariam in adeunda, vel repudianda hereditate, Pistorien. Crediti. seu Prat. Additionis Hereditatis* 12. Novembr. 1752. §. *Se questo cor. Aud. Franc. Ant. Agnini.*

(3) *Ibid.* §. *Benchè.*

(4) *Æsina Restitutionis in Integr.* 26. Junii 1744. cor. *de Thunn.*

(5) *Pistorien. Dotis, & Frustrum* 18. Junii 1751. §. *Poichè la circostanza cor. Aud. Hieronymo Finetti.*

L. Arboribus ff. de usufr. & L. An- quitas C. cod. *Observ.* 181 *HÆRES usufructuarius potest dum vivit usumfructum alteri concedere, sed eo mortuo coniungi debet cum dominio penes alterum heredem existente. Ususfructus in Formalem, dividitur, & Causalem. Ille a proprietate disiunctus est, hic cum proprietate coniunctus. Ut autem dignoscatur Formalis a Causali usufructu communis Pragmaticorum distinctio est, quod si Testator relinquat usumfructum alicuius fundi, tunc dicatur relictus usufructus formalis; si vero relinquat pure, ac simpliciter fundum, & postea adiciat ad usufructuandum, tunc Causalis usufructus relictus intelligatur (1). Resolvitur itaque in Causalem, hoc est cum proprietate coniunctum usufructus legitimæ*

Fi

Filio relictus, quia legitima in proprietate constituenda est (2), nisi Filius adhibita *Causa* *thela* *Soccini* gravatus fuerit hereditatem restituere (3): pariterque resolvitur in *Causalem* quando Maritus Uxorem reliquit Hæredem usufructuariam omnium bonorum nullo ei dato Cohærede quoad proprietatem, atque post ejus obitum alterum Hæredem instituit: perinde est enim ac si fuisset instituta Hæres universalis cum onere fideicommissi ad favorem Substituti (4). Existentibus verò Filiis usufructus omnium bonorum Uxori relictus coarctatur ad alimenta juxta celebrem *Bulgari Consuetudinem* (5) dummodo tamen constituta non fuerit *domina massaria*, & usufructuaria *universæ hereditatis*; quo casu usufructus cum filiis dividendus est (6).

(1) *Conf Torr. de Majorat. part. 1. cap. 13. §. 1. sub. num. 11. & p. 2. quest. 24. num. 6. Rot. Rom. in Beneventana Hereditatis 30. Aprilis 1723. cor. Corio ad ornat. Castill. de usufruct. dec. 2.*

(2) Hæc est *Ancharani Doctrina in suo cons. 128. num. 2. a DD. communiter recepta.*

(3) *Pisana Detractionum 1. Martii 1732. §. In facti, & seq. cor. Aud. Guidone Arrighi.*

(4) *Peregr. de Fideicom. art. 5. num. 21. Rot. in recent dec. 122. num. 1. p. 2. tom. 1. Martii Medic. decis. Senen. §. n. 2.*

(5) *De Luc. de servit. disc. 50. & duob. seq. Rota Romana coram Crescent. sen. decis. 307.*

(8) *Vid.*

(6) Vid. *Peregr. dec. Patav.* 38. n. 6. *Rot.*
in *rec. dec.* 117. n. 16. par. 11.

Auth. Con. Observ. 182. Non simplex *Usufructuarius*, sed
tra cum verus *Heres gravatus* ille dici debet, qui in-
rogatus stitutus est cum onere restituendi post ejus
C. ad SC. obitum hereditatem, vel reliquum quod su-
Trebell. pererit hereditatis (1). Huic igitur heredi,
qui gravatus est quod supererit restituere li-
cebit hereditatis *Quadrantem* justam ob ratio-
nem absumere disponendo tum *inter vivos*,
tum per *ultimam voluntatem* in eam causam,
ad quam vivens obstringebatur, uti est caus-
a dotandi Filiam quamvis nubilem nondum
attigerit aetatem (2). Si vero Testator libe-
ram, & absolutam concesserit alienandi fa-
cultatem, licebit Heredi nulla servata quar-
ta de toto axe disponere (3). Ex hac vero
quarta poterit ne heres *trebellianicam* detra-
here? Negant communiter *Iurisperiti*, & la-
te discusso articulo negavit etiam cum *Rota*
Romana (4) tum *Rota nostra Florentina* (5).
Verum hujus *Authenticæ* dispositio non habet
locum in *fideicommisso*, cui tota hereditas
ad favorem *Descendentium* subiecta fuit; ac
propterea si Testator *Descendentes* in toto
axe vocaverit, iisque deficientibus alium in
eo quod superest substituerit, alienandi facul-
tas concessa intelligitur ultimo ex *Descenden-*
tibus, non autem anterioribus (6).

(1) *Miniaten. Successionis* 20. *Septembris*
1754.

1754. §. 15. & seqq. cor. Montordì. Etiam ad normam Legum nostrarum universale dici debet, non particulare Fideicommissum institutum in residuo hereditatis, ad differentiam Fideicommissi instituti in residuo bonorum detractis debitis, atque legatis. Vid. Pi-storien. Fideicommissi 19. August. 1783. §. 12. cor. Aud. Raffaelli.

(2) Accarìs. dec. Flor. 87. n. 32. & seqq.

(3) Vid. De Comitib. dec. flor. 90. num. 15. & 16.

(4) Romana Immissionis super Reservatis 3. Maii 1704. §. Ultra qualitatem cor. Muto.

(5) Decis. 107. num. 84. & seq. cor. De Comitib.

(6) Florent. seu S. Iodnn. Vallis Arni Fideicommissi de Somiglis 22. Jun. 1792. per tot. cor. Aud. Olivelli Relat.

Observ. 183. QUAMVIS expilatæ hereditatis Leg. Ad-
crimen proprie furtum non sit, actio tamen versus C.
ad illud persequendum famosa esse non de- de crim.
sinuit, cum infamiam irroget perinde ac fur expil. ha-
tum (1). Idcirco expilatæ hereditatis crimi- red.
ne non accusatur Uxor, cum vitæ societas
illam quodammodo efficiat dominam rerum
Mariti sui, & in honorem matrimonii turpis
actio non detur. Conceditur nihilominus con-
tra eam civilis actio rerum amotarum pro re-
petendis rebus subtractis (2). Ex quocum-
que enim crimine duplex oritur actio, Civilis, scilicet, & Criminalis: hæc ad publicam
vin.

vindictam conceditur, & ad pœnam, quæ injuriam infert, & famam lædit; illa pro interesse tantum ad persecutionem rei suæ datur, neque famam existimationemque corrumpit. Quod tamen intelligamus oportet de furtis levibus, non autem de gravioribus, & magnis, quæ criminaliter puniuntur etiam in Uxore, & Filiis non curata Mariti, vel Patris remissione; cujus rei plura extant apud nos exempla (3).

Huic Legi adiungendam putamus Legem Imperator 50. ff. ad SConsultum Trebell. qua cautum fuit, Patrem fideicommissi bona dissipantem cogi posse fideicommissum restituere Filio suo in potestate adhuc existenti, etiam ante conditionis adventum reservato Patri alimentorum iure, si ea aliunde non habeat (4). Ut autem procedat hujusce Textus dispositio requiritur, quod Pater, cœterive hæredes gravati magna accusari possint dilapidatione, eaque talis sit, ob quam maior ætate Curatori subijci mereatur (5). Quapropter Lussores, Aleatores, alique hujusmodi Dilapidatores, iique qui ad fidejebendum procliviores sunt, sub censura hujusce Textus comprehenduntur (6). Questio excitari solet, an facta bonorum fideicommissi restitutione Filius teneatur ex eorum fructibus Creditoribus Patris satisfacere, qui eosdem fructus habebant hypothecæ nexu devinctos? In hac controversia valde dimicant Doctores, multique fratri rationibus, & auctoritatibus docent, Filium jure posse Creditores Patris impedire, quominus ex fructibus dictorum bonorum satisfactionem consequi valeant (7).

plenius defuncti voluntas adimpleatur (2).

Sed antequam ad alias progrediamur Fideicommissarias quæstiones nonnulla præmittenda sunt circa Leges in Etruria nostra super Fideicommissis sapienter rogatas, quæ commercii utilitatem primario respiciunt ex bonorum libertate promanantem. Per Legem igitur anni 1747. & aliam posteriorem anni 1751. concessa fuit Nobilibus tantummodo Viris fideicommittendi facultas super bonis tantum immobilibus (3); omniaque fideicommissa redacta sunt ad quatuor solummodo gradus, quibus transactis Fideicommissi vinculum resolvitur, indicta contravenientibus nullitate totius actus contra prædictas Leges gesti (4). Nec pro inducendo novo gravamine, veterique ulterius extendendo attendi amplius potest Testatoris voluntas conjectura innixa, nisi conjecturæ, & præsumptiones urgentissimæ sint, & certum constituent voluntatis argumentum (5). Per alteram verò recentissimam Legem anni 1782. declarata fuerunt in totum resoluta Fideicommissa omnia Dividua quotiescumque etiam minima bonorum pars cursum expleverit per quatuor gradus ab anterioribus legibus præfinitos (6) salvis quoad Fideicommissa jam condita iuribus Vocatorum viventium. Extat & altera Lex edita sub die 23. Februarii 1789. quæ omnem adimit etiam nobilibus Viris fideicommittendi potestatem, fideicommissaque jam condita restringit ad vocatos solummodo viventes, eorumque filios ex matrimonio natos ante Legem contracto (7), pro ea tamen Fideicom-

mis-

missi parte, quæ ad ipsos spectare potest, non pro altera, quæ ad substitutos a Lege non contemplatos transire debet: Deficientibus verò Substitutis viventibus, ac eorum filiis natis ex matrimonio ipsam Legem præcedente, Fideicommissi vinculum integre resolvitur (8) quamvis adhuc durent quatuor gradus a Lege anni 1747. constituti; & e converso Fideicommissum protrahi non debet existentibus prædictis vocatis, si in vim antecedentium Legum anni 1747. & 1782. vel in totum, vel in parte resolutioni obnoxium sit (9). Per edictum tamen die 2. Decembris 1791. permissum est Nobilibus Viris, qui Loca Montium possident, ea subiicere Fideicommissis, & Primogenituris intra gradus ab antecedentibus Legibus præfinitos; quin etiam per aliud subsequens Edictum diei 30. Novembris 1791. converti possunt in Loca Montium, pœcuniæ, credita, & mobilia in hæreditate reperta, dummodo id fiat intra annum a die mortis Testatoris; ac tandem per alteram Constitutionem diei 15. Aprilis 1795. subiici Fideicommisso possunt pœcuniæ ex venditione stabilium intra annum acquisitæ, & in Loca Montium conversæ.

Ut verò tutius, faciliusque libertati Commercii consuleretur demandata fuit a Lege anni 1747. publica descriptio bonorum Fideicommisso subiectorum intra certum temporis intervallum explenda vel ab actuali possessore, vel ab eo, in quem mediante caducitate non describentis translatum est Fideicommissum (10); a qua tamen caducitatis pœ-

pœna, aliisque per ipsam Legem irrogatis liberantur Infantes, Pupilli, ac Minores ope restitutionis in integrum contra non factam ab eorum auctore memoratam Fideicommissi descriptionem (11) Quo in loco non est omit-tenda percelebris distinctio inter Fidecommis-sa ante Legem anni 1747. condita, & Fidei-commissa post ipsam Legem instituta. Quoad illa defectus publicationis solam operatur de-volutionem bonorum in substitutum, absque eo quod bona ipsa afficiantur Creditoribus Hæredis gravati, qui ad Fideicommissi de-scriptionem obstringebatur: Quoad hæc vero defectus publicationis operatur absque dubio obligationem fideicommissi ad favorem Credi-torum, aliorumve, qui cum Hærede gravato contraxerunt (12).

(1) *De Valent. de ultim. volunt. vot. 33. part. 1. num. 18. & plur. seqq.*

(2) *Vid. Florent Immissionis 10 Sept. 1718. artic. 3. §. Altera & seq. eor. Aud. Francisco Ant. Bonfini ubi declaratur in quibus casibus regula ista procedat.*

(3) Omne igitur Fideicommissum hodie est *Particulare*; utpote quod ad sola bona stabili-coarctatum *Pisan. Primogenituræ de Scor-zis 26. August. 1766. art. 4. §. 96. 97. & 119.* Quod adeo verum est, ut quamvis In-stitutio comprehende et etiã bona mobilia, substitutio nihilominus coarctanda esset ad Bona immobilia, ut dispositio a nullitate im-munis sit. *Galeaten. Validitatis Donationis 13. Septembris 1780. §. E. l. præaccennate coram Aud.*

Aud. Ulivelli. Ubi affertur *Cæsareum Rescriptum* anni 1755. in *Causa Martelli.*

(4) *Pistorien. Nullitatis Testamenti* 27. *Martii* 1762. coram *Audd. Soldani, Agnini, & Montordi.*

(5) *Florent. Fideicommi. de Spigliatis* 10. *Martii* 1750. art. 3. coram *Audd. Bizzarrini, Pellegriani, & Equite Francisco Angiolini.* Admittuntur nihilominus coniectura etiam per necesse non concludentes, quando constituent fundamentum alicuius *Theorice* in *Foro* nostro receptis. *Florent. seu Pisana Fideicommissi* 8. *Maii* 1778. §. 9. coram *Aud. Raffaelli.*

(6) Si agatur de *Fideicommisso* condito ante *Legem* anni 1747. Bona extra *Ditionem Etruriz* posita non remanent libera ob ipsorum transitum in quatuor capita, vel gradus, secus si agatur de *Fideicommisso* post dictam *Legem* instituto. *Pisana Majoratus Salutarii de Campilia* 15. *Maii* 1778. art. 2. cor. *Aud. Joh. Benedicto Brichieri Colombi.*

(7) Quoties per actum vel ultimam voluntatis, vel inter vivos vocati sunt Filii ex certo, ac determinato matrimonio nati tempore factæ dispositionis, *Lex prædicta* §. 5. non obstat, quin possint per eundem actum æqualiter vocari Filii ex eodem Matrimonio nascituri. Ita declaravit subsequens. *Edictum* diei 7. *Aprilis* 1790.

(8) Per hanc *Legem* §. 8. si Testamentum contineat *Fideicommissum*, annullatur *Fideicommissum*, non Testamentum, quod propterea exequi potest ad favorem *Hæredis*, vel

Legatarii; & ex contraventione in una parte Testamenti annullatur ea solummodo pars, in qua fuit Legi contraventum.

(9) *Vid. Florent. Fideicommissi de Borghe-
rini* 15 Junii 1792. cor. Aud. Salvetti Rel.
& decis. confirmator. diei 30. Aprilis 1793.
coram Audd. Simonelli, & Arrighi, ubi decla-
ratur § 9. huiusce Legis, firmaturque quod
verba illa „che tali Fideicommissi, e Sosti-
tuzioni continuino „ intelligenda sunt etiam
favore Filiorum, post Legem natorum, ex
Matrimoniiis quoque post eam contractis,
dummodo a Testatore vocationem habeant.
Duo igitur sunt personarum genera, quæ Fi-
deicommissi continuationem operantur ad fa-
vorem omnium vocatorum. Primum genus
est substitutorum viventium, secundum est
illorum filiorum, qui oriri possunt ex matri-
moniiis ante Legem contractis. Vid. decis. §.
15. & seqq.

(10) *Pisana Pratense Caducitatis, & Subro-
gationis Fideicommissi* 15. Septembris 1780.
coram Aud. Josepho Vinci, ubi quod Lex pœ-
nalis est, & odiosa quoad eam partem, in
qua pœnam caducitatis imponit, ac propte-
rea nec de casu ad casum, nec de persona
ad personam extendi potest. *Ibid.* §. Poichè
la Legge.

(11) *Pisana Primogenitura de Scorziis* 26,
Augusti 1776. art. 4. coram Audd. Agnini,
Baldigiani, & Ricci.

(12) *Filasterien. Pratense Libertatis Bono-
rum* 1. Septembris 1780. coram Aud. Vernas-
cini, ubi alix referuntur Decisiones.

Obſerv. 185. Si **LIBERI** fideicommiſſo grava- **L.** Cum
 ti ſint, tacita ſubintelligitur conditio, ut ad **Avuſioz.**
 ne liberis deceſſerint. Apud nos cum præci- **ff de cond.**
 pua Etruriz Legum ratio in naturali bono & demon-
 rum libertate conſiſtat, hinc optime conſtituitur **ſtr. Leg.**
 tum fuit, quod conditio ſi ſine liberis, quæ **Acutis-**
 in vim Romanarum Legum adpoſita cenſe- **ſimi Cod.**
 batur in Fideicommiſſis tantum **ascendentali-** **de fidei-**
 bus, teneretur etiam adiecta in Fideicommiſſis **commiſſis.**
 ſis **transverſalibus** ad excludendos Subſtitu- **L. Genē-**
 tos extraneos, videlicet extra gradus ſtatuta- **raliter §.**
 riæ ſucceſſionis exiſtentes, non quidem ex **Cum au-**
 præſumota Hominiſ mentē, ſed ex Legiſ præ- **tem Cod.**
 cepto, itaut huiusmodi conditio ab ipſa **de inſt. &**
 ge ſubintellecta ſuum optari debeat effectum **ſubſt.**
 expreſſa etiam reiudicare Teſtatoris volunta-
 te (1). Sub nomine vetũ Filiorum, **Filidram-**
 te in conditione poſitarum, conſtatam ſue
 comprehenſam eſſe totam **deſcendentiam** (2):
 Et huiusmodi conditionem, quando pluribus
 perſonis **collective** ſumptis adiecta reperitur,
 purificatam cenſeri quoad omnes **ſubſtitu-**
 duntaxat cum Filiis deceſſerit (3). Non mili-
 tar tamen conditio iſthæ favore Fratris hæ-
 rediſ gravari, & Nepotum ex Fratre, vel So-
 rore, alteriusve **Transverſaliſ**, in quo quidem
 Leges noſtræ cum **Juriſ Civilis diſpoſitione**
 conveniunt (4).

(1) *Pisana Fideicommiſſi* 28. Auguſti 1753.
 art. 1. per tot. cor. *Audi. Meqli, Querci, &*
Montordi.

(2) *Vid. Leg. anni 1747. §. 18.*

(3) *Ibid. §. 18.*

(4) *Pistorien. Fideicommissi del' Gallo* 18, Septembris 1773. §. Di uguale, & seqq. coram Aud. Josepho Vinci. *Pisana Fideicommissorum* 22. Junii 1733. pag. 45. coram Adv. Quintilio Pellegrini.

E. Lucius *Observ.* 186. **SUBSTITUTUS** excluditur non tam adeunte Instituto hereditatem; quam *li- de hered.* beros relinquente. Sed antiquam, involutam- *instit.* que controversiam, an *Filii in conditione positi* censeantur; nec ne *dispositive vocati*, penitus abolevit, explositque memorata *Cæsarea Lex super Fideicommissis* edita anno 1747. §. 16. qua cautum fuit ut in posterum liberi in conditione positi nullatenus vocati cesserentur. Qua posita Legis sanctione Filii succedere dicuntur *permissiva*, non autem *dispositiva*. Testatoris voluntate, ita quidem ut eis non liceat paternum infringere. Judicium si Pater ipse Testatoris phona alienaverit, vel alium sibi Heredem instituerit (*). Quod clarescunt verba præcitatae Legis §. 17., ubi dicitur, quod Filii in conditione positi succedere debent uti *Herodes*, non uti *Fideicommissarii*. (b). Advertendum tamen est conditionem si sine Filiis, vel si sine *Descendentibus* plurimum discrepare ab altera conditione *deficientibus*. *Descendentibus*. In prima non inducitur vocatio personarum in conditione positarum; in secunda autem inducitur, quia cum non excludat, sed tantum suspendat vocationem Substituti, ideo potius

dispositio, quam conditio existimanda est. (3).

(1) *Florent. Prædit 20. Maii 1693. §. Quia affio ista coram Aud. Sebastiano de Marinis.*

(2) Vid. quæ diximus ad *Leg. cum Avus ff. de condit. & demonstr.* An conditio si sine liberis supplenda per *Leg. ann. 1747. in Fideicommisso transversali regulari debeat secundum disposita à Jure Comintuni in Fideicommisso ascendentali? Vid. Dissert. Adv. Guertazzi in Florent. Præfensi Fideicommissi de Ridolfis, ubi affirmativam defendit Sententiam. An verò hujusmodi conditio locum habeat in Fideicommisso ante prædictam Legem condito, & purificato? Vid. Respons. ad decis. in Pistorien. Fideicommissi 7. Junii 1777. art. 1. ubi assertur Rescriptum negativum. Quandoquæ verò procedat, nec ne Juris regula quod Filii in conditione positi censentur vocati, & quandoquæ successio progredi debeat ad favorem ipsorum Filiorum eorumque Descendentium? Vid. Plebis. S. Stephani Commenda de Ranuccis 14. Julii 1786. §. Tutto. & seqq. coram Aud. Petto Berti, & Adv. Fantini, & Votum Adv. Niccolini in ead. Causa §. 80. & seqq.*

(3) *Pisan. Majoratus, seu, Fideicommissi in origine. Dividui 30. Martii 1773. §. 25. coram Aud. Horatio Cattani.*

L. Hæredes mei (Observ.) 187. PROMPTAM in hac Loge qua-
 fit in tota hereditate si Testatoris Filii prius
ff. ad SC. Trebell. ad invicem substituti sine liberis decessissent
 censeatur vocata ad partem hereditatis si unus
 ex Filiis primo decedens liberos relinquat,
 postremo vero moriens liberis careat, *Papi-
 nianus* pro Nepte resolvit contra liberos a
 promissus Filio relicto, ducto argumento ex
 tacita Disponentis voluntate, qui non cen-
 setur voluisse Nepti partem hereditatis denegare,
 a qua integram voluit obtineri. At
 contraria a nobis amplectenda est sententia,
 non quia præsumatur Testatorem voluisse se
 conformare cum Statutis Fœminas propter
 Masculos excludentibus, uti visum est *Bar-
 tolo* aliisque veteribus Jurisconsultis, quibus
 memoria exciderat dispositio Legis *Vocantis*
 Filiam licet unicam excludentis (1), sed quia
 Leges nostræ super Fideicommissis late om-
 nia reiciunt præsumptæ voluntatis argumen-
 ta, nisi fideicommissariam substitutionem lu-
 culentissime præferant; multoque magis
 quia speciali modo constitutum fuit conditio-
 nem si sine liberis pluribus *collective* vocatis
 adiectam quoad omnes adimpletam censi,
 unaque Substitutum excludi statim ac unus
 defunctus ex Hæredibus cum Filiis decessit (2).

(1) *Averan. Interpret. Juris lib. 4. cap. 1. num. 6. & seqq.*

(2) *Vid. Leg. anni 1747. §. 18.*

Observ. 188. QUAMVIS tria deficient huiusce Legis requisita, nempe, quod omnes sint vocati, quod substitutio ultimo morienti; atque in tota hereditate facta sit, inducta nihilominus censeri debet *reciproca linealis substitutio* si plures adsint coniecturæ, & argumenta Testatoris voluntatem luculenter demonstrantia (1). Hinc si Pater Filiorum lineas consideravit tamquam unicum corpus, unaque tantum linea a se ipso efformata, utique dicendum est, substitutionem de una ad aliam lineam inducere voluisse (2). Nisi tamen assignatæ ab ipso fuerint *quotæ hereditariæ* Filiis vocatis, tunc enim etiamsi dubitari possêt; an se ipsum constituerit Stipes omnium Descendentium minime censeretur, inducta substitutio reciproca linealis (3). Quandoquidem verò, ut jam monuimus, Leges nostræ super Fideicommissis promulgatæ urgentissimæ, & pernecesse concludentes exposcant voluntatis coniecturas, ideo patet substitutionem *reciprocam linealem* inductam minime censeri si *impersonaliter* concepta fuerit post deficientiam *ultimæ ex lineis*, inter quas ab initio divisa fuerat Testatoris hereditas; ex hac enim substitutione evidens erui nequit demonstratio quod *ultimo morienti* substitutio *personaliter* facta fuerit in universa hereditate (4). Si tamen Testator a principio unicam tantum lineam constituerit, tunc substitutio licet *impersonaliter* concepta post deficientiam ejusdem lineæ, validissimum præbere potest reciproce substitutionis argumentum (5).

*L. Titia
§. Scio ff.
de leg. 1.*

(1) *Senen. Adjudicationis, & Restitutionis Dotis* 22. Septembr. 1761. art. 1. coram Aud. Petro Brogiani.

(2) *Rot. Senen. in Clusina Fideicommissi de Boncis* 17. Maii 1773. §. Primieramente & plur. seqq. cor. Aud. Signorini.

(3) *Florent. Præst. Substitutionis Reciproce Linealis* 15. Maii 1787. per tot. cor. Aud. Brighieri Colombi. Instituta a Testatore hæredibus universalibus suis, Fratribus, eorumque Filiis & Descendentibus, si eos ad invicem substituerit vulgariter, & per Fideicommissum, censetur voluisse linealem reciprocam substitutionem Vid. *Florent. Fideicommissi de Albizis super Reciproca Lineari* 1. Octobr. 1793. §. 6. & seqq. coram Aud. Arrighi, & Simonelli.

(4) *Emporien. Prætense Substitutionis Reciproce* 16. Septembris 1780. coram Aud. Horatio Fenzi & in confirmator. diei 27. Aprilis 1782. cor. Aud. Morelli.

(5) *Diſ. decis. cor. Aud. Fenzi.* §. 25.

Leg. Humanitatis 9. C. de Imp. & al. sub-
st. Observ. 189. Per hanc Legem Imp. Justinianus potestatem Parentibus indulsit ut liberis perpetuo mentecaptis substitutum hæredem dare possent. Definatur autem hæc substitutio „Directa, ac simplex substitutio, quo Ascendentes liberis mentecaptis, aut simili morbo testari prohibitis hæredem instituunt „ Ex qua definitione intelligitur hanc substitutionem merito dici *exemplarem, vel quasi pupillarem,*

rem; cum ad exemplum Pupillaris introducta sit: Ideo sicuti Pupillaris substitutio evanesceat per adventum pubertatis, sic exemplaris expirare debet per resipiscentiam, & ascensionem sanitatis (1). Puberibus etiam, ad Impuberibus, Furiosis, Mentecaptis, Surdis, & Mutis, Prodigisque, dum in alterius potestatem recusati non sint, & in furore decesserint, exemplaris fieri potest substitutio. Hæc autem cessat si ille, cui facta fuit, Filios procreaverit, si ante morbum, vel furorem Testamentum condiderit; si mentis sanitatem, ut jam diximus, recuperaverit. Quod si mentis sanitatem recuperavit, & rursus vivente Patre illam amisit, substitutio jam facta suam retinet vim, atque robur (2). Posito autem *Statuto Fœminarum exclusivo* an valida dicenda est, atque subsistens *exemplaris* substitutio a Patre facta ad favorem suorum Nepotum masculotum exclusis omnino Sororibus Filii dementis? Negative, resolvenda videtur questio, cum pro Sororibus Jura, & Æquitas clament. (3).

(1) Habenti solam iudicii imperfectionem fieri nequit exemplaris substitutio *Ros. in re-
rent. decis. 196. num. 11. p. 19. tom. 1.*

(2) Vid. *Montelatici Instit. tom. IV. p. 217.*

(3) Vid. *Arretina Substitutionis Exemplaris* 21. Aprilis 1779. coram. Aud. Berti, & Ricci, tertio dissentiente, iudice Michaeli Ciani, nunc dignissimo Regie Consulta Auditore, cuius eximium votum transactioni locum dedit.

~~~~~

L. Mar- : *Obsev.* 190. QUINQUID Hæres gravatus ex
cellus §. bonis Fideicommisso subjectis alienavit, cum
Res quæ Legitima, aut Trebellianica, quæ ei debe-
ffadTreb. tur, compensandum est (1). In Foro nostræ
 Legitimæ, & Trebellianicæ detractiones æqui-
 paratæ omnino fuerunt (2). Ex quò sequitur
 non posse Trebellianicam Filiis primi gradus
 prohiberi, neque eos obstringi posse ad fru-
 ctus in illam imputandos (3). Hinc etiam
 sequitur non solum pro legitima, sed & pro
 trebellianica acquirenda bona post Fideicom-
 mittentis obitum recta via transire in Hære-
 dis gravati dominium, etiam priusquam actua-
 lis contingat separatio, atque Judicis accedat
 decretum. Quapropter Hæredis dispositio intra
 limites detractionum facta valida, & efficax
 reputanda est quamvis nec actualis bonorum
 avulsio, nec Judicis auctoritas præcesserit (4).
 Quod si fundus per alienationem in detra-
 ctiones electus illarum superet quantitatem,
 alienatio in totum substat, solusque exces-
 sus Fideicommisso restituitur (5). Verum non
 confecto inventario non debentur Hæredi gra-
 vato detractiones juxta communem nostrorum
 Tribunalium sententiam; quæ tamen intelli-
 genda est de Fideicommisso *Particulari*, non
 autem de *Universali*, ex quò detrahi potest
 legitima etiam si deficiat inventarii confectio (6).
 Sed si ultra omissionem Inventarii accedant
 conspicuæ alienationes, atque axis hæredita-
 riæ incertitudo, detractiones præsumuntur con-
 sumptæ, nec augere valent Fideicommissum
 ab Hærede gravato institutum (7). In aliis
 verò casibus non potest Hæres gravatus in-
 tol-

telligi de suis detractionibus satisfactus, nisi probetur tot bona in eum pervenisse, quæ plenam suadeant illius satisfactionem (8).

Quandoque disceptatur, an detractiones censeantur ab Hærede gravato remissæ ad favorem ulterioris Substituti, ut plenius adimpleretur Testatoris voluntas. In hac controversiâ quidquid sit de detractionibus *Quotitativis*, quando scienter solvuntur, aut promittuntur integra legata non deducta Falcidia, vel restituantur Fideicommissa non deducta Trebellianica, illud certum est, quod detractiones *Quantitative* vel *Accidentales*, quamvis in sua origine nil aliud sint quam merum creditum, remissæ nullatenus censeantur, sed detrahi semper possunt ab Heredibus, vel Creditoribus Hæredis gravati (9). Huius enim favore Lex fingit, & operatur separationem, & adjudicationem tot bonorum quæ pro quantitate Detractionum *Accidentalium*, eorumque fructibus sufficiant (10); concurrente præsertim alienatione Fideicommissi ab ipso Hærede gravato facta, quæ intra huiusmodi Detractionum quantitatem omnino substatetur (11).

Memoratam Legis *Marcellus* dispositionem Forenses extendunt ad alienationes etiam, quæ a Consorte, vel Condomino sunt de bonis communibus (12); sed plura ad hunc effectum requiruntur. Necesse est enim, ut alteri Consorti vel Condomino equalia bona remaneant; ut alienans saltem tacite declarat se rem alienatam in propriam tantum portionem elegisse; ut alienatio apta sit ad tran-

transferendum verum dominium, iusve reale bonorum; denique ut omnis exulet in Emptore mala fides, omnisque amoveatur alterius Condomini læsio vel in præiudicium bonorum, vel in eorum qualitate (13).

(1) *Textus*, de quo agimus, locum habet non solum in alienationibus inter vivos; sed etiam in illis causa mortis. *Florent. Primogenitura de Bagnano super Detractionibus* 28. Julii 1775. §. Questa coram Aud. Josepho Bizzarrini. Et extendi debet etiam ad impositiones Censuum. *Flor. Detractionum* 23. Febr. 1770. §. Ne questo coram Aud. Meoli.

(2) *Rot. nostr. cor. Magon. decis. 35. num. 4. & in Florentina Fideicommissi de Bardis super Detractionibus* 13. Septembr. 1731. §. Nos autem coram Aud. Hieronymo Finetti.

(3) *Pistorien. Rescissionis Contractus* 11. Augusti 1750. §. Dell'esistenza coram Aud. Joh. Meoli.

(4) *Florent. Primogenitura de Bagnano super Detractionibus* 28. Julii 1775. §. Or quanto coram Aud. Josepho Bizzarrini.

(5) *Florentina Venditionis* 15. Maii 1782. §. Necessitas proposita coram Aud. Morelli.

(6) *Rot. nostr. coram Utceol. decis. 34. num. 2. & 3. in Florent. Fideicommissi de Gambrellis* 24. Septembr. 1736. §. 109. & duobus seqq. coram reverberrimo Viri Pompejo Neri.

(7) *Florent. Fideicommissi de Albizis* 1. Octobris 1793. §. 32. coram Aud. Simonelli. & Arrighi. Alienationes debent esse abdicativæ, de minimi diredi, non utilis, aut est Affidus, seu

Livellum, *Laren. Canonum* 26. *Septembris* 1780. §. *Ma male coram Aud. Buratti*. Et bonorum alienatorum pretium calculari debet de tempore, quo comperebant detractiones, non de tempore presenti, *Rot. nostr. lib. motiv.* 82. pag. 85. *Florent. Fideicommissi, & Detractionum* 6. *Aprilis* 1624. *cor. trib. Rot. Aud.*

(8) *Florent. Detractionum* 23. *Febr.* 1770. §. *Premissa, & seqq. coram Aud. Moiti*, ubi agitur de modo probandi quantitatem detractionum, & an hæres gravatus, vel fideicommissarius, qui agit contra tertios Alienatarios probare debeat detractionum consumptionem *Vid. Bonfin. de jur. Fideicommiss. disp.* 149. num. 31. *cum seqq.* Cessantibus Alienationibus si quis velit suas consequi detractiones, adire debet Judicem, qui eas adscinare tenetur in aliquibus corporibus hereditariis juxta quantitatem, & mensuram earundem detractionum, *Romana Delationis Vinculi super Legitima, & Doto Materna* 16. *Januarii* 1747. §. 5. *cor. Lana*

(9) *Peregr. de Fideicommiss. art. 50. part. 3. num. 57. Rot. nostr. cor. Neri Badia dec.* 19. num. 5. & 6. *Florent. Detractionis Gabelle* 9. *Septembris* 1702. §. *Præsertim cor. Canc. Hieronymo Catani*

(10) *Rot. coram Orlon. dec.* 47. num. 17. *Venturin. dec. Flor.* 112. num. 2. & 5.

(11) *Vid. Consultat. meritissimi Viri Dom. Cosma Braccini in Florent. Detractionum in Causa Masetti, & da Bagnano Libri §. 19. & seq. & Decis. Aud. Pizzarrini in Florent. Primog.*

mog. de Bagnano 28. Julii 1775. Inter Detractiones, accidentales, de quibus mentionem fecimus, præcipuum obtinet locum gabella a primo hærede soluta, cum ea necessaria sit pro validitate dispositionis, quæque detrahitur ex substantiâ Fideicommissi, ad differentiam gabellæ a cæteris Substitutis solvendæ, quæ ex fructibus detrahenda est. *Senen. Detractionum* 9. Martii 1775. §. *Ed in vero coram Aud. Simonini*. Quod si primus hæres solutioni gabellæ obnoxius non fuerit ob gradus proximitatem, hoc etiam in casu ex fructibus solvi debet a mediato successore quamvis de prima agatur gabellæ solutione ibid.

(12) *Merlin. de Pignor. lib. 2. tit. 1. quæst. 36. num. 19. Bertacchin. Pot. decis. 109. n. 1. Rot. Rom. cor. Kaunitz. dec. 9. num. 14. & cor. Crisp. dec. 356. n. 12.*

(13) *Vid. Pisana Nullitatis Apocæ* 1. Augusti 1787. §. *Fu preteso cum seqq. cor. Aud. Ulivelli, & posteriorem decis. Aud. Simonelli in eadem Causa Baroni, e Ceuti, ubi plene de hac quæstione.*

L. Filium *Observ. 191.* Qui rogatus est hereditatem *C. famil.* restituere, Quartam detrahere potest, quæ *trebellianica* nuncupatur; quæ cum in Foro nostro, ut supra animadvertimus, cum Legitima pari ambulet pede; ideo consequitur eam nullo pacto prohiberi posse Filiis, cæterisque jura Filiorum habentibus (1); in eamque

quo fructus ex hereditate perceptos imputare minime teneri (2). Imputant tamen quidquid ex Judicio capiunt Testatoris, sive jure hereditario, sive jure legati, aut conditionis implendae causa (3). Hinc quoque Praelegatum, & pecunia a Patre soluta pro dissolvendo ære alieno Filii, sive solutio facta sit voluntarie ex naturali pietatis impulsu, sive potius coactive ex præcedenti obligatione a Patre pro Filio contracta (4). Quod etiam de Legitima judicandum est (5); non item de Falcidia, in quam non imputat hæres quantum Legati, vel Fideicommissi capit, sed tantum quæ capit jure hereditario (6). Ex Fideicommisso tamen per actum inter vivos condito multi sentiunt non posse Trebellianicam detrahi, cum ea concessa fuerit ne Hæres restitutionem hereditatis metuens sese ab ea abstineret, defunctique voluntas irrita fieret, ac inanis (7).

(1) *Florent. Fideicommissi de Bardis super Detractionibus* 13. Septembr. 1731. §. Nos autem cor. *Finetti*.

(2) *Florent. Trebellianica* 18. Augusti 1743. cor. *Aud. Finetti, & Meoli*.

(3) *Mart. de Success. legal. part. 4. quest. 28. art. 6. num. 19. & seqq. Sabell. in Summ. §. Trebellianica num. 23.*

(4) *Liburnen. Fideicommissi* 24. Julii 1778. §. *Or questo & plur. seqq. coram Aud. Bizzarrini, Salvetti, & Olivelli*.

(5) *Ibid.*

(6) *Leg. in quartam ff. ad Leg. falcid.*

(7) *Leg.*

(7) *Lég. Mulier §. Ut Trebelliano ff. ad Sc. Trebell. Rot. in rec. decis. 743. num. 17. part. 18. tom. 2. Rot. nostr. in Florent. Hereditatis, & Separationis Bonorum 30. Julii 1756. §. 22. cor. Aud. Finetti Trebellianica non detrahitur ab eo, qui in solo usufructu institutus est Florent. Immissionis dici. §. Minus cor. Aud. Thom. Della Gherardesca. Et quando quis dicatur institutus in solo usufructu? Ibid. §. seq.*

Cap. Raynaldus de Testam. Observ. 192. Non solum ex Jure Pontifici-
nutius, cio, non solum ex consensu omnium plane
& Cap. Gentium, sed etiam ex constanti nostrorum
Raynaldus de Testam. Tribunalium observantia duplex debetur quar-
da Filiis, aliisque Jura Filiorum habentibus.
Testam. Legitima nempe, & Trebellianica, sive de
paterno agatur, sive de materno Fideicom-
misso (1). Harum autem Detractionum pro-
hibitio nullo modo valet nisi Testatoris vo-
luntas expresse, vel tacite per hereditatis
aditionem, eiusque retentionem acceptata fue-
rit (2). Quod si evidens, ac perspicua non
fuerit institutio heredis in integra Legitima,
ideoque Soccini *Cauthele* non plene satisfa-
ctum, tunc ex retentione paternae hereditatis
argui nequaquam potest Fideicommissarii one-
ris acceptatio (3).

Modus autem deducendae Legitimae, &
Trebellianicae apud nos hic esse videtur.
Quando Filiorum Legitima est Triens, tunc
Trebellianica in alio Triente consistit, quan-
do

do verò Legitima est *Semissis* hæreditatis; tunc Trebellianica Quadrantem alterius *semissis* capit, ac propterea una cum Legitima summam attingit septem unciarum cum dimidio totius assis hæreditarii (4).

(1) *Rot. nostr. in Romana., seu Montis Politiani Fideicommissi* 3. Julii 1770. §. *Nel caso presente cor. Aud. Alex. Luci.*

(2) *Florent. Pretense Detractionis Legitimæ* 1. Octobris 1743. cor. *Meoli, & Montordi.*

(3) *Rot. nostr. in Pisan. Detractionum* 1. Martii 1782. per tot. coram. *Aud. Guidone Arrighi.*

(4) *Grass. sentent. §. Trebellianica quest. 4. num. 2 in fin. Rot. nostr. in d. Florent. Fideicommissi de Bardis* 13. Septembris 1781. §. *Ex isto statu cor. Aud. Finetti.*

Observ. 193. QUANDOQUIDEM in Curia nostra L. Jube- Legitimæ, & Trebellianicæ Detractiones iisdem mus Cod. plane regulis determinantur, hinc patet nec ad S. C. Filios, nec Nepotes, cæterosque Descenden. Trebell. tes fructus in Trebellianicam imputare (1); quidquid visum fuerit aliis magni nominis Jurisconsultis, qui memoratam Trebellianicæ cum Legitima consonantiam tantummodo admiserunt quoad effectum nullitatis prohibitionis, non autem quoad alium diversum effectum imputationis fructuum, ea moti ratione quod Legitima uti pars hæreditatis ministerio Legis avulsa in Fideicommissi restitutione
Part. II. f nul-

nullatenus veniat; Trebellianica verò in hæreditate remaneat antequam Hæredis gravati facto separeretur (2). Quæ quidem opinio pugnare videtur cum illa perfecta æqualitate, quæ inter hasce Detractiones servari semper voluit nostrorum Tribunalium auctoritas, quæque exposcit ut bona hæreditatis pro concurrenti Trebellianicæ quantitate in Hæredis dominium recta via transferantur, non secus ac in Legitima contingere superius animadvertimus (3).

(1) In aliis vocatis, qui fructus in Trebellianicam imputare tenentur, ea censeretur consumpta ex decennali fructuum perceptione, *Rot. Rom. cor. Crescent. dec. 457. num. 36. & seqq. Rot. Florent. cor. De Comitib. dec. 93. tom. 2. part. 1.*

(2) Vid. *Bonfin. de Fideicomm. disput. 144. num. 8. & seq. Florent. super Detractionibus 9. Julii 1715. §. Nec dubitari cor. Aud. De Comitibus.*

(3) *Rot. nostr. cor. Venturin. dec. 112. num. 5. & in Florent. Primogenituræ de Bagnano super Detractionibus 28. Julii 1775 §. Or quanto & seqq. cor. Aud. Josepho Bizzarrini.*

L. Paulus. Observ. 194. DE LEGATIS sermonem instruff. de reb. tuentes nihil dicendum putamus quoad validitatem Legati incertæ personæ relicti, quod
ues

ties aliquo modo postea dignoscatur (1); nihil quoad Juris axioma, non posse Testatorem illi onus imponere cui nihil reliquit (2). Hæc enim pervulgata sunt, & ubique recepta. Illud potius animadvertere oportet Statutum *Florent. rubr. 31, lib. 2.* tribuere Legatariis, & Fideicommissariis executionem, ut aiunt, *paratam*, facultatemque capiendi propria auctoritate bonorum possessionem, quoties tria hæc requisita concurrant, nempe clara, & evidens Legatarii, vel Fideicommissarii vocatio; identitas bonorum, & incompetencia detractionum. Hæredi gravato spectantium (3). Ex vi namque huiusce statutariz dispositionis bona Legato, vel Fideicommissario supposita habentur tamquam avulsa ab hæreditate, & in Legatarium, vel Fideicommissarium translata (4), ita quidem ut etiam absque ulla Hæredis additione Legata executioni mandanda sint, pro eisque consequendis non oporteat integrum exhibere Testamentum, sed sola, in qua continentur, particula (5). Quo posito Juris nostri fundamento nil mirum videri debet, si in nostris Tribunalibus quandoque decisum fuerit deberi fructus Legati, vel Fideicommissi particularis etiam nulla facta restitutione, quinimo accedente Legatarii negligentia (6).

(1) *Fusar. de substit. quest. 503. num. 56.*
Rot. Rom. cor. Zuff. dec. 102. n. 8. Ut habeat locum executio a Statuto nostro concessa legatum debet esse liquidum, non autem discussioni obnoxium, *Rot. Florent. lib. motiv. 87. pag. 107.* f 2 (2) *Leg.*

- (2) *Leg. ab eo Cod. de Fideicomm.*
- (3) *Rot. nostra in Burgi S. Sepulcri Spoliū 4. Augusti 1772. §. In quanto cor. Aud. Horatio Cattani.*
- (4) *Florent. Manutentionis 20. Augusti 1751. articul. 2. §. Il che coram Montordi. Quoad Legatorum Gabellam Vid. Rub. 15. Statuti Gabell. ubi de Legatariis agitur Gabellæ subiectis. Vid. etiam Rub. 29. ubi mandatur tertiam tantum partem integræ Gabellæ solvendam esse de Legato relicto cum onere habitandi cum Filiis, vel Nepotibus, sive agatur de alimentis legatis, sive de usufructu. Rot. post Girond. de Gabell. dec. 42. num. 19.*
- (5) *Florent. Legatorum 20. Martii 1781. §. E la ragione cor. Aud. Brichieri Colombi, ubi etiam habetur, quod si hæreditas impar fuerit solutioni legatorum in quantitate consistentium, tunc Legatarii concurrere debent per æs, & libram, reiecta omnino potioritate ex ordine scripturæ deducta. Ibid. §. Nel caso.*
- (6) *Vid. Tusch. lib. F. conclus. 277. num. 34. Rot. nostr. lib. motiv. 50. pag. 559. lib. 83. pag. 260. & lib. 87. pag. 95.*

L. 1. & Observ. 195. Diximus quod in vim Statuti L. final. Florentini bona legata considerantur uti statim avulsa ab hæreditate, & in Legatarii dominium trans'ata. Ex hoc principio facile deducitur, fructus Legatario deberi tamquam dominii accessorium non a die contestatæ litis, sed a die mortis Testatoris etiam deficienti.

ciente acceptione Legati (1). Inspecta verò sandione propositi *Text. in Leg. final.* qui fructus Legatario tribuit a die tantum contestato litis, ei nihilominus deberi a die mortis judicandum est, quoties accedat Hæredis scientia, quia cessante bona fide, præsumptoque dominio, nequit Hæres suos facere fructus perceptos, sed æquitas postulat, ut eos Legatarius consequatur, cujus propterea acceptionis retrotrahitur ad diem mortis Testatoris (2). At quidquid sit de fructibus Legati, utrum scilicet debeantur a die petitionis, vel a die mortis Testatoris, illud exploratum est, *Legatum fructuum* deberi statim a die mortis Disponentis, nullamque pati posse diminutionem ob bonam fidem Possessoris, quia fructus ipsi constituunt Legati subiectum atque substantiam (3). Idemque dicendum est de Legato *rei fructiferae*, in quo pariter fructus debentur statim a die mortis Testatoris, vel a die purificatæ conditionis, non autem a die, in qua vel lis contestata fuit, vel facta documentorum exhibitio (4).

(1) Vid. supra ad *Leg. Paulus ff. de reb. dub. in fin.*

(2) *Leg. quæsitum 40. ff. de acquir. rer. dom. Florent. Dotium, & Extradotalium 18. Martij 1777. §. 103. & 111. cor. Adv. Bonaventura Spannocchi.*

(3) *Bonfin. de Fideicomm. disp. 91. numer. 67. & seqq. Vid. Fivizzanen. Primogenitura de Pancrazis 22. Aug. 1778. super Legato Fructuum cor. Adv. Josepho Cocchi, ubi distingu-*
f 3   guen-

guendo fructus Legati a Legato fructuum, optime respondit ad *decis. in Fivizzanen. Immissionis de Jacopettis* 18. Aug 1758. coram Adv. Tartini, in qua firmatum fuit fructus Legati regulariter deberi a die petitionis.

(4) *Diff. Decis. cor. Spannocchi* §. 100. & seqq. ubi etiam dicitur, quod fructus Legati per actum inter vivos relictū veniunt usque a die stipulati Contractus absque eo quod necessaria sit ulla petitio, vel acceptatio Legatarii, aut Promissarii.

L. I. C. *Observ. 196.* TRES Actiones ex Jure Civili commun. Legatarius habet pro Legato consequendo; actio nempe *personalis* ex Testamento, quia Hæres adeundo hæreditatem cum Legatariis quasi contraxisse censetur: Actio *hypothecaria*, quia bona hæreditatis Legatarius tacito pignore obligantur: Actio denique *Rei vindicatoria*, quæ datur ex dominio, quod statim a morte Testatoris ad Legatarium transit (1). Præter hasce tres actiones, potest etiam Legatarius *executive* agere utili remedio *Leg. final. Cod. de edict. D. Adr. toll.* quemadmodum nonnulli existimarunt (2). Quod æquidem ex Statuto nostro, quod *paratam* Legatario concedit executionem, exploratum est, atque perspectum, uti in præcedentibus *Observationibus* animadvertimus.

Quoad hypothecam *legalem* a Jure Civili Legatario tributam notandum est, eam non esse individuum, quemadmodum de sui natura-

tura solet esse hypotheca, sed potius dividuam inter Hæredes, nec competere adversus unum Hæredem ultra suam hæreditatis portionem (3). Notandum est etiam hanc hypothecam initium sumere ab ipsa die mortis Testatoris, nihilque obstare posse Legatario ius ab aliis postea quæsitum super bonis hæreditariis (4). Tandem monendum est hanc Legalem hypothecam non habere locum nec in bonis Testatoris alicui specialiter legatis (5); nec in propriis Hæredis bonis, præsertim si in tertium possessorem absque fraude pervenerint (6). Et quoties contra tertium huiusmodi competeret hypotheca, daretur ipsi beneficium excussionis adversus Hæredem, nisi Testator rem legatam specialiter Legatario hypothecaverit, quo in casu Tertius possessor sine excussionis beneficio conveniri posset (7).

(1) Regula generalis, quod dominium rei legatæ transeat recta via in legatarium procedit in Legatis speciei, non quantitatis, *De Franch. dec. 236. num. 6. Romana Officii Vacabilis super Liberatione a Molestis 27. Junii 1746. §. 10. cor. Caprara.*

(2) Vid. Carpzov. part. 3. cap. 13. Menoch. de adipisc. poss. remed. 4. num. 693. Brunemann. ad hanc Leg. num. 10.

(3) Uti colligitur ex verbis huiusce Textus circa finem Richter. de privil. cred. disp. 8. pag. 233. Franch. decis. 203. num. 1. Rot. nostr. in Thes. Ombr. tom. 11. dec. 24. ubi num. 23. limitatur regula quando non agitur

tur contra heredem uti heredem, sed uti possessorem, vel quando unus heres in portione sibi obventa habet ratas aliorum coheredum.

(4) *Mart. de Success. Legal. part. 4. quest. 18. art. 12. num. 62. d. Fivizzan. Immissionis super Legato Fructuum §. 4. cor. Adv. Cocchi.* ubi quod eadem hypotheca competit pro Legatis annui fructus, & Vitalitii. *Rot. Flor. cor. Venturini dec. 48. num. 13. & seq. & num. 52. & seq.*

(5) *Negusant. de Pignor. Membr. 4. part. 3. num. 160.*

(6) *Id. Negus. part. 2. membr. 5. num. 159. Florent. Legati lib. motiv. 81. pag. 576. Vid. Thes. Ombr. tom. 11. dec. 13. num. 43.* ubi quod huiusmodi hypotheca extenditur quoad usuras etiam contra eos, qui cum herede contraxerunt.

(7) *Nov. 112. cap. 1. §. Hoc autem Berlich. part. 2. concl. 24. num. 71.*

L. Unum   *Observ. 197.* Si RES aliqua Hæredisa Testatore legetur tamquam sua, non licet ipi Hæredi-
§. Si rem   ullo modo iustificare Legatum (1). Cuius Te-
ff. de le-   statoris explicacioni illud etiam addendum pu-
gat. 2.   tamus, nempe onus luendi, seu liberandi a molestiis rem legatam, vel particulari Fideicommisso relictam non ad Legatarium, vel Fideicommissarium spectare, sed ad Hæredem, si Testator eam esse obligatam non ignoraverit (2). Idemque procedere dicendum est

est

est quamvis Testator ignoraverit onus rei legatæ impositum, si ex præsumpta ipsius voluntate liquido appareat, quod si onus cognovisset, illud ab Hærede, non autem a Legatario luendum mandasset. Quæ præsumpta Testatoris voluntas ex hisce deduci posse videtur circumstantiis, videlicet si Legatarius æque ac Hæres fuerit Testatori conjunctus: Si Testator erga rem legatam specialem habuerit affectionem: Si onus exiguum sit respectu totius hæreditatis; tandem si particulare Fideicommissum a Viris nobilibus fuerit inductum (3). Aliquando accidit ut Testator de re unius Hæredis tamquam sua esset, disponat; quo in casu ipse Hæres tenetur *in solidum* ad præstandum legatum, cum nequeat præsumi Testatorem cæteros cohæredes gravare voluisse (4).

(1) De subsistentia, & adimplemento ab Hærede præstando Legatis, quæ Testator reliquit in bonis Hæredis, vel in bonis Fideicommissi, ad quod Hæres ipse ex proprio jure vocabatur. Vid. *Florentin. Viridarii* 8. Jan. 1652. cor. Antonio de Riccis Jud. Consult. ubi agitur de hoc Textu.

(2) *Conf. Text. in Leg. res obligata 60. ff. de Legat. 2.*

(3) *Florent. Luittonis, seu Reintegrationis Fideicommissi* 29. Jannarii 1773. per tot. cor. Aud. Cosmo Olivelli.

(4) *Florent. Viridarii* 8. Januarii 1652. §. Tum quia & seq. cor. Antonio de Riccis.

Leg. Ab : *Observ.* 198. Tutor, qui justo impedimēto adminis- to, ex. grat. militiæ repellitur a Tutela, non ratione amittit Legatum eo nomine relictum, Juris Cod. de Civilis principium quod cessante conditione, vel non adimpleto per Legatarium onere cesset Legatum, tunc solum procedit vel quando conditio deficit vivente adhuc Testatore, vel post eius mortem ex casu fortuito; non autem si ex facto Hæredis, onus, vel conditio deficiat (1). Distinguendum tamen est, an onus Legatario impositum sit causa finalis Legati, vel potius impulsiva, & occasionalis. Primo casu si oneris, vel conditionis non adimplementum provenierit ex casu fortuito sine ullo Hæredis facto cessat Legatum; secundo verò casu non cessat dummodo absit culpa Legatarii ad subeundum onus parati. Ut autem dignosci possit, utrum onus sit causa finalis, vel potius impulsiva Legati advertendum est, an Legatum relictum sit favore Hæredis, vel Testatoris, an favore Legatarii. Primo casu onus semper est causa finalis Legati; secundo autem casu impulsiva, & occasionalis dici debet (2).

Quandoque Legatarius cavere debet nihil se facturum, quod Testator fieri noluit, alias rem legatam unâ cum fructibus restitutum, quæ Cautio Mutiana appellari solet (3). Cui tamen locus non est in Legato ususfructus conditionalis, si conditio resolutiva fuerit, non suspensiva, cum hocce in casu dispositio usque ab initio sit pura, licet sub conditione resolvenda (4).

(1) *Leg. Mavia Nepotem* 13. ff. de ann. legat. Rot. nostr. in *Pisana Legati* 9. Junii 1775. §. Non poteva, & seqq. coram Aud. Bernardino Buratti.

(2) *Ibid.* §. Bastava questo.

(3) *Maur. de fidejuss.* pag. 140. Rot. coram Sperell. dec. 145. num. 46. & dec. 149. per tot. ubi de cautione *Mutiana* præstanda a Vidua non transeundi ad secundas nuptias cui Legatum relictum fuit sub conditione viduitatis.

(4) *Merlin. Pignattell. contro. forens. part.* 2. cap. 4. num. 1. Rot. dec. 330. num. 1. & seqq. part. 4. divers. Vid. *Thes. Ombros. tom.* 10. dec. 40. num. 55. ubi quod Hæres, qui solvit Legatum purum existente conditionali debet esse cautus, ut cautionem a Legatario recipiente reportet de restituendo, quatenus verificetur conditio, quidquid supra vires patrimonii recepit.

Observ. 199. Ex HÆREDITATE Legaris gratia Com-
vata deducitur ab Hærede Quartâ Falcidia (1). *putatio-*
Sed quid si Hæres is sit, cui legitima etiam *ni ff. ad*
debetur? Habebit ne Falcidiam, simulque le- *L. falcid.*
gitimam? Verior est illorum sententia, qui
solum Filio tribuunt legitimam; nisi agatur
de Hærede onere Fideicommissi gravato, vel
de Legatis, ut nostri loquuntur, Conditiona-
tis (2). Verum in constituenda Falcidie ra-
 tione spectari debent hæreditatis Vires de
 tempore mortis Testatoris, cum eo tempore
 lega-

legata solvi debeant; deducendumque prius est res alienum defuncti, atque infirmitatis, funerisque impensæ (3). Cessat verò Falcidia si Testator eam expresse prohibuerit, cum Jure novo ea recte prohiberi possit (4); si res legata sit cum conditione ne distrahatur, vel diminuatur (5); si Hæres promiserit se integra legata soluturum (6); demum si ipse Hæres Inventarium minime confecerit (7).

(1) Detrahitur Falcidia non solum ex legatis, sed etiam ex donationibus causa mortis; nec non ex donationibus inter vivos, quæ morte confirmantur. *Gratian. discept. forens. cap. 247. Thes. Ombr. t. 12. dec. 46. n. 5. ubi agitur de Donationibus inter virum, & uxorem.*

(2) *Merlin. de Legitima lib. 1. tit. 3. num. 6. Gabr. conclus. 16. num. 29. Florent. Legatorum 20. Martii 1781. §. Era più comune cor. Aud. Brichieri Colombi.*

(3) Ex Legato Dotis factio ab eo, qui dotare tenebatur non detrahitur Falcidia. *Antonell. de temp. leg. cap. 41. n. 9. lib. 1. Ne ex Jocalibus, & vestibus Uxori legatis, Michalor. de Fratrib. cap. 28. num. 20. par. 1. nec adversus pauperes, Mangill. de imput. quest. 121. n. 9.*

(4) *Auth. sed cum Testator Cod. ad Leg. Falcid. Pisana Detractionum 18. Martii 1680. §. Quia cor. Aud. Finetti, & De Angelis Rel. per acceptionem Legati relicti sub conditione renunciationis Falcidiæ eidem censetur renunciatum etiamsi Hæres nesciat, eam prohiberi non potuisse Vid. Thes. Ombr. tom. 10. dec. 39. num. 20.* (5) *Au-*

(5) *Auth. sed & in ea Cod. cod.*

(6) *Leg. final. §. Sin verò Cod. de Jur. De-
liber.*

(7) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 4. dec.
10. num. 52. Quam Falcidia sub nomine Tre-
bellianicæ comprehendatur, ideo ex Trebel-
lianicæ prohibitione exclusus dici potest Hæ-
res gravatus etiam a deductione Falcidiæ quo-
ties bona Fideicommissi particularis quartam
non attingant, Rot. nostr. cor. Neri Badia
des 34. num. 12. Rom. seu Piscien. Validi-
tatis Testamenti 29. Sept. 1772. §. penult.
cor. Mansilli.*

Observ. 200. OSTENDITUR in hac Lege quo- L. Hære-
modo facienda sit annorum computatio ut *ditatem*
detrahatur Falcidia ex Legato alimentorum. *68. ff. ad*
Hujusmodi enim Legatum ad vitam relictum, *L. Fal-*
& Legatum quoque ususfructus subiiciuntur *cid.*
Falcidiæ; & ad tantam quantitatem adscendere
reputantur, quantam comprehendere potest
tempus vitæ habita ætatis ratione (1). Idem ap-
plicari potest ad casum, in quo quis *Vitali-*
tium emerit (2); in qua quidem materia Lo-
corum consuetudini, & observantiæ plurimum
deferri debet (3); & Florentiæ Taxam, seu
Scalam habemus vulgo nuncupatam „ *di S.*
Maria Nuova „. At non solum ætas, sed
etiam valetudo, aliæque circumstantiæ in re-
gulandis Vitalitiis ponderandæ sunt (4): Qua-
tecumque enim sit pretium in præstationibus
Vitalitiis constitutum, incertitudo vitæ semp-
per

- (1) Vid. hanc Leg. ejusque Gloss.
- (2) Brunemann. in comment. ad hanc Leg.
- (3) *Fasulana Pretense Extinctionis. seu Re-*
ductionis Pensionis Eccles. 7. Septembris. 1736.
§. Adhuc tamen cor. Aud. Paperini.
- (4) *Ibid.* §. Quaecumque, & §. Plures.
- (5) *Ibid.* §. Adhuc.
- (6) *Ibid.* §. Restat.

L. Tutor. *Observ.* 201. **MORTUO.** Patre Filii subiecti
res, p^{er} sunt Tutori, vel Curatori, si eam nondum
Curato- attingerint aetatem, quæ pro se regendis ido-
res Cod. nea iudicari sit a Legum sanctionibus, aut
de admi- Civitatum Statutis (1). Ex Statuti nostri di-
nist. tut. spositione Rub. 125. lib. 2. minor ætas ad
annum coarctatur *decimum octavum*, quo con-
fecto Pupillus liberam acquirit rerum suarum
administrationem (2). Quod, nequaquam in-
telligendum est de Minoribus subiectis, Curæ
Magistratus Pupillorum, quorum respectu mi-
nor ætas usque ad annum *vigesimum secundum*
prorogata fuit *ex Leg. lata die 20. Au-*
gusti 1565. cuius virtute Minores, absque con-
sensu dicti Magistratus facere prohibentur
ea omnia, quæ per *Statutum* facere nequeunt
in-

intra annum *decimum octavum*, & ex Jure Civili intra annum *vigesimum quintum* (3) *Fœminæ* tamen quantumvis majores non possunt absque solemnitatibus contrahere, cum existere censeantur sub perpetua cura (4). Verum non obstante Statuti nostri sanctione minor valide testatur si ætatem expleverit quatuordecim annorum, cum hujusmodi Statutum de solis loquatur Contractibus, & uti Juris Civilis *correctorium* ad ultimas voluntates minime extendi possit (5).

Sed redeundo ad propositum *Textum*, tenentur Tutores, & Curatores sub præsentia publicarum personarum Inventarium rerum omnium, & Instrumentorum solemniter facere: Mobilia, & quicquid vetustate temporis non mutatur, in tuto collocare, & ex pecuniis prædia idonea, si possint, emergere, alioquin eas sub usuris collocare; dummodo tamen collocatio tuta sit (6). Quapropter rodargui nequit Tutor si ratione securitatis pecuniam pupillarem dederit sub minoribus usuris, neglectis maioribus (7). In conficiendo autem Inventario Tutor proprio muneri satisfacisse dicitur, si illud confecerit juxta consuetudinem, & cum eo bene possit rationem reddere bonorum hæreditatis (8). Potest etiam Tutor sine Inventarii pupillaris auxilio statum hæreditatis ex aliis circumstantiis probare (9). Et ubi apparet Inventarii omissionem non fuisse dolosam, ab omni dolo excusari meretur (10).

(1) Per Leg. diei 2. Martii 1764. §. 9. v.
ti-

titum est omnibus privilegio clericali gaudentibus Tutelam, vel curam suscipere abque Principis auctoritate. „ Juxta *Text. in Leg. majores ff. de jur. immu.* maiores septuaginta annis a tutelis, & muneribus personalibus vacant. „ Advocatus excusationis privilegio gaudet ex constitutione *Theodosii in L. sancimus Cod. de Adv. divers. Jud Urceol. dec. Flor. 2.* Excusatio tamen proponenda est intra 50. dies ab ea, quo cognoverunt se datos esse Tutores, *Ibid.* quod per *Tex. in L. scire §. Quinquaginta ff. de excus. Tutor.* facere debent Tutores omnes, qui excusationem petunt. Vid. *Thes. Ombros. tom. 1. dec. 20.* ubi plura habentur de excusationibus a Tutela.

(2) Quoties Statutum pupillarem coercent statem, multi tenent quod firma maneat prohibitio donandi; sed alii iure, ac merito contrarium defendunt, eorumque sententia verior est, & in Foro nostro receptior. Vid. *Decis. Adv. Cosm. Dant. Pellegrini diei 18. Martii 1728.* Hoc autem Statutum utpote personam respiciens efficit ut Pupillus ubicumque reperitur liberam habeat disponendi facultatem. *Florent. Primogenitura super Pretensa Nullitate Aditionis 13. Augusti 1734. §. Obiectum cor. Aud. Martio Venturini.*

(3) *Florent. Rescissionis Donationis 10. Maii 1699. §. Nec relevante coram Aud. Flaminio Burghesio. Florent. Pecuniaria 4. Julii 1721. §. Ut enim coram Aud. QHayio Vasoli Piccinini Conf. quæ supra diximus ad Leg. Filia Cod. de patr. potest.*

(4) Ut

(4) *Ut ex statut. rub. 112. & 115. Florent. Nullitatis Obligationis 17. Septemb. 1740 §. Si quæ aliæ coram Aud. Marco Philippo Bonfini.*

(5) *Alex. cons. 172. n. 5. lib. 5. & cons. 215. num. 1. & seqq. lib. 6. Quid dicendum de prodigo, cui fuit a Judice interdicta bonorum administratio? An valide testari potest? Negat Decisio in Pisana Testamenti 5. Septembris 1732. §. Confirmatur, & seq. coram Fabrini. Quod limitari potest si prudenter testatus sit. Galeot. controvers. 4. num. 10. & seqq. tom. 1. Sabell. in Summ. §. Prodigus num. 7. Adden. ad Sanfeluc. dec. 338. vers. quid si. Cæterum omnia privilegia minoribus concessa dantur etiam prodigis, & furiosis Altimar. de Nullit. rub. 11. quest. 9. num. 1. & seq. tit. 1. Ansald. dec. 44. n. 37. in adnot. Amat. decis. March. 99. n. 7.*

(6) Licet Tutor Jure novissimo non possit pecuniam pupillarem fœnori exponere, succurritur tamen Pupillo remedio *arbitrariæ electionis*, aut agnoscendi nomen a Tutore contractum, aut illud periculo Tutoris respuendi; unde si Pupillus nomen agnoscat exigendo usuras cogitur etiam in se suscipere pecuniam, *Romana Reintegrationis 15. Martii 1745. §. 12. coram Caprara.*

(7) *De Luc. de Tutor. disc. 6. num. 33. Gutierrez eod. tract. cap. 9. n. 10.*

(8) *Thes. Ombros., tom. 10. dec. 38 n. 105.*

(9) *Tom. 11. dec. 25. num. 2. & seq. Inventarium Tutelare suppleri potest per Inventarium solemne, non autem e contra.*

Part. II.

g

Vid.

Vid. *Respons. meritissimi Viri Adv. Offavii Landi ad decis. in Florent. Pratens. Redditionis Rat. in Causa Corsi, e Corsi §. E. questa, (10) Diff. decis. 25. n. 7. Thes. Ombr.*

Auth. Ma- *Observ. 202.* OLIM Mater specialiter a Prin-
tri Cod. cipe impetrabat Filiorum tutelam. Hodie de-
quand. fertur ipso iure, præferturque ea cæteris le-
Mul. tut. gitimis Tutoribus, solisque testamentariis po-
off. fung. sponitur. Id autem quod Matri indultum
 fuit, Justinianus Avix etiam tribuit (1), ob
 eandem rationem, quæ in Matre militat, nem-
 pe ob maiorem etiam in Avia erga liberos af-
 fectionem, quam esse possit in cæteris Co-
 gnatis; modo tamen, & Mater, & Avia re-
 nuncient secundis nuptiis, ac Senatus Con-
 sulto Velleiano, suaque obligent bona pro
 Pupillorum indemnitate (2). In vim quoque
 nostrarum Legum, ac præsertim notissimæ
Reformationis Magistratus Pupillorum diei 8.
Junii 1767. (cui quidem Magistratui plena
 tributa est potestas eligendi Tutores, & Cu-
 ratores) servari solet liberorum tutela Ma-
 tri, vel Avix, quibus sæpe alius adiungitur
 Tutor pro maiori Pupillorum securitate. Tu-
 tores autem, & Curatores non modo inven-
 tarium conficere, & Fidejussores dare debent,
 sed & rationem administrationis quodlibet
 triennio reddere tenentur, ipsis quandoque
 concessa aliqua laboris mercede (3). Ut au-
 tem Mater tutrix relicta subiaceat rationum
 redditioni, necesse est quod tutelam vel ex-
 pres-

presse, vel tacite acceptaverit, absque eo quod eius acceptatio deduci possit ex diurnis domesticis expensis ab ipsa factis (4). Quod si Mater ante redditas rationes ad secundas nuptias convolaverit, non solum sua, sed & secundi Viri bona pro Pupillorum indemnitate obnoxia esse Doctores tradiderunt (5). Si Mater adeat Judicem atque declaret se velle ad secunda vota transire petendo quod Filii de novo provideantur Tutore; tunc locus non erit Tutori legitimo, sed dativo (6). Aliquando Mater, aliique Tutores a rationum redditione per Testatorem liberantur; sed hocce in casu non a quibuscumque rationibus, sed solum ab exactissimis dici debent immunes; omnimoda enim Tutoris liberatio a rationum redditione nullatenus subsistit, utpote contraria juris nostris Constitutionibus (7). Verum contra Matrem tutricem cum nimia severitate non est procedendum (8).

(1) *Novell. 44 cap. 2. & Novell. 118. cap. 1.*

(2) *Diff. Novell. 44. & 118* Apud nos si inter alios Tutores adsit Mulier Vidua, interponend. est *Mutualitatis* solemnitas cum obligatione medietatis suarum Dotium, & extradotalium. Vid. novum *Formularium Etruriæ* pag. 209.

(3) Vid. *d. reformat. anni 1767. §. 7.* Quamquam Tutoris munus gratuitum esse debeat, tamen receptum est iustis impellentibus causis Tutori honorarium constitui posse Judicis officio, *Rot. Rom. in Arimin. Tutela 11.*

Junii 1751. § 3. cum seqq. coram Matthæo.

(4) *Florent. Legatorum* 20. Martii 1781. §. Non rilevava, & seq. cor. Aud. Brighieri Colombi.

(5) Vid. *L. si Mater Cod. in quib. caus. pign. tac. contrah. Montan. de Tutor. cap. 15. & cap. 18.*

(6) *Argum. Text. in Leg. sicut 3. Cod. de adm. tut. Vid. Leg. anni 1767. §. 1. ubi quod deficientibus Tutoribus Testamentariis, Magistratus eligere debet Tutores legitimos, & in eorum defectum Tutores dativos præmissis necessariis informationibus,*

(7) *Leg. ita tamen 5 §. Julianus ff. de administr. & Peric. Tutor. Pisana Tutela* 10. Septembr. 1748. § 18. cor. Adv. Francisco Guerazzi Rel.

(8) *Thes. Ombros. tom. 11. dec. 26. n. 27. Ad legitimam rationum redditionem quænam sint necessaria, maxime si de lucupletiore agatur patrimonio, Vid. Florent. Redditionis Rationis* 1. Octobr. 1779. coram Audit. Alex. Lucij Rel.

Leg Pro   *Observ. 203.* BONA Tutorum, & Curatorum officio ad- sunt taciti pignoris loco; Et non so- ministrarum pro male gestis, sed etiam pro negle- tionis 20. dis. Hinc si Tutor implere neglexerit utilem Cod. de conditionem, sub qua Pupillo donatum fuit, admini- tenetur ei in id quod interest (1) si p'ures str. tut. fuerint constituti Tutores, omnes tenentur in solidum, ac propterea si unus ex eis con- ven-

ventus fuerit in integrum solvere debet, reservata eidem actione pro sua relevatione contra ceteros Tutores (2). Tutor quoque *honorarius* de mala tenetur administratione, quamvis ipse non administraverit (3); sed aliud est in Tutore *meri consilii*: Hic enim non tenetur de rebus Pupilli ab Administratore male gestis, si citra ejus consilium administraverit (4).

(1) *Romana Concursus de Palazzeschis* 19. Jan. 1750. §. 3. coram Migazzi. Vid. quæ diximus in Obs 145. pag. 270. part. 1.

(2) *Pisana Tutela* 2. Oßobr. 1784. §. ult. cor. Aud. Ulivelli.

(3) Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 9. dec. 13. num. 47. & seqq.

(4) *Pisan Tutela* 10. Sept. 1748. cor. Adv. Guerrazzi Rel. ubi distinguitur Tutor *Honorarius* a Tutore *meri Consilii*. Ibid. §. 10. Et seq., an & quando Tutor, Administrator, Oeconomus &c. teneantur de male gestis per Deputatum, vel Exactorem? Vid. plene in *Florent. Prat. Mercedis ac Redditionis Rationum* 13. Sept. 1729. coram And. Martio Venturini.

Observat. 204. PUPILLUS postquam septimum complevit annum, præesse debet actibus a suo Tutore cum alio gerendis. Sed juxta *Reformationem Magist. Pupill. anni 1565 cum adiunct.* usque ad ann. 1661. hoc intelligendum est quoties Pupilli septennio majores in

L. Potuit
C. de jur.
delib.

Civitate Florentiæ degant, secus si habitent in cæteris Etruriæ locis, vel extra Etruriam: Tunc enim possunt *Magistratus Officiales* per se ipsos gerere actus, & instrumenta conficere. Fœminarum verò septennio maiorum præsentia nunquam fuit necessaria (1). Cæterum buamvis non adhibita præsentia Pupilli pupertati proximi contractus a Tutore gestus nullitatis vitio laboret (2), explorati tamen juris est validos esse Contractus omnes, qui juxta impellente causa fiunt, quique veram Pupillo afferunt utilitatem (3). Quapropter Pupilli præsentia non est necessaria in Contractu venditionis a Tutore celebrato ob causam solvendi æs alienum paternum, pro quo Filius tamquam Patris hæres obstrictus erat (4).

(1) Vid. *Montelatici Instit. tom. 1. pag. 95.* ubi *Reformationis* verba referuntur.

(2) *Rot. Rom. in Romana, seu Sancti Severini Pecuniaria 16. Junii 1732. §. Maxime quia coram Millino.*

(3) *Romana, seu Pisana Pecuniaria 1. Julii 1737. §. Etenim coram Millino. Romana Census super re Judicata 17. Febr. 1755. §. 9. coram Borrul. Rot. nostr. in Dovadulen. Pecuniaria 27. Septembr. 1771. §. E per quanto coram Aud. Josepho Vinci.*

(4) *Imolen. Fideicommissi super Pradio Caladone 3. Junii 1733. §. Nec demum coram S. M. Rezzonico.*

Observ. 205. IN ALIENATIONIBUS Rerum Pu- *L. Sene*
 pillorum, observandum est quod non ven- *major C.*
 dantur immobilia, si mobilia extent, vel *de repud.*
 aliter possit æs alienum persolvi; quod par- *vel abst.*
 vo pretio non vendantur res magni valoris; *hered.*
 quod venditio fiat præviâ legitima æstimatio-
 ne, & subhastatione; tandem quod interve-
 niat Pupilli septemprio maioris præsentia, Tu-
 toris auctoritas, Judicisque Decretum. Quia
 igitur actus vere utilis Pupillo esse debet,
 hinc patet, quod si Statutum disponens de
 alienatione Bonorum immobilium minoris,
 illam *sub conditione utilitatis* permittat, in-
 telligendum sit de utilitate *reali*, ac *positi-*
va, non autem de *imaginaria*, & *apparen-*
te (1). Præsumitur autem justam fuisse, atque
 utilem rerum stabilium distractionem quoties
 accesserint statutariæ solemnitates, & præ-
 sertim jungatur observantia Contractus (2). Non
 enim semper utilius est ut a Mobilibus inci-
 piat Bonorum distractio, nam quoties agitur
 de Mobilibus pro decenti Pupilli usu, Fami-
 liæque ornamento necessariis permissum est
 Tutori rem immobilem prius alienare, &
 etiam æs alienum sub usuris contrahere (3).

(1) *Florént. seu Piscien. Commendæ 30. Au-*
gusti 1734. §. Onde è coram Aud. Meoli.

(2) *Maceraten. Nullitatis Contractus 28. No-*
vembris 1740. §. 7. & 21. coram Millino.

(3) *Senen. Detractionum 9. Martii 1775. §.*
Ma non predei coram Signorini. Florent. Pe-
cuniaria 14. Septembr. 1745. §. Ne è di for-
ma coram Aud. Johanne Meoli.

Leg. Ad Observ. 206. INTERDICTUM est Minori pa-
invidiam etiam non servare, quod sit juré jurando
C. de his, confirmatum, dummodo vi, metuque coactus
que vi, ipse Minor non fuerit. Verum Lex ista non
met.caus. vedetur extendi posse ad Impuberes, Mente-
captos, Furiosos, quorum Juramentum nil
habet ponderis, ac momenti (1). At quam-
vis quod metus causa gestum est infringi
possit, imo pro non facto habeatur (2), ni-
hilominus vis, metus, & coactio luculenter pro-
bari debent (3); ideoque ex unico, & singu-
lari teste sufficiens desumi nequit metus,
coactionisve probatio (4). Nec satis est ma-
gnatitia Adversarii dignitas, & potentia, sed
oportet demonstrare actum violenter extor-
tum fuisse, tum quia is, qui metum incus-
sit potens esset, minasque inferre consueve-
rit, tum quia minas passus illarum vim nul-
lo modo potuerit effugere (5).

Hoc in loco operæ prætium censemus Contra-
ctus illos enumerare, in quibus Minores, vel
Mulieres obligari minime possunt absque solem-
nitatibus a Statuto nostro præscriptis. Hujus-
modi Contractus sunt Fidejussio; Constitutio
Procuratoris; Mutuum; Permutatio; Datio in
solutum; Societas; Donatio etiam remunera-
toria; Compromissum voluntarium; Impositio
servitutis passivæ; Divisio non judicialis; Remis-
sio Jurium vel hypothecæ; Aditio hæreditatis, nisi
fiat cum beneficio Legis, & Inventarii; Confessio
de Recepto (6); Cessio Jurium; Transactio; Re-
visio Computorum; Reuñciatio Juri quæren-
do de futuro; Contractus Pacis, cæterique
omnes initi etiam cum aliis Minoribus, Mu-
lic-

licibus, ac etiam cum Ecclesia, & in quibus quomodolibet, directe, vel indirecte Minores, vel Mulieres lædi possunt. Quæ tamen juxta facti circumstantias limitantur, ac præsertim in Contractibus evidenter utilibus, & ex causa gestis a Jure adprobata, ex. grat. pro alendo, vel a captivitate liberando Patre, Filio, aut Marito, pro Dote constituenda Filix, pro pœcunia ad censum accipiendam alium extinguendum graviolem Censum (7).

(1) *Fenzon. ad Statut. Urb. cap. 58. n. 13.*

(2) *Rot. Rom. in Paterbonen. Beneficii 5. Junii 1745 §. Sed quod coram Molino.*

(3) *Alatrina Donationis 24. Novembr. 1752. §. 17. coram Caprara.*

(4) *Bononien. Immissionis 3. Julii 1739. §. 14. coram Crescentio.*

(5) *Ibid. §. Nilque.*

(6) *Sed cum distinctione, de qua Constant. ad Stat. Urb. annot. 44. art. 5. num. 480. & seq.*

(7) *Limitantur etiam in Minore, vel Muliere mercatorem exercente, Vid. Constant. ad Stat. Urb. annot. 44. per tot. & præsertim art. 5. & 6. tom. 2. De Comitib. dec. Florent. 14. num. 35. & in annot. ad decis. 81. num. 19. & seq. part. 8. rec.*

Auth. Sa- *Observ.* 207. MINOR a^{ct}um juramento cō-
cramenta firmans non juvatur restitutione. Loquitur
Puber. C. hæc Constitutio de Juramentis Puberum, quia
si adv. Impuberes non jurant, vel eorum Juramen-
vendit. ta nullam habent vim, cum periurio, aut
 perfidiæ minime sint obnoxii (1). Sed quid
 dicendum de Pubertati proximis? Verius est
 eos juramento obstringi, cum doli capaces
 sint, & in multis juris articulis Puberibus com-
 parentur. Verum Municipilibus Florentiæ Le-
 gibus rubr. 115. lib. 2. constitutum est obli-
 gationes Minorum decem, & octo annis quo-
 cumque juramento firmatæ nullius roboris es-
 se si necessariæ defuerint sollemnitates (2).
 Quod si Minores existant sub cura Magistrat-
 us Pupillorum, non valent eorum obligatio-
 nes quocumque juramento confirmatæ quo-
 ties ad annum non pervenerint vigesimum
 secundum (3). Ex caussa tamen doli, metus,
 læsionis, ignorantie, & similium provenien-
 tium ex naturali imbecillitate consilii impu-
 gnari recte possunt, atque rescindi Contra-
 ctus ab eo gesti, qui vigesimum quintum
 ætatis annum nondum attigerit (4).

(1) *Leg.* 26. ff. de jurejur.

(2) *Rot. nostr. lib. motiv.* 53. pag. 259. &
apud Magon. dec. 22. n. 2.

(3) Hac super re adest Principis Rescrip-
 tum diei 21. Augusti 1581. in *Filt.* 5. ejusd.
Magistrat. n. 214.

(4) Ita decisum fuit a *Rot. nostr. in Causa*
Altoviti, & Covoni sub die 16. Febr. 1640.
lib. motiv. 14. pag. 436. & in alia *Causa Al-*
meni

meni sub die 10. Maii 1669. lib. motiv. 127.
pag. 221.

Observ. 208. MINOR redimere potest, & *L. Si Cre-*
etiam auferre pignus a se ipso datum, & a ditor *ff.*
Creditore venditum, si quid ipse acceperit de *de distr.*
trimenti, quod tamen demonstrare non te- *pign.*
netur. Neque huic Legi adversatur *Text. in*
Leg. 2. Cod. Si advers. vendit. pignor., ubi
minori restitutio denegatur adversus distra-
ctionem pignoris, quod incipit a Majore au-
ctore Minoris, licet ipse Minor contra *Aucto-*
rem agere valeat, qui illud venditari pas-
sus est. Hoc enim verum est si pignus a
Majore cepit ejusque venditio a Creditore
facta fuit ex pacto cum eodem Majore habi-
to, nullo prorsus gesto cum Minore; secus
si quid cum Minore gestum sit, puta, quia
fuerit a Creditore interpellatus ad solven-
dum; hoc namque casu contra pignoris di-
stractionem Minor est restituendus (1).

(1) Ita communiter distinguunt Interpretes
hancque distinctionem sequuntur *Odd. de ra-*
stit. in integr. part. 2. quest. 54. art. 6. per
tot. Rocca disput. Jur. Select. cap. 140. n. 8.
& seq. aliique permulti.

L. Final. *Observ.* 209. *TACITA* actus a Minore gesti
C. si major ratificatio deducta ex *quinquennali* (1) silen-
fatti. tio post maiorem ætatem non modo requirit

certain nullitatis actus scientiam, verum etiam
quod actus ipse nullus fuerit ex solo Decre-
ti Judicis defectu; nam si aliæ defuerint sta-
tutariæ solemnitates tunc locum non habet
prædicta actus nulli ratificatio, maxime si Sta-
tutum præsumat dolo, ac fraude extortum
fuisse Pupilli consensum (2). Hujusmodi au-
tem ratificatio cum suum sortiatur effectum
a die completi *quinquennii*, ideo retrahi non
potest ad tempus celebrati Contractus in
præjudicium juris, quod alteri medio tempo-
re quæsitum fuit (3). Ut autem ratificatio-
nes omnes, & renunciationes tam *Legis*, quam
Hominis, & tam *expresse*, quam *tacite* suam
habeant vim, atque robur, omnino requiri-
tur ut in Ratificante, vel Renunciante con-
currat certa atque evidens scientia nullitatis
actus tam *fatti*, ut inquit, quam *Ju-
ris* (4). Sed quoties agitur de ratificatione
expresse, quæ supponit vel claram, vel sal-
tem dubiam actus ratificati nullitatem, non
potest ad ratificationem infringendam igno-
rantia juris allegari (5); Hoc namque casu
scientia nullitatis actus in ratificante præsu-
mitur; quod secus est in ratificatione *tacita*,
in qua scientia in ipso ratificante probanda
est (6).

(1) Inspecto *Statuto nostro rub. 115. lib. 2.*
debet ne *Quinquennium* incipere ab ætate
annor. XXV. vel potius ab ætate annor. XVIII.
Ve-

quæ a Principe non sunt donata; alienatio permittitur urgente necessitate, servatis tamen solemnitatibus in hac *Auth* præscriptis; quæ quidem solemnitates hodie exacte non observantur (1). Nunc enim requiritur 1. Cognitio Cau.æ. 2. Necessitatis, vel evidentis utilitatis probatio. 3. Decretum Superioris, in quod præcipua consistit alienationis solemnitas (2). In nostra vero *Etruria* Magistratus Supremus, aliaque Provinciarum Tribunalia cognoscunt de alienationibus bonorum ecclesiasticorum, sublataque *Extravaganti ammissoria*, omnique *Beneplacito Apostolico*, universi Bonorum Ecclesiæ Contractus subiecti sunt cum Juris Civilis, tum Juris Municipalis solemnitatibus (3).

Ut vero melius faciliusque prospiceretur bonorum commercio, ex quo præsertim resultat Reipublicæ felicitas, prohibita fuit, *uti alibi diximus* (4), rerum omnium immobilium quovis in loco sitarum (5) acquisitio Ecclesiis, cæterisque hujusmodi locis per Leges editas anno 1751. & 1769., sub culus ultimæ Legis dispositione comprehenduntur etiam *Religiosi*. Hi enim sive in Monasterio permaneant, sive ex illo egressi sint nec proprietatem acquirunt, nec usumfructum bonorum sive ante, sive post egressum eisdem devolutorum, cum ob Paupertatis votum, quod adhuc ligantur, tamquam *Manus Mortuæ* considerari debeant (6). nisi tamen universus Ordo *Monasticus* extinctus fuerit, quo casu *Religiosi* succedere non prohibentur in bonis duntaxat post Religionis extinctionem quæsitis (7).

- (1) *Christin. dec. Belgic. 173. n. 17. vol. 5.*
- (2) *Rodoan. de reb. Eccles. non alien. quest. 24. num. 10. & seq. Vid. Florent. seu Puppen. Emphyteusis 20. Septembr. 1782. coram Aud. Simonelli Rel. & Decis. Revocator. 19. Septembr. 1783 cor. Aud. Arrighi Rel. ubi de probatione cum utilitatis, tum solemnitatis huiusmodi alienationum.*
- (3) *Vid. Leges ann. 1769. 1773. 1783. & 1784. Vid. Cortonen. Auctionum 17. Jul. 1781. cor. Aud. Raffaelli, & duo memorata Decisiones coram Simonelli, & Arrighi & Florent. seu Bargaen. Prat. Nullit. Contract. 30. Septembris 1783. per tot. coram Audit. Simonelli, ubi quod deficiente utilitate nulla est alienatio honorum Sacra Religionis D. Stephani non obstante Principis Rescripto. Vid. etiam Florent. Alienationis 17. Septembris 1778. coram Aud. Buratti, ubi quod pro alienandis Beneficii bonis debet etiam Patronus, qui sit ejusdem Beneficii Rector adire Judicem Sæcularem, & coram eo probare alienationis causam necessariam esse, vel utilem.*
- (4) *Vid. Observ. ad Auth. Ingressi Cod. de Sacros. Eccles.*
- (5) *Pisana Majoratus Saltuarii &c. 15. Maii 1778. §. Per la qual cosa cor. Aud. Joh. Benedetto Brighieri Colombi.*
- (6) *Pisana Pratensa Successionis 30. Maii 1777. per tot. cor. Aud. Josepho Bizzarrini, & Lino Salvetti.*
- (7) *Arretina Successionis 15. Junii 1776. coram Aud. Brogiani & Confirmat. 5. Maii 1779. §. Quindi ne derivava cor. Aud. Morelli.*

119
li. Et extat Regium Rescriptum diei 26. Augusti 1784.

Auth. Ingressi C. de SS. Eccles.   *Observ. 211.* IN HAC *Authentica* constitutum fuit, quod ingressus Monasterium, idest qui ad Leges Monasticas per tria vota substantialia se obstrinxit, si nihil ante de bonis suis expresse dixit, non potest de eisdem condere Testamentum, quia ipso ingressu se, suaque Deo dicavit, salva tamen liberis Legitima. Quod quidem in eo Monasterio locum habere potest, qui bonorum acquisitionis sit capax. Sed in *Etruria* nostra bene, ac sapienter rogatae sunt Leges anno 1751. & 1769., quæ Monachis non modo *professionis*, sed etiam ante *professionem*, quæ morti Civili equiparata fuit (1), omnem adimunt facultatem de rebus suis ad favorem Monasterii disponendi: Quinimo in nostris Tribunalibus receptum est non posse *Religiosum* ante suam professionem renunciare successiones sibi in posterum deferendas, quia cum Renunciatio esse debeat *Abdicativa* (2), & *Abdicatio* tollat de medio Renunciantem, ideo consequitur, quod hujusmodi renunciatio extendi nullatenus possit ad jura futura, pro quibus transferendis necessaria est Renunciatio, quæ *Translativa* dicitur, quæque juris futuri acquisitionem pernecesse supponit (3).

At non solum Monachis, sed aliis etiam quibuscumque Personis vetitum est excepta summa centum aureorum (4), quæ vigesima Pa-

partem hereditatis non superet, transferre bonorum dominium, vel possessionem in Ecclesias, Monasteria, aliaque loca religiosa, quæ veniunt sub nomine *Manuum Mortuarum*, quibus omnibus denegata fuit Bonorum acquisitio, nisi gratiam *Amortizationis* impetraverint intra duos menses post apertam earum favore successionem: Idque summa prudentia factum est, ne Bona a libero arcerentur commercio in maximam publicæ utilitatis iacturam (5). Quæ quidem Leges quamvis in *Rem* directæ videantur earum inspecta finali causa, attamen *Personam* potius respicere dicendæ sunt, ac propterea bonorum acquisitionem impedire sive in Etruriæ dominio, sive extra illud sita sint (6). Advertendum tamen est, quod si Bonorum proprietatis relicta fuerat ante Legem anni 1751., Ususfructus alteri concessus non facit conditionem, ideoque *Manus Mortua* recte potest finito Usufructu apprehendere bonorum, quoad proprietatem acquisite, possessionem (7).

Quoniam verò *Lex* anni 1769 §. 5. & 6. facultatem adimit disponendi ad favorem *Piorum Operum* ultra vigesimam hereditatis partem, quæ 500. *Scutorum* superet quantitatem, existentibus ascendentibus, & descendentibus, & in linea transversali coniunctis intra tertium gradum inclusive, hinc non mirum videri debet si eiuſdem Legis dispositio extensa quandoque fuerit ad comprehendenda nimis effusa *Missarum Legata* (8). Quod tamen melius declaratum est ab altera subsequenti *Lege* edita anno 1778., qua cau-

Part. II.

h

tum

quum fuit, ut nemo erogare posset in hanc suffragiorum causam ultra vigesimam hereditatis partem, ita tamen ut hæc vigesima nunquam excedere debeat centum aureorum summam etiamsi de opulentissima agatur hereditate.

A prædictis tamen Legibus anni 1751., & 1769. non prohibetur *Manibus Mortuis* iurium honorificorum acquisitio, uti est Juspatronatus activum, dummodo hereditati non sit annexum, atque cohærens (9); nec vetitæ sunt Censuum acquisitiones (10); nec renunciationes factæ a Personis certis in alias Personas certas, utpote quæ dici nequeunt actus præordinati ad transferendum in Manus Mortuas dominium, ac possessionem (11); nec Patrimonii Ecclesiastici constitutiones (12); nec Bonorum stabilium acquisitiones in inferiori Senarum Provincia ad ejus agriculturam facilius promovendam (13); nec emptiones, & venditiones, alique huiusmodi contractus inter ipsas *Manus Mortuas* gesti ex quibus, ut facile patet, non oritur nova bonorum immobilium *Amortizatio* (14); nec tandem reversiones bonorum, quæ ante *Leges Amortizationis* fuerunt alicui concessa pro certo tantum tempore, ex. grat. durante *Linea Masculina* Acquirentis; huiusmodi enim reversiones minime videantur inducere novam illam dominii, ac proprietatis acquisitionem, quæ a memoratis nostris Legibus prohibetur (15) *Communitates* verò Etruriæ, alique Pia Loca, quæ maximam Societati afferunt utilitatem, quæque a Principe designata fuerunt,

runt, sub harum Legum dispositione minime comprehenduntur (16).

(1) Vid. Leg. anni 1769. §. 12. & 13.

(2) §. 12. ejusd. Leg.

(3) Senen. *Hæreditatis, & Successionis* 18. Martii 1706. art. 2. coram Aud. Pompejo Signorini. *Pisana Majoratus de Campilia* 15. Maii 1778. §. *Ostava cor. Aud. Brichieri Colombi.*

(4) Vulgo Zecchini.

(5) *Florent. Successionis* 21. Febr. 1769. art. 2. coram Aud. Lino Salvetti, & in *Montis Pælitiani Renunciationis* 30. Aprilis 1773. §. *Quia cor. Aud. Olivelli.*

(6) *Pisana Majoratus Saltuarii de Campilla super Exceptione Existentiæ Anterioris in Gradu* 15. Maii 1778. §. *Per la qual cosa cor. Aud. Brichieri Colombi.*

(7) Ita enim interpretata fuit Lex anni 1751. a posteriori Lege anni 1769. §. 38. in fin. Vid. *Volaterran. Locationis quoad allodialitatem* 20. Junii 1775. §. *Poichè & seq. cor. Canc. Petro Mansilli.*

(8) *Florent Legati* 2. August 1776. coram Aud. Morelli.

(9) *Pistorien. Prioratus de Panciatichis super Pertinentiâ Jurispatronatus* 2. Octobr. 1794. cor. Aud. Horatio Fenzi.

(10) Ita declaratum fuit a Secretaria Status sub die 13. Maii 1760.

(11) *Ibid.*

(12) Ita pariter declaratum fuit a dicta Secretaria sub die 31. Jun. 1759. & extat Rescript. 22. Jun. 1761.

h 2

(13) *Per*

(13) *Per Legem diei . . . Junii 1781.*

(14) *Vid. Rescript. diei 6. Martii 1760. Lucana, seu Florent. Præt. Regressus 18. Junii 1790, §. Nè era luogo coram Aud. Maccioni Relat. Prohibentur tamen successiones inter unam, & alteram manum mortuam, ibid.*

(15) *De hac re disceptatur in Causa Monache di Monticelli, e Strozzi Vid. Consultat. Advoc. Franci ci Maria Bruni super Prætensa Venditione ad Lineam Domini directi, ubi pag. 19. adducitur Epistola Circularis diei 17. Augusti 1759. Lis adhuc pendet sub Judice.*

(16) *Vid. Ediâta diei 19. Aprilis, & 23. Novembr. 1769. Florianen. Donationis 25. Sept. 1789. coram Aud. Maggi. confirmata in tertia Instantiâ ab Aud. Simonelli, & Arrighi.*

L. Legatam *Observ. 212.* CITRA Principis auctoritatem tam 4. C. convertere non licet in aliam rem pecuniam de adm. Municipio legatam; ex quo colligitur Legatam ad Pium usum relictum posse auctoritate Principis ad alium transferri, si usus ille factus fuerit inutilis. Potest igitur Princeps, publica exigente utilitate Cœnobia, aliaque Pia Loca suppressere, eorumque bona in alios publicos usus convertere, juxta Subditorum indigentias (1). Qua stante Cœnobiorum, aliorumque huiusmodi Locorum suppressione, bona statim sunt Summi Imperantis, & si ab eo in alium Pium Locum transferantur, non a Cœnobio suppresso, sed ab ipsa Principis concessione, & liberalitate in illum perveni-

se

se dicendum est (2). Neque obstat pactum reversivum in fundatione suppressi Monasterii stipulatum ad favorem alterius Monasterii adhuc existentis; huiusmodi enim pacta reversiva quoties novam, indubiamque inducant bonorum acquisitionem, nullam habent vim, atque robur ob resistentiam Legum nostrarum super *Manibus Mortuis* editarum, propter quas arcentur Monasteria a bonorum stabilium acquisitione (3). Quod autem ex bonis suppressi Loci Religiosi ad singulas quascumque personas Principis largitas voluit pervenire, id in eorum Patrimoniis æterna firmitate perdurat (4).

(1) *De Luc. de Regular. disc. 35. sub num. 8. Flor. seu Liburnen. Patti Reversivi &c. 24. Martii 1775. §. Imperciocchè coram Aud. Morrelli Rel.*

(2) *Plene in Lucana seu Florentina Praten-si Regressus 18. Junii 1790. §. Tale opposi-zione cor. Aud. Maccioni Rel.*

(3) *Ibid. Pactum Retrovenditionis subie-ctum est hisce Legibus, cum agatur de no-va acquisitione bonorum, quæ jam exierunt de dominio venditoris. Lucana seu Ficielen. Prat. Regressus 8. Aug. 1788. §. 54. & 55. cor. Aud. Vernaccini.*

(4) Ita rescripserunt Impp. Honorius, & Theodosius in *Leg. 5. Cod. de Pagan.*

Auth. Præ Observ. 213. QUUM Clericus omnia sibi plebs-
biteros C. no acquirat jure, hinc est quod de suis bonis
de Episc. post clericatum quæsitis libere disponere po-
t & Cleric. test non tam inter vivos, quam per ultimam
voluntatem, dummodo Patri servet legiti-
mam, ac etiam usumfructum quoad bona an-
te clericatum acquisita (1). Quidquid enim
Filiusfamilias post clericatum acquirit non ra-
tione Peculii adventitii retinet, sed quasi Ca-
strens, in quo Patri ususfructus minime
debetur (2). Sed quid dicendum de bonis,
quæ Clericus ultra propriam sustentationem
ex redditibus Ecclesiæ acquisivit? An de il-
lis libere possit disponere? Affirmative respon-
dendum est (3). Bona etiam parsimonialia, quæ
Clericus sibi de congrua sustentatione par-
cius vivendo cumulat, constituunt unum ex
Reculis Clericalibus, de quo ipse ampliorem
profecto, habet disponendi facultatem (4).

Hoc in loco, non est omittenda percelebris
quæstio, nuper in Foro nostro agitata, an
Clericus, cui Patrimonium constitutum fuit sub
conditione quod bona ei pro ordinatione conces-
sa ad Constituentem reverterentur, statim ac
de aliis bonis esset provisos, patrimonium di-
mittere debeat, etiamsi bona ab ipso postmo-
dum acquisita manualia sint, & amovibilia?
Quæstio resoluta fuit cum distinctione, quod
per hujusmodi bonorum supervenientiam titu-
lus Patrimonii sacri non extinguatur, sed eius
fructus tantummodo suspendantur, quousque
Clericus bonis sibi obventis perfrui possit,
quibus amissis statim reviviscit ejusdem fa-
vore pristina fructuum patrimonialium per-
ceptio (5).

Fru-

Fructus verò Beneficii quoties maturi sint, & a solo separati spectant ad Hæredes Beneficiati, non autem ad Successorem in Beneficio, licet eorum exactio facta adhuc non fuerit (6); quod maxime obtinet si Statutum, consuetudo, vel privilegium aliquod Hæredum intentioni suffragetur (7). Hi autem compensare nequeunt melioramenta cum deteriorationibus a Beneficiato factis, quamvis modicæ sint quantitatis, & exiguos ex beneficio fructus ipse percepit; debebat enim Superioribus exponere Beneficii sui tenuitatem, & insufficientiam (8). Verum non ita rigide, ut plerumque fieri solet; agendum est a Successoribus contra Hæredes suorum Antecessorum, qui multo majores fecerunt meliorationes, quam deteriorationes. Repugnat enim æquitati, christianæque Charitati pro exiguo interesse Hæredes vexare benemerentium Prædecessorum, quorum munificentia cohiberi potest ob nimiam quæ contra Hæredes exerceri solet asperitatem.

(1) *Gratian. discept. for. cap. 464. per tot. Rot. in recent. dec. 533. num. 34. 48. seqq. part. 14.*

(2) *Leg. Sacrosancta 52. juncta Auth. de qua agimus. Non est tamen Clerico permis- sum Filios, vel Parentes in Testamento præterire De Luc. de Testam. disc. 34. Rot. in rec. dec. 397. part. 17.*

(3) *Less. de Justit. & Jur. lib. 2. cap. 4. num. 43.*

(4) *Engel. in lib. 2. Decretal. tit. 25. Bona, h 4 quæ*

quæ constituunt Clericale Peculium sunt, vel patrimonialia, vel industrialia; vel bona ex redditibus beneficiorum quæsitæ; vel tandem bona parsimonialia ex parsimonia proprii victus cumulata. Vid. *Montelatici Institut. tom. 1. pag. 76.*

(5) Ita decisum fuit sub die 5. Julii 1768. ab Aud. Josepho Vinci in Causa Cardini, c. Pispoli; & in Puppian Patrimonii Sacri 19. Jan. 1779. cor. Aud. Olivelli in Causa Barbani, e del Medico, & sub die 26. Septembris 1795. ab Aud. Petro Pardini in Causa Corsetti, e Ristori & sub die . . . Jul. 1796. ab Aud. Cercignani in Causa Mancini, e Salvoni; quæ Rotæ nostræ Decisiones fundatæ sunt super magistrali Decisione Rotæ Romanæ in Firmana, seu Camerinen. Patrimonii Sacri 19. Jan. 1756. coram Parracciano impress. post *Vot. Costant. 347*

(6) *Vivian. de Jurepatr. part. 3. lib. 14. cap. 8. n. 6. Piton. disc. pt. Eccles. 51. n. 11.*

(7) *Rot. in rec. dec. 722. num. 7. & seqq. part. 4. tom. 3.*

(8) *Florent. Restaurationum 26. Aug. 1785. num. 4 cum seqq. cor. Aud. Olivelli inter Selesiores dec. 56. tom. 1. part. 1. ubi aliæ referuntur Rotæ nostræ Decisiones.*

Cap.Odo-   Observ. 214. CLERICUS ære alieno gravatus
ardus de   non est in carcerem detrudendus, neque re-
solution.   bus omnibus expoliandus, sed ei saltem id
relinqui debet, quo se alere possit, ac tur-
pem

pem evitare mendicitatem. Hocce tamen *Cap. Odoardus* beneficio Clericus perfrui nequit, si injuste debitum negavit, ac litigare voluit (1); si sciens se non esse solvendo res alienum contraxerit (2). Si in ludis, luxuque bona sua dissipaverit (3); si Creditor sit ei pauperior (4); tandem si habeat ultra scuta vigintiquinque annua (5); & quoad Præbiterum, ælemoninæ etiam Missarum habenda est ratio (6). Verum omissis aliis, quæ in hac explananda Constitutione a Doctoribus cumulantur, illud nobis adnotasse sufficiat, quod quidquid sit de rebus Ecclesiarum, aliisque Divini Cultui destinatis, Bona *patrimonialia* Clerici, juxta recentiorum iudicandi consuetudinem obnoxia sunt Legibus omnibus, & Statutis *Realibus*; ac propterea subiiciuntur hypothecæ, quæ a Statuto nostro rubr. 97. lib. 2. tribuitur Mandanti in bonis sui Administratoris per publicum Instrumentum constituti. Quoties enim cessat privilegium *Cap. Odoardus de solut* (7) agiturque non de actione personali, sed *hypothecaria*, Statutum *Reale* comprehendit absque dubio bona omnia, quæ Clerici constituunt Patrimonium (8).

(1) *Rot. Rom. coram Put. dec. 312. num. 2. & in adnot. ad dec. 6. num. 89. part. 3. rec.*

(2) *Cavaler. dec. 514. Rot. post Oleam de cess. jur. dec. 26.*

(3) *Sperell. dec. 58 n. 17.*

(4) *Gratian discept. forens. cap. 799.*

(5) *Rot. in recent. dec. 207. num. 14. part. 15.* Sed rectius inspiciendæ sunt temporum, locorumque circumstantiæ.

(6) *De*

requiritur præscriptio *Immemorabilis* sine titulo, vel *Quadragenaria* cum titulo (1); quin etiam acquiri possunt huiusmodi servitutes minori temporis cursu, quoties concurrat vel tacitus consensus Domini Prædii servientis, vel præsumpta servitutis impositio ex aliqua causa necessaria, *ex. grat.* si quis ad proprium fundum alia via ire non posset (2). Venditori itaque iter competit pro eundo ad sua bona per fundum ab ipso venditum, quum præsumatur in venditione facultatem eundi sibi reservasse quam prius habebat (3). Si tamen divisio facta sit inter Fratres, Sociosve alicujus Prædii communis, etsi antea una pars ejusdem Prædii alteri serviret, tamen Condidens non poterit per partem alterius Condidentis transire, si servitutem sibi expresse non reservaverit (4). Neque Emptor uti poterit itinere, quod Venditor habebat *ex necessitate* pro eundo ad sua Prædia quoties ipse Emptor eandem non habet necessitatem; quod quidem obtinet, non obstante contractu continente cessionem usus, & servitutis, & non obstante immemorabili, quæ Venditor fruebatur possessione (5).

(1) Rot. nostr. in Podiihonitien. Pratensæ Servitutis Itineris ann. 1735. §. Percid coram eod. Aud. Novelli.

(2) Gloss. in Leg. servitutes 14. ff. de servitut. Guid. Pap. decis. 573. num. 2. Rot. in recent. dec. 416. num. 11. p. 14 coram Crisp. decis. 63. num. 2. & in Romana Servitutis Transitus 31. Januarii 1753. §. 5. coram Elephantutio.

(3) Li-

(3) *Licinianen. Via, & Pontis* 30. Maii 1786. §. Era poi coram Audit. Brichieri Colombi.

(4) *Florent. Prat. Juris transeundi* 27. Julii 1792. per tot. cor. Aud. Simonelli Rel.

(5) *Licinianen. Pratense Servitutis Itineris* 26. Martii 1792. per tot. cor. Aud. Bargigli Sarchi.

Leg. Si. Observ. 216. HABENS ius Sepulchri cogere quis se potest Vicinum, ut viam sibi justo pretio pulchrum concedat pro Mortuis in Sepulcrum inferen- ff. de re- dis. Ex quo colligitur etiam ad Cœmeterium lig. & sum- aliquod ampliandum cogi posse Vicinum, ut pt. funer. Fundum suum pro justo pretio vendat (1).

Hujusmodi autem Imperatoris Antonini Rescriptum Religionis favorem unice respiciens ad alias res publicas licet non religiosas a Forensibus translatum fuit. Igitur ob Agriculturæ utilitatem ubi quis prædium habeat in medio aliorum Vicini sui Prædiorum, Vicinum ipsum cogere potest ad iter in loco minus damnoso præstandum, dum aditum, exitumque nullum ipse habeat (2). Si enim aditum, exitumque aliquod habeat quamvis longiorem, ac magis incommodum, non potest compelli Vicinus dare viam, cum nemini fas sit pro suo duntaxat commodo rem alienam invadere, & nulla impellente necessitate servitutes privato arbitrio constituere (3).

(1) *Carpzov, in Jurispr. Eccles. definit. 388, lib. 2.*

(2) *Sax.*

(2) *Sabell. in Sum. §. Servitus num. 12. De Luc. de servit. disc. 83. num. 4. Rot. coram Cerr. dec. 738. num. 10. Rot. nostr. in Galeaten. Itineris 10. Jun. 1789. §. Ma tralasciato. cor. Aud. Arrighi Vid. Statut. Flor. rub. 62. lib. 4. ubi optima habentur super hac re ordinamenta.*

(3) *Rot. Rom. in Civitatis Castellii Juris Transcundi 25. Apr. 1738. §. fin. cor. Millino, & in Reatina Servitutis 12. Febr. 1751. §. 5. cor. Bussio Vid. plene in Liburnen. Servitutis Itineris 7. Martii 1794. coram Liburni Aud. Contramotiv. Adv. Baldasseroni ad d. decis. & Respons. ad Contramotiv. dissertissimi D. Adv. Otfavii Landi.*

Observ. 217. VIA PUBLICA (1) *destruata cuique licet iter facere per agrum vicini, absque eo quod de damno accusari possit, dummodo curet ne damnum inferatur* (2). *Ad hoc autem novum iter in locum antiquæ viæ penitus subrogandum non sufficit ejus usus quantumvis diuturnus, si aliunde demonstretur solum novæ viæ privatum esse, ejusque usum non ex titulo servitutis originem duxisse, sed ex titulo præcarii, nempe ex quadam accidentali, & temporaria transeundi necessitate. Titulus enim præcarii plurimum differt a titulo servitutis, cum is, qui via utitur titulo præcarii nunquam acquirat ejus usum, quod secus est in servitute, in qua sufficit vel immemorabilis præscriptio, vel quadragenaria aliquo*

Leg. Si locus §. Cum via ff. quemadmodum servitus amitt.

aliquo titulo roborata (3). Quo in loco memorare volumus *Statuti nostri* dispositionem rub. 119. lib. 4., ubi cavetur „quod si aliqua via, etiam vicinalis usâ sit publice per 30. annos, tamquam via publica *Communis Florentiæ* tunc sit, & remaneat pro via dicti *Communis* „ Quod etiam de Jure Civili procedere nonnulli tradiderunt (4). Illud etiam memorare volumus, quod si via, vel iter competat iure servitutis, permissum est Domino Fundi servientis locum, quem magis sibi expedit, assignare, dummodo incommodum ei non sit, cui servitus debetur. Secus si agatur de via vicinali, quæ licet privata sit, immutari, ac destrui nequit, cum inter vicinos perinde habeatur, ac si esset publica (5). *Communitatibus* vero ex *Lege* 22. *Aprilis* 1788. permittitur mediante *Generali Consilio*, claudere, vel immutare Vias, ac Plateas publicas, publicisque renunciare servitutibus super Viis vicinalibus; nec non concedere privatis Personis publicorum locorum occupationes, dummodo substantialiter non immutetur publicus eorum usus.

(1) Idem dicendum de itinere, qui pariter publicus est si concurrat ejus initium, & exitum in loca publica, ejusque publicus usus. Vid. *Cortonen. Manutentionis Itineris* 7. Aug. 1792. cor. Aud. Salvetti in Causa Fierli e Pontelli.

(2) Vid. *Surd. decis.* 42. n. 11. & 12.

(3) Late in *Pistorien. Pratensæ Servitutis Itineris* 16. Maii 1783. cor. Aud. Ulivelli.

(4) Bartol. in *Leg.* 1. §. Summa num. 5. ff. de his qui dejecti vel effudi. Mans. consultat.

228. num.

228. num. 49. & 60. Rot. nostr. lib. mot. 96, pag. 289. Quænam hodie requirantur ut via dici possit *Communitativa* tum quoad onus manutentionis, tum quoad jus per eam transeundi? Vid. in d. *Lege* 23. *Maii* 1774. §. 75. cum seqq. & in *Florent. Vie* 6. *Septembris* 1782. per tot. cor. Aud. Gaulard.

(5) *Licinianen. Vie & Pontis* 31. *Maii* 1786. §. *Imperciochè* cor. Aud. *Brichieri Colombi*, & in *Confirmat.* 23. *Jan.* 1788. §. *In questo caso coram And. Ulivelli*. Ex quibus autem arguatur viam esse potius *communitativam* quam *vicinalem*, seu *privatam*, & quandonam *Communitati* prohibitum sit pro evitanda *Pontis* impensa longiorem viam substituere. Vid. *Campan. Pontis* 29. *Aug.* 1785. pag. 12. & seq. cor. Aud. *Signorini*.

L. Altius

Observ. 218. Quilibet ædificium suum usque ad sydera elevare potest, nisi illud sit *servituti* subjectum, aut id non faciat ad *Vicini* sui rivalitatem, atque æmulationem. In *Foro nostro* hoc utimur jure. Si agatur de muro communi ad elevationem destinato extolli usque ad Cælum potest, quamvis omnino obscurentur lumina *Domus Vicini*, quamvis fenestræ (1), quæ obscurantur multo ante fuerint apertæ, & quamvis nullum relinquatur intermedium spatium (2). Si vero agatur de muro *laterali*, qui communis sit pro *diviso*, qualis in dubio sem-

semper præsumitur, tunc unus ex Condominis in eo ædificare potest nullo soluto pretio, nullaque relicta ad lumen excipiendum intercapedine. Quin etiam ex Consuetudine Florentiæ vigente permissum est vicino ædificium suum, ut inquam *appodiare* super muro proprio alterius Vicini etiam inviti, & reluctantis, dummodo iustum ei solvat *Appodii* pretium (3). Quod si sermo sit de muro ad lumen excipiendum destinato, tunc non licet Vicino ædificanti illi ita adhærere, ut lumina penitus obscurentur, sed legitimum spatium relinquendum est, quod a *Lege Maniana Cod. de Ædific. privat.* determinatur in decem pedibus (4) a *Lege* verò *Zenoniana*, & *Leg. final. Cod. eod. tit. in duodecim pedibus* si de privatis agatur Ædificiis; in quindecim si sermo sit de spatio inter privatum, & publicum Ædificium relinquendo. Quarum Legum dispositio, quidquid nonnulli sentiant *Jurisperiti*, in tota viget Italia pro definienda distantia Ædificiorum *Urbanorum*; eaque confundi non debet cum dispositione *Leg. final. ff. fin. regund.* quæ spatium duorum solummodo pedum requirit; nam hæc de prædiis *Rusticis* intelligenda est, non de *Urbanis*, quorum respectu diversam semper fuisse ædificandi consuetudinem ipsamet ostendit *Urbanum* nostrarum structura (5).

(1) Quoad fenestras advertendum est, quod aliquando licet in muro laterali sint dicuntur in *Prospetiva*, & ædificando claudi non possunt, *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 9. dec.*

dec. 20. num. 20. Advertendum est etiam quod Vicinus nequit fenestras aperire per quas habeatur prospectus in Cœnobium, vel Viridarium Monialium, *Bonfin. dec. flor. 41.* Advertendum est insuper, quod si fenestræ aperiantur supra curtem, tectum, vel hortum vicini debent esse, ut vulgo dicitur, *ferrate*, quoties a terra minus quam 10. brachiis elevatae sint; & crates ferrea poni debet in media muri crassitie, non autem extra, quemadmodum sunt crates illæ, quæ vulgo *Inginocchiate* nuncupantur. Vid. *Relat. Aud. Bonfini anno 1720. in Causa Tarchi, e Lelli in fult. di rapporti di Capitani di Parte pag. 68.* Vid. etiam *Florent. Fenestrarum 4. Septembr. 1571. cor. Aud. Barbisonio.* Extat super hac re dispositio *Statut. Flor. lib. 4. rub. 58. de extraordinar.*

(2) *Liburnen. Altius tollendi 7. Julii 1785. per tot. cor. Aud. Simonelli Rel.* ubi late pertractatur materia, & distinguitur murus lateralis a muro posteriore, sive a tergo ad effectum relinquiendi legale spatium *ibid. § 13.* Vid. etiam *Arretina Altius tollendi 22. Aprilis 1795. per tot. cor. Aud. Petro Pardini,* ubi examinantur *Textus in Leg. Sabinus 28. ff. comm. divid.* quod nempe in re communi melior sit prohibentis, quam agentis conditio, & *Text. in Leg. Binas ædes ff. de servit. Urb. Prad.* quod, scilicet, servitus altius non tollendi, & luminibus non officiendi inducta censeatur in domo, quæ ad unum pertinebat quæque postea in duos pervenit Dominos. Vid. *Statut. Florent. rub. 65. lib. 4. de Ædificiis*

Part. II. i

ficiis. communibus murandis, ædificandis, vel separandis, ubi etiam agitur an, & quando ædificare volens præstare possit fidejussorem de opere demoliendo si per sententiam apparuerit injuste ædificatum fuisse. Vid. etiam Rub. 63. ejusdem libri ubi agitur de pœna facientis Veronem, Sportum, Pontem, vel Cavalcariam. De qua re videnda est *Decisio diei 23. Maii 1764. cor. Aud. Brogiani in Senen. Demolitionis Arcus, seu Ponticelli calce compacti super via publica, vulgo Cavalcavia.*

(3) *Florent. Appodii 28. Junii 1724. §. Io ho ristretta, & §. Supposta coram Aud. Francisco Mormorai.*

(4) *Mensura duorum pedum æqualis fere est mensuræ brachii cum tertio Florentino, ut patet ex Motivo Ambrosii Luti 29. Julii 1644. Sed Rot. nostr. lib. motiv. 87. pag. 484. tenet quod æqualis sit brachio cum dimidio Florentino. Pedes autem mensurari debent a muro, non a tecto, seu gronda, Honded. cons. 807. num. 43. lib. 1. Bellon. Jun. cons. 61. Montelat. Instit. tom. 2. pag. 195.*

(5) *Rot. nostra in Praten. Ædificii 15. Septembris 1732. cor. Audit. Antonio Dominico Novelli.*

L. Sciendum ult. ff. fin. re-gund.

Observ. 219. DESCRIBITUR in hac Lege spatium, quod in plantandis, retinendisque Arboribus prope fundum vicini relinqui debet. Quæ quidem Legis dispositio de Prædiis rusticis loquitur, non de urbanis; & hodie nec in

in rusticis, multoque minus in urbanis observatur, cum hac in re Statuta, Locorumque Consuetudines attendendæ sint (1). Ex Statuto autem nostro *Rub. de Uggiis incidendis lib. 4.* cædi debent juxta terram infra 15. dies Arbores non producentes fruges ad Hominis usum, quæque existunt intra *otto brachia*, & sua umbra nocent arboribus frugiferis Vicini. Nec sufficit quod tollantur rami, & quod sublati arboribus Agger ruinam pati possit (2). At quoties per incisionem ramorum satis consultum remanet vicini Prædio, tunc non obstante Statuti sanctione, tota Arbor non est incidenda (3). Nec eius dispositio procedit quoad Arbores, qui *Gelsi* nuncupantur, ob maximam earum in commercio *Serici* utilitatem (4). Si tamen damnum inferant ædibus Vicini, non propter umbram, sed propter radices, aliamve iustam causam, earum incisio ad formam Statuti admittenda est (5). Si conductor contra pacta conventa Arbores inciderit, damnum resarcire tenetur; Arborumque incisarum valor non de tempore incisionis sumendus est, sed tanti æstimari debet, quanti per viginti annos reddere potuissent; ad differentiam frugum, segetumque, in quibus attenditur status de tempore damni illati, cum plures dari possint casus, propter quos ad perfectam maturitatem pervenire nequeant (6).

(1) *Brunemann, ad hanc. Leg. Ad mater. Vid. Palm. decis. 82. lib. 1.*

(2) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 10. i 2 dec.*

decis. 2. & dec. 34. Quod Arborum incisio non sit permittenda quando extat contraria consuetudo, quando locus, qui uggiam paritur est incultus, & quando adest via publica intermedia, Vid. Allegat. Adv. Jacob. Agnini in Flor. Incisionis Arborum in Causa Covoni, e Galli Tassi, & contrarias Consultat. Adv. Archi. & Franceschini.

(3) *Diff. decis. Thes. Ombr. 34.*

(4) *Extat Edictum anni 1670.*

(5) *Ita decisum fuit sub die 29. Novembr. 1683. in Causa Bonzi, e Artimini ab Audit. Angeli, Tozzetti, & Giuntini, & sub die 11. Septembr. in Causa Casanova, e Bardini a Peritis Giovannozzi, & Tosi. Videnda est Decisio Aud. Josephi Bizzarrini diei 15. Maii 1763. in Causa Bellini, e Tanfani, ubi resolutum fuit non esse recidendam Gelsi Arbo-rem, quæ cum suis ramis super ædibus Vicini propendebat; Extat Contramotiv. Adv. Tellucci.*

(6) *Rom. Incisionis Arborum 1. Julii 1695. per tot. cor. Priolo, confirmat. sub die 25. Jun. 1696. cor. Molines.*

*L.Flumi- Observ. 220. LICITUM est Puteum aperire num 24. etiamsi Vicini Putei venæ prædantur, cum §. ult ff. iure quisque suo uti possit, & utilitatem in de dam. re sua promovere. Ideo quilibet ex Vicinis infest. potest in suo solo Puteum fodere nullo certo relicto spatio (1). A solito tamen cursu diver-
tenti non potest aqua (2). Hinc si quis ha-
beat*

beat Molendinum in superiore Fluminis parte non potest aquam divertere in præiudicium Molendini inferioris (3); neque ædificare in damnum alterius Molendini, pro quo fuit aqua antecédenter occupata (4). At in concursu plurium Molendinorum, semper competit superiori in aquæ usu prælatio (5). Nemini verò permissum est aquas in Agro superiori congregatas in viam publicam immittere, nisi decursus aquæ probetur esse naturalis, vel antiquus (6). Aquæ enim immittezdæ sunt in Loca, per quæ nec privatis, nec publico noceant. In actione autem aquæ pluvizæ arcendæ Actor tria probare debet, nempe, quod noceat; quod constet de opere manufacto; quod operis manufacti extet memoria. Reus verò ad sui defensionem tenetur alternative probare naturam Loci, & operis vetustatem (7).

(1) *Thes. Ombros. tom. 11. dec. 34. n. 14.* nisi tamen nimis profunde, & præter solitum morem foderit. *Brunemann. ad hanc Leg. Cum Puteus propinquior est uni, quam alteri, pertinere dicitur ad viciniorem, Leg. Aquam & Leg. Præses Cod. de servit. & Aq.*

(2) *Leg. si manifeste Cod. de servit., & aq. Rot. nostr. lib. motiv. 98. pag. 413.*

(3) *Lucana Aquarum, seu summarissimi Possessorii 10. Martii 1728. §. 19. & seqq. cor. Aud. Massa.*

(4) *Ibid. Vid. Biturgien. seu Anglarien. Aquarum Tiberis 9. Novembr. 1782. cor. Aud. Gaulard, ubi denegata fuit aquarum derivatio*

in præiudicium Molendinorum alterius Communitatis.

(5) *S. Petri in Balneo Prat. Juris Prohibendi usum aquar. fluminis* 6. Jun. 1785. §. 16. & 23. cor. Aud. Simonelli

(6) Extat *Lex anni 1578* id præcise declarans Vid. *Pisan. Decursus Aquarum* 24. Febr. 1695. cor. Aud. Alex. Bellutio. Cæterum quod non liceat aquas a solito cursu divertere in damnum viarum publicarum, habemus *Leges recentissimas* diei 30. Mart. 1772. & 27. Martii 1782. §. 26. Videnda est etiam dispositio *Statuti Florent. rub. 57. Lib. 4.* ubi agitur de arcenda aqua Vicinis nociva; Et *rubric. 59. ejusd. lib.* ubi prohibetur quod fiat Serra cum muro in aliquo Flumine, vel *Fossato*, ex quo opere damnum aliquod Vicinis inferatur.

(7) *Rot. nostr. in Thes. Ombros. tom. 1. dec. 1. n. 27. & seq.*

L. Quamvis 1. C. opere manufacto avertere non licet, munire de *Alluv.* tamen ripam adversus Fluminis impetum cuique permissum est sine magno Vicinorum incommodo. Ideo qui ripam munire vult tenetur præstare per decennium cautionem de damno infecto (1). Quum verò Ripa, vel *Gretum* Fluminis sit publicum quoad usum, & quoad proprietatem sit in dominio Principis, hinc non licet privatis extruere muros ex quibus impediatur, vel deterior evadat publicus Ripæ usus; sed necessarius est ipsius Prin-

Principis assensus, qui semper interpretari debet ut minus quam fieri possit publicus Ripæ usus lædatur (2). Ad eam verò munendam vel reparandam majus onus subire coguntur, qui maiorem sentiunt ex illius reparatione utilitatem (3). Et pro huiusmodi expensis proprietas bonorum obligata est, non ipsorum redditus, si perpetuam respiciant prædiorum conservatorem; ideoque nec Emphyteuta, nec Fideicommissarius, nec Rector Ecclesiæ ad eas subeundas obstringuntur (4). Damna autem ruptionis Aggerum refici debent per contributum a Possessoribus adiacentium prædiorum, habitâ ratione & ad ipsorum prædiorum latitudinem, & ad maiorem, vel minorem periculi proximitatem (5). At quamvis ex dispositione nostrarum Legum anni 1782. & 1786. obstringantur ad Fluminum, aggerumque reparationem ita tantum Possessores, qui damnum ex inundatione sentire possunt, attamen quandoque omnes tenentur Possessores, si *Communitas* universa tale onus in se susceperit, redditusque a Principe habuerit pro illo sustinendo destinatos (6).

Ex Fluminis cursu oriri potest *Alluvio*, quæ fit non tam per accretionem, quam per decretionem; hoc est non solum si Flumen ponat, & adiiciat, sed etiam si paullatim recedat (7). Alluvionis jure spectat ad Dominum fundi viæ publicæ adhaerentis territorium illud, quod ex parte opposita Flumen reliquit paullatim recedendo; absque eo quod obstare possit via publica intermedia, cum ea ad effectum obtinendi Alluvionis beneficium

cium non impediat Agrorum cohzrentiam (8).

(1) *Motiv. Aud. Antonii Mormorai 7. Julii 1745. Florent. Ripæ Muniendæ 30. Septembris 1750. coram Auditor Bizzarrini relat. De differentia inter opus, quod in Alveo fit, & illud quod fit in ripa ad propria tuenda Prædia, tum secundum Jus Commune, tum secundum Patrias Leges. Vid. Florentinæ Ripæ Muniendæ 20. Novembr. 1764. coram Auditore Stephano Querci. Super hac materia, & an, & quando opus pro ripa munienda factum demoliri debeat. Vid. Sententiam D. Josephi Mariæ Galli, & Consultationes in Puppien. Ripæ Muniendæ 15. Aug. 1789.*

(2) *Florentina Interdicti Restitutorii 30. Augusti 1782. coram Auditore Gaulard, & decis. confirmat. 16. Julii 1783. coram Auditore Brichieri Colpmi.*

(3) *Vot. Auditor. Meoli in Plebis S. Stephani. Expensarum 25. Septembris 1761. §. Quello dell' inondazione, Pistorien. Collesarum 22. Junii 1788. §. Ed all' opposto coram Auditore Olivelli.*

(4) *Diff. dec. coram Olivelli §. Dovendo & seqq. Rectores tamen Ecclesiarum contribuere debent pro quarta parte reddituum, cum ex dispositione Juris Canonici erogare debeant in utilitatem Ecclesiæ quartam reddituum partem. Ibid. §. Secondo. Livellarii etiam bonorum Communitatis contribuere tenentur, cum utilitatem in fructibus sentiant, Florianen. Contributionis 28. Martii 1795. §. Il possedere coram Auditore Pardini, ubi habetur, quod non obstante contraria observantia, omnes, qui*

qui commodum sentiunt contribuere debent.

(5) *Pistorien. Contributionis* 7. Septembris 1737. §. Dovendo, & per tot. coram Auditore Ulivelli, ubi dictum fuit, non teneri ad Aggeris refectionem ille tantum qui cataram in eo rite construxerat, & cum debita licentia.

(6) *Filaſieren. Collectarum* 27. Septembris 1794. coram Audit. Maggi rel. An, & quando tota Communitas teneatur contribuere pro constructione novi Pontis, & quando Pons respiciat nec ne publicam utilitatem. Vid. *Campen. Constructionis Pontis* 11. Novembris 1784. coram Potest. Pieraccini, & Decis. confirmat. 29. Augusti 1785. coram Auditore Signorini. Extat. *Contramotiv. D. Adv. Josephi Paschi*; ubi plene agitur de methodo contributionum.

(7) *Senen. Alluvionis* 29. Julii 1699. §. E quanto coram Audit. Farsetti in *Thesaur. Ombros. tom. 10. dec. 29.*

(8) *Leg. Martius seu Altius* 38. ff. de acq. rer. dom. *Aym. de alluv. lib. 2. cap. 3. num. 2. Rota in Thesaur. Ombros. tom. 10. dec. 29.* Circa Alluvionis materiam. Vid. *Dec. Audit. Mormorai, & Bizzarrini, in Florentina Ripe Munienda, & Pratens. Alluvionis* 30. Septembris 1750. sez. 2.

Obscrv. 222. Qui non expectat finium re- *Leg. Si*
gundorum Sententia aliquid de fundo alterius constite-
invadit, tantum Agri amittere debet, quan- *rit. 4. C.*
tum adimere tentavit. Idemque dicendum si fin. re-
ante gund.

ante litem motam alienum fundum invaserit (1): Unusquisque enim (ut *Textus* ait) de suo contentus esse debet, nec rem expectare juris alieni. In nostris Tribunalibus raro, vel numquam videmus concessum huiusce *Textus* remedium; sed Agrorum occupatores in omnibus damnis, & expensis condemnatos fuisse comperimus (2). Ille etiam qui antiquis amotis finibus prædia confunxit, non solum agere nequit contra prædium alienum, sed in suo proprio tenetur immissionem pati, si pristinus Agrorum status perspicuis probationibus non demonstraverit (3). At in rebus antiquis verificatio duorum confinium unum generale, alterum particulare sufficiens reputatur ad probandam Agrorum identitatem (4); Quin etiam sufficere potest specialis aliqua Fundi qualitas, vel nomen, vel demonstratio (5). Identitatem tamen comprobare nequit mensura in Libris *Æstimi* indicata, sed fines etiam in ipsis Libris designati concurrere debent, maxime si agatur de Tertio expoliando Possessore (6). Huic enim officere nequaquam potest vel expressio minoris mensuræ, vel ommissio alicujus confinii in Libris *Æstimi*, vel *Decimarum*, quum hoc potius tribuendum sit vel Possessoris, vel publici Ministri negligentiae, quam erroneæ Prædii venditi descriptioni, quæ in ipso venditionis Instrumento ex consensu Contrahentium facta fuit (7).

(1) *Leg. Extat ff. quod met. caus. Leg. Si quis in tantam C. und. vi Molin. de just. & Jur.*

Jur. disput. 695. num. 10. *Judicum finium regundorum* non respicit possessionem; sed proprietatem, & dominium; sententiaque in eo lata rem iudicatam super ipso dominio constituit, *Florentina Bonorum de Grisonibus* 38. Aprilis 1726. coram Auditor Philippo Rota. Vid. Respons. ad Dec. in *Volaterrana seu Montis Cerberi Fin Regund.* 18. Maii 1789. ubi late agitur de statuendis Agrorum finibus, apponendisque lapidibus.

(2) *Florentina Finium Regundorum* 29. Septembris 1781. §. ultim. coram Audit. Ciani & Berti, & De Riccis. Juxta Statutum nostrum rub. 169. lib. 3. quicumque studiosè terminum amoverit, vel arborem terræ finalem incidere condemnatur in libris 50: Et mittendus est ad locum differentie Agrorum mensurator, ut terminos restituat.

(3) *Florentina Identitatis Bonorum, & Melioramentorum* 28. Septembris 1756. §. 2. coram Auditor Meoli, ubi agitur de Confundente confinia bonorum Fideicommissi.

(4) Juxta Theoricam Bartoli in *Leg. Demonstratio falsa* 17. num. 14. ff. de condit. & demonstr. Vid. *Florentina seu Castrifranei Dominus* 10. Maii 1785. §. Or se questa coram Auditor Arrighi. Sola confinia generalia di Fosso, e Via non sufficiunt pro identitate Prædii, cum in aliis etiam locis facile inveniuntur, *Montis Politiani Executionis Sententiarum* 23. Septembris 1785. §. 27. coram Auditor Simonelli. Omissio viæ Consularis pro confine Prædii excludit ipsius identitatem, *Florentina Reivindicationis* 4. Januarii 1753. §. Au-

§. *Augebatur coram Audit. Agnini*, ubi late agitur de excludenda identitate ob deficientiam, vel diversitatem Confinium. „ An, & quando, *Sepes*, seu *Rubetum* accipi debeat pro confine Agrorum, Vid. *Florentina Retrahus* 11. Maii 1696. §. *Nec facit coram Aud. Ascanio Venturini*.

(5) *Florentina Reivindicationis* 13 Martii 1737. §. *Attamen coram Auditore Paperini*, Præsertim si ultra Prædii nomen verificetur aliquod confine; tunc enim plene probatur identitas, etiamsi difformia sint reliqua confinia.

(6) *Diff. Montis Politiani Executionis Sententiarum* §. 50. Pro Confinium probatione plurimum deferendum est *Mappa Topographica*, vulgo *Pianta* Vid. *diff. Florentina Reivindicationis coram Paperini* §. *Aspectus*.

(7) *Florentina Prætense Reintegrationis* 26. Augusti 1738. §. *His opportune*, & §. *Paris insubsistentiæ coram Audit. M. Philippo Bonfini* in qua *Decis.* late defenditur identitas Prædii venditi non obstante erronea Confinium indicatione; agiturque de venditione facta ad *Corpus*, in qua debetur omne id quod intra fines designatos comprehenditur, licet mensura multo maior sit illa, quæ a Contrahentibus expressa fuit.

L. Divus Observ. 223. Non est rationi consentaneum Pius 16. ut per aliena Prædia invicis Dominis Aucupium fiat. Dominus igitur prohibere potest *ff. de servit. rust.* ne quis in suo Fundo venetur (1). Præsertim
pred. si

si fundi fructus in venatione consistat (2). *Fera* tamen, & *Aves* in alieno Agro caprae fiunt capientium etiam contradicente Domino fundi, cui injuriarum actio competit (3). Quum autem venario sit de Jure Gentium, ea prohiberi regulariter nequit (4) nisi Princeps, vel Civitates venandi facultatem sibi reservaverint pro exigendo a Venatoribus aliquo tributo ad publicas impensas substinendas (5). At Venatores ita venari debent ne Agricolis quoque suis damnum inferant, segetes conterendo (6). Aliquando nec etiam in proprio fundo Aucupium erigi potest, quod vetustiori alterius Aucupio noceat; quapropter apud nos constitutum fuit quod intra spatium 500. brachiorum Florentinorum novum Aucupium construere nequeat (7). Ex centenaria autem observantia privativum venationis Jus acquiri potest (8).

(1) §. *Fera instit. de rer. divis. Capoll. de servit. rust. præd. cap. 21. num. 1. Surd. cons. 390. num. 20. Piton. discept. eccles. 113.*, ubi bene distinguit.

(2) *Leg. venationem 26. ff. de usur.*

(3) *Roc. de offic. pag. 410. num. 191.*

(4) *Barbat. de divis. fruct. part. 1. cap. 5. num. 8. & seqq. Tusch. litt. V conclus. 41.*, ubi quando prohiberi possit, & quando non. Vid. ad mater. *Pignatell. consult. 59. tom. 3. Tondut. resolut. 105. & 133. part. 2.*

(5) *Mastrill de magistr. cap. 10. num. 312. De Luca de feud. disc. 2. num. 7.*

(6) *Naurath. de rationar. pag. 381. & 452.*

(7) Vid.

(8) *Terracinen. Jur. Prohibendi* 25. Junii 1738.
§. *Nam coram Nunez. Quoad Aucupii materiam* videnda est eruditissima „*Apologia Accademica, e Forense in Causa Tosi, e Frescobaldi* „ Videndæ etiam sunt quoad venandi facultatem *Leges in Etruria nostra nuper editæ, aliæque vetustiores, quas refert Sabell, in sua Praxi §. Caccia.*

Digitized by Google

novam Legem, vel ob Principis factum diminuti sint absque ulla substantiali ipsorum Prædiorum eversione. Si enim confecto Catastro tributa non augentur adauctis ex nova Lege, vel factò Principis bonorum redditibus, ratio postulat ut ea nequidem imminui debeant, imminutis ob easdem causas bonorum fructibus; alioquin continuè essent contribuentium querimoniæ, lites in immensum augerentur, ac nunquam firma maneret publicorum onerum impositio, non sinè magno Communitatum, totiusque Reipublicæ detrimento (4). Onera autem seu munera publica alia sunt variabilia, & incerta, alia perpetua, ac uniformia, cujusmodi est *Decima* Florentiæ indicta, cujus solutioni bona ipsa constanter obnoxia sunt (5). Onera autem, seu *Datia* aliarum Communitatum, quæ in Etruriæ *Districu* sitæ sunt, extraordinaria potius esse videntur (6). Verum dicuntur semper *ordinaria* onera illa, quæ in vim Legis, vel Constitutionis tempore determinato, ac certa sub forma solvuntur; *Extraordinaria* autem appellantur quando non habent certam, ac determinatam præstationem, sed inopinate imponuntur, veluti pro felici Principis adventu, pro bello, aliave publica causa (7). Ab hisce autem oneribus, non excepta *Decima*, immunes sunt Parentes duodecim Filiorum; quod immunitatis privilegium licet alibi denegatum, in hoc Etruriæ Lomino gratiosa consuetudine observatur (8); concediturque etiam Filiis in comunione viventibus post mortem Patris non ex stricto juris

juris rigore, sed Regia duntaxat munificen-
tia (9).

(1) Requisite Catastri sunt ut fiat publica auctoritate, vocatis Bonorum possessoribus; ac taxa, & fructibus consideratis, *Festas de Æstimo* cap. 2. num. 3. & seqq.

(2) *Florentina Liberationis a Solutione Decime* 11. Julii 1792. §. 1. coram Auditore Francisco Raù. Vid. dec. 13. num. 8. coram Bonfini, & in *Montis Lupi* super *Ædificatione Domus seu Decime* 1. Julii 1767. §. Ma siccome coram Audit. Bizzarrini. Vid. *Edictum* diei 14. Februarii 1785. cum annexa *Instru-
tione* §. *Ferma* stante pag. 5.

(3) In *Florent. seu Cortonen. Reductionis Æstimi* 22. Septembr. 1792. & 5. Aprilis 1794. in *Causa* *Comunità di Cortona, e Tavanti*; quæ Decisiones aliam revocarunt præcedentem Decisionem diei 21. Januarii 1791. cor. Aud. Joh. Bargigli Sarchi. Agebatur in ea *Causa*, in qua ego pro *Communitate* scripsi, & bis in *Rota* succubui, an *Emptor* *Domus* *Monasticæ* a *Principe* suppressæ diminutionem *Æstimi* consequi posset ob diminutionem civilis fructus, quæ in ipso *Monastico* *Ædificio* ex facto suppressionis contigisse dicebatur; votique compos *Emptor* factus est. Sed porrectis a *Communitate Cortonæ* præcibus *Principi*, ut suam declararet voluntatem super hac re, ex qua maximum derivare poterat *Communitatibus* præjudicium, nova prodit *Circularis* sub die 8 Junii 1796. in qua rejecta præcedentium *Circularium* intelligen-
tia

75
tia vetitum fuit, ne publica tributa, vel ob
Leges, vel ob Principis, aut hominis factum
ullam paterentur diminutionem.

(4) Optime *Wesembec. de Peræquat. collect.*
cons. 103. num. 3. & seq. Vide Consultationes,
ac Decisiones typis æditas in memoria
ta celebri Causa.

(5) *Mans. consult.* 250. n. 30. & seq. *Rota nostra in Thesaur. Ombros. tom. 5. dec. 41. num. 33.*

(6) *De Comitib. dec. Florent.* 116. num. 34. tom. 2. p. 2., ubi de ratione, & quomodo evadant onera ordinaria, *ibid.* n. 13. & seq.

(7) Antunez de donat. reg. lib. 3. cap. 1. num. 7. & seqq. Casareg. de commerc. disc. 92. num. 2. & 3. Rota nostra coram Venturini dec. 26.

(8) *Leg. Si quis Decurio C. de Decurion. Ca-
sareg. de commerc. dis. 191. num. 36. & seq.*

(9) Casareg. *ibid.* num. 54. & seq. Vid. Florentina *Præterea Exemptionis* 15. Martii 1730. coram De Comitib., & Florentina *Decimarum* 16. Augusti 1758. coram Audit. Bizzarrini,

Observ. 225. QUUM vestigalia solvantur pro publica tuenda felicitate; hac autem fruuntur etiam Ecclesiastici, atque Bona omnia ab eis possessa, hinc sapienter in Thuscia nostra sub PETRO LEOPOLDO Supremo Duce constitutum fuit ut omnia Ecclesiastica Bona solutioni vestigialium, cæterorumque onerum subiicerentur non modo pro pontibus,

bus, viisque publicis reficiendis, sed etiam pro aliis quibuscumque Reipublicæ necessitatibus (1). Huiusmodi autem publicis oneribus pergravari debet is, qui bona possidebat de tempore impositionis, non autem qui ea possidet de tempore solutionis (2); Quumque publica huius generis munera sint onera fructuum, eorum solutio spectare debet ad *Emphyteutam*, ad *Usufructuarium*, ad *Tenentarium*, aliosque, qui fructus ex fundo percipiunt, non ad Dominum directum, nisi expresse ita fuerit a Contrahentibus constitutum (3).

(1) In Dominio Florentino extabat olim privilegium quoddam Pontificis Leonis X. cuius vi omnia bona, quæ in Ecclesias transibant, & Ecclesiasticas personas, *colleffari* poterant pro oneribus tum realibus, tum mixtis, certis, vel incertis, variabilibus, vel invariabilibus, non secus ac cætera Laicorum bona *Ansaldo. de Jurisd. p. 5. tit. 3. cap. 3. num. 207. seq. Mart. vot. 203. num. 5. Vid. Leg. dici 23. Maii 1774. §. 17. per quam omnes indistincte Bonorum possessores subiecti fuerunt solutioni onerum propriæ Communitatis. Possessor Beneficii, an & pro qua parte suorum fructuum contribuere teneatur ad expensas pro Fluminibus, eorumque Aggeribus, & ad solvenda cambia pro huiusmodi expensis creata. Vid. plene in Pistorien. Colleffarum 22. Jun. 1788. cor. Aud. Olivelli.*

(2) Florent. Crediti 26. Febr. 1782. §. *Poi-chè l'aggravio cor. Aud. Vinci Rel.*

(3) Flo-

(3) *Florent. Solutionis Canonis, & Onerum Fundi Emphyteutici* 22. Aug. 1783. §. II *fondamento & seq. cor. Aud. Maccioni.*

Observ. 226. Fiscus non potest sibi adiudicare damnatorum bona, ubi existunt ascendentes, descendentes, & ex latere coniuncti ad tertium usque gradum. Uxor verò dotem accipere debet, sin minus tertiam bonorum sui viri partem (1). Excepto enim *Auth. Bona damnatorum C de bon. proscript. & L. Quisquis C. ad L. Jul. majest.* Maiestatis, & Rebellionis crimine, in quo pœna privationis omnium bonorum, licet Fideicommisso subiectorum extenditur ultra delinquentem ad omnes suos Descendentes, atque Transversales in eadem Familia comprehensos, in cœteris omnibus Criminibus Patris delictum etiamsi bonorum confiscatione puniendum, nullum irrogat Filiis, ac Descendentibus præjudicium quoad legitimam, & dotem (2); nec confiscatio protenditur ad bona futura, vel ante delictum in alios absque fraude translata, nec ad ea, in quibus Filii ex proprio succedunt jure (3). At mitis & benefica Etruriæ legislatio, sub qua nunc vivimus, omnem abolevit etiam in crimine Læsæ Maiestatis bonorum confiscationem, cum nimis asperum, ac crudelitati proximum videretur ob Parentum crimina innocentes expoliare successores (4).

(1) Quoad Fiscis successionem in bonis damnatorum, *conf. Sabell. in sua pratica §. Fisco*

confiscazione, Beni, Banditi, Macchinatori &c.

(2) Excepto crimine Læsæ Maiestatis, Fiscus capiens bona Patris delinquentis loco Hæredis habetur cum onere dotandi Filias; *Farinacc. de delict. quæst. 2. n. 46.*

(3) *Peregr. de jur. Fisc. lib. 5. tit. 1. num. 34. & seq. Arretina Beneficii 4. Octobr. 1765. art. 3. §. Respondebatur, & plur. seqq. coram Aud. Petro Antonio Marchi.*

(4) *Vid. Reformat. Criminal. diei 30. Novembris ann. 1786. in Proemio.*

L. Univer- *Observ. 227.* UNIVERSA Rescripta sub ea con-
sa ult. C. ditione proferri debent, si Preces veritate ni-
de divers. tantur. Principis enim Gratia pro non con-
rescript. cessa habetur si non verificetur suppositum,
 sub quo cencessa fuit, multoque minus si
 contrarium suppositum verificetur (1). Is ta-
 men qui Rescriptum vel obreptitium, vel
 subreptitium esse prætendit, tenetur hoc dilu-
 cide probare tamquam suæ intentionis funda-
 mentum (2); Nec subreptitium dici potest ex
 reticentia, vel minus vera expositione illarum
 rerum, quæ non factum, sed jus respiciunt,
 cuius ipse Princeps nequaquam præsumitur
 ignarus (3). Cæterum Rescripta omnia intel-
 ligi semper debent juxta Precum, & *Informa-*
tionis tenorem (4); Eaque plenissime in-
 terpretanda sunt, nihilque in eis præsumi de-
 bet superflue scriptum, etiamsi cum Lege ab ipso Prin-
 Prin-

Principe lata pugnare videantur (5). Notandum tamen est quod in vim *Edicti diei 19. Jul. 1561.* Rescripta in causis particularibus obtenta, allegari nullatenus possunt in aliis diversis causis, interque alias diversas Personas (6). Imperatori namque moris non est in cuiusquam injuriam beneficium tribuere (7). Quandoque tamen Rescriptum in casu particulari editum ex vi rationis jus generale constituit, & Legis universalis vim habet (8); Sed ut derogare valeat Legibus, Statutis, & Consuetudinibus necesse est quod in eo adposita sit clausula „ *Non obstante* „ ita jubente memorata Lege anni 1561. quæ adhuc in suo robore manet (9).

(1) *Fivizzano. Commenda* 28. Jun. 1748. §. 50. coram Aud. Finetti ubi late agitur de nullitate Rescripti ob vitium obreptionis Vid. *Florent. Viridarii* 30. Jul. 1685. coram Aud. Urceolo Rel.

(2) *Florent. Intraturæ* 15. Maii 1786. cor. Aud. Johanne Bargigli Sarchi.

(3) *Florent. Intraturæ, & Transactionis* 22. Decemb. 1786. §. 11. cor. Aud. Vernaccini.

(4) *Leg. 1. Cod. de divers. Rescript. Florent. Successionis* 21. Febr. 1769. art. 3. §. Quest' ultimo coram Aud. Lino Salvetti.

(5) *Liburnen. seu Pontremulen. Prat. Nullitatis Testamenti, & Fideicommissi* 1. Octobr. 1782. §. 8. cor. Aud. Maggi Rel.

(6) *Petrasanthen. Testamenti* 21. Martii 1777. §. ult. cor. Aud. Bernardino Buratti.

(7) *Leg. Nec Avus* 4. Cod. de emancipat. liber.

K 3

(8) Pi-

censui subiecta reddatur infructifera (7). Notandum tamen est, quod perempta parte fundi, Census nequidem pro ea parte extinguitur, sed omnino subsistit, quoties altera pars, quæ remanet, apta sit ad fructus integri Census producendos (8): Nec etiam extinguitur Census si Fundus temporaliter reddatur infructuosus, concurrente præsertim Debitoris culpa (9). Quæstio est inter Jurisperitos, an Debitor pro parte possit censum extinguere, invito Creditore; & sententiâ affirmatiua communior est, atque receptior, dummodo portio, quæ solvitur conspicua sit, puta medietas integræ sortis (10). Quoniam verò Census ex parte Creditoris irrepitibilis est, ideo non facile admittitur illius præscriptio. Multi tamen admittunt etiam in Censu præscriptionem 30. vel 40. annorum, quia in ejus venditione non intelligitur venditus Census *materialis*, idest pecunia, quæ annuatim solvitur, sed *formalis*, scilicet jus illam percipiendi, quod præscriptione acquiritur, & extinguitur (11). Illud autem certum est, quod ex centenario temporis cursu, in quo non appareat fructus fuisse solutos, oritur jus opponendi *centenariam* pro arguenda Census etiam ex publico Instrumenro resultantis extinctione, non modo contra Creditoris Hæredes, sed etiam contra ejus in Fideicommisso Successores (12). Quoties verò temporis cursus centenarius non sit, inefficax reputatur ad Census extinctionem præsumendam, præsertim si alia deficiant extinctionis argumenta (13).

(1) *Giurb. decis. Sicul. 24. num. 1. & seq.*
Sed sufficit quod imponens habeat dominium utile, *Cenc. de Censib. quæst. 14. num. 15. & seq.*

(2) *Cenc. eod. tract. quæst. 14. n. 5. & 8.*
Ideo si plures sint Domini, omnium requiritur consensus ad Censum super tota re communi imponendum, *Surd. cons. 43. num. 14. & 15. lib. 5.*

(3) Vel quæ pro immobili habeatur. Ideo super Molendinis terræ affixis, super Locis Montium, & super alio Censu constitui Censum potest *Cenc. quæst. 29. num. 7. & seq. Rot. post eum dec. 441. & cor. Seraph. dec. 224. num. 4.* Sufficit pro validitate Censum quod fundus sit aptus ad fructus ferendos, licet tempore impositionis non sit frugiferus *Balneonen. Prat. Extinctionis Censum §. Greseeva coram Vic. Bassi.*

(4) *Vid. Gasparr. Instit. Civil. Repetit. 2. num. 117.* Et si in alia re partim solum fuerit, Censum in totum corrumpit *n. 119.*

(5) *Ibid. num. 120.* Justum pretium, si non fuerit a legitimo Superiore declaratum, ex circumstantiarum varietate dependet. *Covarruv. lib. 3. variar. cap. 10.* Etiam paulo post Instrumentum numeratio fieri potest.

(6) *Dec. 104 post Cenc. de censib.* Si fundus pereat in totum, Censum in totum perit; si pro parte, Censum pro parte perit. At si debitoris culpa fundus perierit, creditor repetere potest sortem principalem tamquam purum creditum. *Rot. post Cenc. de Cens. dec. 448. n. 1. & 2. in rec. dec. 171. num. 3. part. 14.*

(7) Nem-

(7) Nempe vel in totum, vel in parte, uti diximus de fundi peremptione

(8) *Cenc. ibid. quæst. 100 num. 3. & 4. d. Balneonen. Prat. Extinctionis Census §. Ne credei cum seqq. cor. Bassi.*

(9) *Ib. §. Cresce la forza.*

(10) *Cenc. part. 3. quæst. 3. art. 8. Sabell. §. Census num. 32. et in Resolut. cap. 56. num. 10.*

(11) *Rot. in Thes. Ombros. tom. 5. dec. 32. num. 21. et seq. Fructus Census decursi ante 30. annos a die mortis litis præscripti dicuntur, non illi, qui post hocce tempus elapsi sunt. De Luc. de Cens. disc. 20. num. 6. De Comitib. dec. Flor. 105. n. 21.*

(12) *Diff. dec. Thes. Ombros. n. 4. & seq.*

(13) *Rot. Rom. coram Rezzonico dec. 17. num. 10. & seq. Census per Apocam privatam impositus est nullus ob defectum denunciationis intra mensem officio Gabellarum, ita jubente Lege anni 1540. quæ Censum etiam complectitur licet de Emptione, & Venditione loquatur. Thes. Ombros. tom. 1. dec. 9'*

Observ. 229. IMPROBUM Fœnus exercentibus, L. Impro- & usuras Usuratum illicite exigentibus infamum 20. miz macula irroganda est. PETRUS LEOPOLDUS Cod. ex sapientissimus Etruriæ Legislator ad coercendum Fœneratorum voracitatem jussit, ut omnia Tribunalia ex proprio muneris officio rog. contra Fœneratores ipsos diligenter inquirerent, eosque puniendos voluit, etiamsi a læ-

sis

ais Contrahentibus *quietantiam*, ut ajunt; reportaverint. Quoad Contractus illicitos, & Usurarios, qui vulgo *scrocchi* dicuntur plures apud nos extant pœnales Leges, quæ apud Pragmaticos videri possunt, inter quas illam memorare volumus, quæ anno 1687. lata fuit, quæque pœnam amissionis crediti non solum Mercatoribus, sed etiam Proxenetis imponit (1); itemque statuit quod super mercibus justo licet pretio venditis non possit nec *conciipi*, nec *effettive* creari cambium, nisi elapso anno post factam venditionem. Quæ quidem Lex eam paullo post recepit a Principe declarationem, ut etiam ab initio Cambiales usuræ pacisci possent, dummodo post annum currere inciperent (2). At post Criminalem Reformationem diei 30. Novembr. 1786. §. 82. non amplius licet vel a principio, vel post aliquod tempus creare cambium vel de lucro cessante, & damno emergente pacisci super mercibus, aliisque rebus venditis, nisi forte inter Mercatores stipulatio isthæc intercesserit. Possunt enim cœteri Creditores absque hujusmodi Usurariis conventionibus statuto tempore Debitorem judicialiter interpellare, ab eoque iustam consequi indemnitatem (3).

Justitia autem postulat, ut qui pecuniam suam, ex qua lucrum capere quisque potest, alteri ad quæstum suppeditavit non sine periculo jacturæ, fructus conventos lucretur usque dum eidem restituta sit. Sed quoniam ob Debitoris oblivionem, ejusque Hæredia ignorantiam fieri aliquando potest, ut fructus
adeo

adeo excrescant, & cumulentur, ut non sine gravi rei familiaris jactura ab eis solvi non possint, ideo bene, ac sapienter editæ sunt in Etruria nostra Leges super *Cambiis* anno 1693. & 1717 quibus constitutum fuit, ut Debitori quolibet septennio, Hæredi verò, vel Administratori intra annum a die mortis sui Auditoris interpellatio fiat judicialis (4), ut conventæ pactiones eorum reducantur memoriæ, fructusque solvant ab initio constitutos: qua solemnitate deficiente fructus exigi nequeant, & si aliqui soluti sint, in sortem imputentur (5). Cum ergo istjusmodi Legum ratio in eo maxime consistat, ut scientia debiti inducatur, & usurarum cumulus evitetur, hinc optima tandem inolevit in Foro nostro judicandi consuetudo, quod etiam non facta Debitori, ejusve Hæredi interpellatione fructus soluti nec condici possint, nec in sortem imputari, cum a memoratis Legibus nullo modo tollatur naturalis Debitoris obligatio, atque ex ipsa fructuum solutione debiti scientia satis superque probetur, eorumque congeries fieri nullatenus possit (6). Verum ad eliminandam istarum Legum obscuritatem, super quarum interpretatione firma nondum, & constans erat Judicum sententia, nova lata est Constitutio anno 1782., qua cautum fuit, ut intra annum faciendæ sit judicialis interpellatio Debitoris Hæredi, qua deficiente cambiales sistunt usuræ: Quoad verò principalem Debitorem, cui septennalis intimatio fieri debet, sancitum fuit, ut ea non facta usuræ adhuc currant si ab eo duoter-

tertiæ partes fructuum septennialium solutæ fuerint; quod si minus solutum sit non debeant solutiones in sortem imputari. Quod de Hærede etiam Debitoris Lex ista statuit respectu illorum fructuum, qui non facta intra annum interpellatione ab eo soluti fuerunt. Animadvertendum tamen est, quod in contractibus Cambii cum Mercatoribus initis nulla opus est vel septennali, vel annali interpellatione, cum Leges nostræ expresse loquantur de Cambiis initis cum Personis *non negotiantibus*; cætera verò Cambia cum Personis *negotiantibus* gesta relinquunt Dispositioni Juris, vel Consuetudinis, ne publica lædatur Commercii libertas (7). Animadvertendum quoque est quod non obstante defectu prædictæ interpellationis Hæredibus Debitoris faciendæ, fructus currunt usque ad sortis restitutionem, quoties Creditor *disdisam* Debitori fecit, & per Sententiam in eus Bonis tamquam *Salvianista* immissus fuit. Leges etenim, de quibus loquuti sumus, respicere minime videntur Creditorem in Cambio perseverare nolentem (8). Quum autem Etruria nostra locus sit mercaturæ additus, hinc pro exigendis ex credito pecuniario fructibus non est necesse requisita *Castrensis* probare; quod nedum in Mercatore, sed & in quacumque Persona negociari solita locum habet (9).

(1) Verum per Principis Rescriptum *diei 7. Augusti 1696.* ita declarata fuit Lex ista ut non integrum creditum, vel totam rem venditam Fœneratores amitterent, sed id tantum-

tummodo quod superlucrati sunt. *Florentina Pecuniaria* 28. Aprilis 1777. §. *E veramente coram Auditor Francisco Rossi*. Quæ tamen declaratio cum Legis verbis, tum ejus rationi contraria videtur celeberrimo *I. C. Francisco Antonio Bonfinio in Bannim. general. cap. 16 num. 37.*

(2) *Florentina Crediti* 29. Januarii 1785. §. *In fatti & seqq. coram Auditore Vernaccini.*

(3) *Ad mater* Vid. *Montis Politiani Pecu- niaria* 6. Junii 1792. coram Auditore *Brichieri Colombi* relat.

(4) Lex anni 1693 omnem prohibet renun- ciationem Interpellationi a Creditore facien- dæ. Sed huiusmodi prohibitio ita intelligen- da est, ut locum habeat vel quando renun- ciatio fit eodem tempore quo Cambium effor- matur, vel antequam labatur terminus ad interpellationem faciendam præscriptus; non autem si elapsus jam fuerit terminus, quia Debitor renunciare potest Juri suo, ac facul- tati imputandi fructus in sortem. Vid. *Flo- rentina Cambiorum* 3. Augustii 1781. §. *final. coram Auditore Vernaccini.*

(5) Omittitur tamen impune huiusmodi ju- dicialis interpellatio si Debitor Judicium Con- cursus instituerit; Lis enim cum suis Credi- toribus introducta eum dietim interpellat. Vid. *Florent. Frustrum Cambii* 24. Martii 1715. apud *Bonfin. dec. 32.*; & ita judicavit *Magistratus Supremus* sub die 16. Junii 1778. in *Causa Turinæ, & Bonsi*; & in præcis terminis Le- gis anni 1717. ita pariter judicavit ad favo- rem Cessionarii Cambii *D. Pompejus Signori- ni*.

ni Camera Regalium Auditor sub die 18. Junii 1784. in Causa Fierli, e Creditori Mori.

(6) Piscien. Fructuum Cambii 24. Decembris 1772. §. In quanto & seq. coram Auditore Petro Brogiani, d. Florentina Cambiorum 3. Augusti 1781. coram Auditore Vernaccini. Hinc quoque cessat fructuum repetitio, vel in sortem imputatio si ab Hærede Debitoris constat fuerit novum Cambium super iisdem fructibus nondum solutis, quia Debitor confitendo proprium debitum, renunciassetur censetur iuribus sibi a Lege concessis. *Ibid.* §. In facti & seqq & §. ult.

(7) Vid. Leg. ann. 1693. & 1717. & memoratam Sententiam Auditoris Signorini in Causa Fierli, e Creditori Mori.

(8) Ita decisum fuit a Rota nostra in Florent. Fructuum Cambii 18. Sept. 1792. cor. Audit. Raffalli, quæ confirmata fuit anno 1794. ab Audit. Cercignani, Brichieri Colombi, & Salvetti. Sed quoniam Lex anni 1782. requirit pro forma impreteribili judicalem interpellationem faciendam Hæredi Debitoris, cui ignota esse potest non modo disdicta suo Auctori facta, sed & natura, & quantitas debiti ab ipso contracti, ideo cavendum maxime est, ne prædicta Rotæ nostræ Decisione nimis abutamur.

(9) Casareg. de commerc. disc. 41. num. 3. & seqq. Ansaldo. dec 65. num. 14. In novo Formularia Toscano anni 1792. pag. 103. extat formula Instrumenti nuncupati „ Imprestito fruttifero „ optime excogitati ad evitanda Cambia Sicca, cujusmodi fere semper sunt
ea,

ea, quæ confici solent mediantibus le Scritte
di Cambio stampate.

Observ. 230. REM, quam Medicus ab Ægro- L. Medi-
to tempore infirmitatis, metus causa, obti- cus ff. de
nuit, debet eidem, rescisso contractu, resti- var. &
tuere. Ægrotus igitur, qui infirmitatis metu, extraord.
& uti loquitur *Textus* ne oculos perderet, cogn.
fundum Medico vendidit, potest exceptione
meticulosi Contractus, ejus rescissionem pe-
tere, atque obtinere (1). Quum autem hu-
jusce *Textus* dispositio procedat quando Me-
dicus dolose se gessit, & excruciantibus adhi-
bitis medicamentis intulit Infirmo amissionis
vitæ periculum, propter quod ad contrahen-
dum sub spe liberationis impulsus fuit, ideo
consequitur validos esse Contractus omnes
inter Medicum, & Infirmum, si bona fide,
& absque gravi læsione gesti sint (2). Quæ
Sententia tenenda est etiam quoad Testa-
mentum, in quo Medicus, ex causa præser-
tim antiquæ amicitiae, fuit Hæres ab Ægro-
to institutus (3); Pariterque tenenda est hujus-
modi sententia, quoad mercedem cum Ægro-
to conventam, quæ si justa, & moderata
fuerit, non solum ab Ægroto, sed etiam ab
ejus Hæredibus persolvenda est (4). Verum
si dignosci posset Medicum vitiose infirmita-
tem curasse, nullum eidem deberetur sala-
rium, cum eo casu minime curasse videat-
tur

ent (5). Quinimo teneretur de maleficio, si ejus demonstrari posset imperitia (6); Quæ tamen in Medicis ætatis nostræ difficile est demonstrare, quia non *Circulatores*, & *Parabolani*, sed certi de peritia Artis, & morum probitate a *Collegio Medicorum* eliguntur, & ab Ordine cujusque Civitatis rite, ac decenti constituta mercede, ad curandas infirmitates vocantur.

(1) Vid. *Menoch. cons. 2 num. 223. Affiſſ. dec. Neap. 123 n. 2.*

(2) *Affiſſ. d. dec. Rot. in recent. dec. 194. num. 16. & seq. part. 19 tom. 1. Rot. nostr. apud Magon dec. 11. num. 10.*

(3) *Diff. dec. Rot. Rom. 194. n. 15. cum seq.*

(4) *Christ. dec. Belg. 169. num. 21. & seq. vol. 5. Per Textum in Leg. Archiatri Cod. de Professor lib. 10. Medici non debent accipere salarium, vel promissionem ab infirmis nisi cum sani facti fuerint; alias nulla redditur promissio; Vid. *Add. marg.**

(5) *Gloss. in Leg. Maritus 61. ff. locat. ubi quod Medicus, qui promisit curare aliquem de Podagra, non debet salarium consequi si infirmitatem, vel ejus causam non curavit, sed fecit aliquid cessare, & postea ob id superveniat.*

(6) *Gloss. ex damno in Leg. 4. ff. de act. & oblig. Cæterum Medicis non debet imputari mortalitatis eventus Leg. illicitas §. Sicuti ff. de offic. Præsid.; præsertim cum eorum judicium, suadente experientia, sit fallax, Rot. in rec. dec. 695. n. 4. part. 11.*

Observ. 231. HASCE nostras *Observationes Leg. Quis* conficiemus cum ea Juris Romani Sanctione *quis C.* qua cautum fuit nullius ponderis esse pactio-*de postul.* nes inter Advocatum, & Clientem, quia fieri posset in fraudem Juris pactio de *Quota Litis*, & Advocatus per fas, & nefas ad victoriam anhelaret (1). Idem est, si de re certa, veluti hereditaria, paciscatur Advocatus, ut ea sibi detur in casum victoriæ (2). Et etiamsi de certa summa, quæ in lite non versatur, pactum fuerit in prosperum litis eventum, irrita pactio judicanda foret (3); nisi tamen cum bona fide stipulatam fuisse dignoscatur. Quapropter donatio valet etiam ad favorem Advocati, vel *Procuratoris*, si nulla adsit fraus, & actus gesti candor appareat (4). Modicum quoque pacisci posse in spem victoriæ nonnulli rectius voluerunt, quia *Textus* ipse de gravi litigatoris damno loqui videtur (5). Dicitur autem moderata merces ab Advocato conventa, si centum scutorum auri quantitatem non excedat (6). Verius tamen est tum conventæ, tum non conventæ mercedis quantitatem omnino pendere ex æquitate Judicis, vel Magistratus, a quo hodie taxari solent Patronorum stipendia (7). Illud etiam exploratum est, quod non obstante Sanctione Romanarum Legum, nec non Regii Edicti in Etruria promulgati die 11. Martii 1779. §. 12. permittitur Advocatis, atque Procuratoribus munus, seu *palmarium* a Clientibus accipere, etiamsi majus sit illo a nostris, ut ajunt, *Tariffs* taxatum, dummodo tamen a Cliente oblatum fuerit, non a Pa-

Part. II.

l

tre-

trono petitum (8) Advocati enim, cæterique Causidici non debent esse solius pecuniæ cupidi: Gloriosum est non sordidum ipsorum munus, & jure meritoque Militibus comparantur, quia per eos tamquam per Milites, vita, & patrimonia Civium defenduntur (9).

(1) De Pacto Quotæ Litis Vid. quæ diximus in obs. 107. pag. 184. part. 1. De origine Legum prohibentium Pacta quotæ Litis Vid. in *Flor. seu Bononien. Pacti Quotæ Litis* 16. Sept. 1757. cor. Aud. Meoli. Circa læsionem in hoc Pacto, ejusque calculandæ methodum, Vid. *Flor. Prat. Rescissionis Apocharum* 31. Aug. 1773. coram Aud. Bizzarrini. *Florent. Reduccionis Pacti de Quota Litis & Donationis* 13. Sept. 1774. coram Aud. Luci, & Dec. revoc. diei 28. Martii 1775. cor. Aud. Buratti ubi an, & quando in Contractu Quotalitio sit proponibilis læsio; & an reduci ad æqualitatem possit.

(2) *Trentacing. Leg. 2. præf. resol. tit. de postul. resol. 1. n. 4. Farinacc. quest. crim. 106. n. 29.*

(3) *Romana Donationis* 17. Martii 1741. §. 3. coram Molino, & in confirmat. 4. Decembr. ejusd. ann. §. 2.

(4) *De Luc. de Testam. disc. §1. Rot. Rom. coram Emerix Jun. dec. 288. num. 20. & dec. 358. num. 9. in fin. Adversus Contractus initos cum Causidico urget præsumptio fraudis & defectus liberæ voluntatis in cliente, Romana Donationis* 4. Junii 1753. §. 4. coram Mattheo.

(5) *Va-*

- (5) *Farinacc. d. quest. n. 43. & seqq.*
 (6) *Leg. 1. §. Licitum ff. de var. & extra-ord. cognit. An merces in totum debeatur, vel pro parte quando Causa fuit per transactionem composita? Vid. Zacch. de Salar. qu. 52. n. 46. & seqq.*
 (7) Nempe a Magistratu, ubi Causa defensa fuit. Vid *Leg. 1. Maii 1784.*
 (8) *Pisana, seu Liburnen. Expensarum super Taxatione 25. Sept. 1789. pag. 24. coram Aud. Maccioni Rel.*
 (9) *Leg. Advocati 14. Cod. de Adv. diversor. jud.*

Finis Secunde Partis.

INDEX LEGUM

Primus numerus Partem indicat,
Secundus Paginam.

L. <i>Ab administratione Cod. de legat.</i>	2.	90
<i>L. Ab Anastasio Cod. mandat.</i>	1.	183
<i>L. Ab executione Cod. quor. appell.</i>	1.	43
<i>L. Acceptam 19. Cod. de usuris</i>	1.	170
<i>L. Affor rei 3. C. ubi in rem aff.</i>	1.	5
<i>L. Acutissimi Cod. de fideicomm.</i>	2.	67
<i>L. Adeo morte 59 ff. pro soc.</i>	1.	256
<i>L. Ad officium Cod. commun. divid.</i>	1.	261
<i>L. Ad exactionem C. de dot. promis. & seq.</i>	1.	70
<i>L. Ad instructionem C. de Sacr. Eccles.</i>	2.	145
<i>L. Ad invidiam C. de his quæ vi met. caus.</i>	2.	104
<i>L. A Divo Pio ff. de re judic.</i>	1.	36
<i>L. Agere 1 ff. de exceptionibus</i>	1.	17
<i>L. Ait Prætor ff. quod cum eo</i>	2.	21
<i>L. Alimenta Cod. de negot. gestis</i>	1.	113
<i>L. Altius Cod. de servit.</i>	2.	127
<i>L. Antiquitas Cod. de usufructu</i>	2.	56
<i>L. Ad probationem C. de probation.</i>	1.	14
<i>L. Ad solutionem Cod. de Judiciis</i>	1.	43
<i>L. Adversus 5. Cod. de usur.</i>	1.	176
<i>L. Adversus & seq. C. de non numer. pec.</i>	1.	121
<i>L. Adversus C. de crim. expil. heredit.</i>	2.	59
<i>L. Arbitrium 44. ff. fam. ercisc.</i>	1.	259
L. Ar-		

<i>L. Arboribus ff. de usufructu</i>	2.	56
<i>L. Aristo 3 ff. quæ res pign vel hypoth. dat.</i>	1.	186
<i>L. Asse toto 77. ff. de hered. instit.</i>	2.	10
<i>L. Assiduus C. qui potior. in pign. habeant.</i>	1.	84
<i>Auth. At qui Cod. de probationibus</i>	1.	16
<i>L. Aut hoc ita Cod. de duobus reis</i>	1.	151
<i>L. Bene a Zenone C. de quad. præscript.</i>	1.	204
<i>L. Binas ædes ff. de servit. urb. præd.</i>	2.	129
<i>Auth. Bona damnat. C. de bon. proscript.</i>	2.	147
<i>L. Bonæ fidei 48. ff. de acquir. rer. dom.</i>	1.	58
<i>Ad Bullam Pii V. de censib.</i>	2.	150
<i>L. Certi juris Cod. locat.</i>	1.	224
<i>L. Civilem 5. Cod. de furt.</i>	1.	65
<i>L. Cogi 11. Cod. de petit. heredit.</i>	1.	52
<i>L. 1. Col. commun de legat.</i>	2.	86
<i>L. Comparationes C. de fid. instrument.</i>	1.	193
<i>L. Compensationes §. 1. C. de compens.</i>	1.	178
<i>L. Computati ni ff. ad L. Falcidiam</i>	2.	91
<i>Cap. Consultationibus 19. de iure patron.</i>	1.	53
<i>L. Contractus 17. §. fin. C. de fid. instrum.</i>	1.	116
<i>Auth. Contra cum rogatus C. ad S. G.</i>		
<i>Trebel.</i>	2.	58.
<i>L. Controversia ff. de transactionib.</i>	2.	35
<i>L. Creditor p. n. ff. de distract. pign.</i>	1.	138
<i>L. Cum a Matre Cod. de reivindic.</i>	2.	32
<i>L. Cum Abus 102. ff. de cond. & demonstr.</i>	2.	67
<i>L. Cum debitum Cod. de jur. delib.</i>	2.	41
<i>L. Cum dubitatur Cod. de jur. emphyt.</i>	1.	250
<i>Cap. Cum esses de Testamentis</i>	2.	6
<i>L. Cum in antiquioribus C. de jur. delib.</i>	2.	38
<i>L. Cum queritur ff. de except. rei jud.</i>	1.	33
<i>L. Curabit 5. Cod. de aff. empt.</i>	1.	196
<i>L. De his ff. de transaction.</i>	2.	16
<i>L. De submersis 5. Cod. de naufrag.</i>	1.	28
<i>L. Dif-</i>		

<i>L. Diffamari C. de ing. manumis.</i>	1.	22
<i>L. Divus Pius 16 ff. de servit. rustic. præd.</i>	2.	140
<i>L. Dos a Patre Cod. solut. matrim.</i>	1.	92
<i>L. Dudum Cod. de contrah. empt.</i>	1.	189
<i>L. Ea conditione 14 C. de rescind. vend.</i>	1.	193
<i>L. Ea Lege 51. §. 1. ff. locat.</i>	1.	239
<i>L. Æde 3. Cod. locat.</i>	1.	228
<i>L. Edicto final. Cod. de edict. Div. Hadrian. toll.</i>	2.	43
<i>L. Ædiles 25. §. 8. ff. de ædilit. edict.</i>	1.	55
<i>L. Emptor Cod. de locat.</i>	1.	221
<i>L. Eum oportet §. ult. C. de bon. quæ liber.</i>	1.	271
<i>L. Eum quem temere 79. ff. de jud.</i>	1.	25
<i>Auth. Ex causa Cod. de liber. præterit.</i>	2.	13
<i>L. Exemplo 7. Cod. de fid. instrum.</i>	1.	117
<i>L. Ex parte 39. ff. famil. erciscund.</i>	2.	47
<i>Auth. Ex testam. C. de secundis nupt.</i>	1.	99
<i>L. Extraneum C. de hered. instit.</i>	2.	26
<i>L. Filia Cod. de patr. potest.</i>	1.	160
<i>L. Filium Cod. famil. erciscund.</i>	2.	78
<i>L. Filius fam. 9. ff. qui sui vel alien. jur.</i>	1.	129
<i>L. Final. Cod. de ædific. priv.</i>	2.	128
<i>L. Final. Cod. de jur. delib.</i>	2.	50
<i>L. Final. Cod. de passis</i>	2.	19
<i>L. Final. Cod. de usur. & fructib. legat.</i>	2.	84
<i>L. Final. Cod. si major fact.</i>	2.	108
<i>L. Final. ff. fin. regul.</i>	2.	128
<i>L. Final. § penult. C. de bon. quæ lib.</i>	2.	54
<i>L. Final. §. Si præfatam C. de jur. delib.</i>	1.	164
<i>L. Fluminum 24. §. ultim. ff. de damno inf. &.</i>	1.	132
<i>L. Fæminæ Cod. de secund. nupt.</i>	1.	96
<i>L. Forma 4. ff. de censib.</i>	2.	142
<i>L. Gene-</i>		

<i>L. Generaliter §. Cum autem Cod. de inst. & subst.</i>	2. 67
<i>L. Generaliter 13. Cod. de non numer. pecun.</i>	1. 114
<i>L. Generaliter ult. C. ad S. C. Vellejan.</i>	1. 156
<i>L. Græce 8. §. 7. ff. de fidejussor.</i>	1. 144
<i>L. Hac consultissima 8. Cod. qui testam. fac. poss.</i>	2. 10
<i>L. Hac consultissima 11. §. 1. Cod. de testam.</i>	2. 8
<i>L. Hac eliffali 6. Cod. de secund. nupt.</i>	1. 100
<i>L. Hæredes mei ff. ad S. C. Trebel.</i>	2. 70
<i>L. Hæreditatem 68 ff. ad L. Falcidiam</i>	2. 93
<i>L. Hæreditatis 7. C. de petit. hæred.</i>	2. 44
<i>L. His qui §. Neque ff. de acquir. vel omitt. hæred.</i>	2. 54
<i>Auth. Hoc amplius Cod. de fideicom.</i>	2. 37
<i>Auth. Hoc jus porrectum Cod. de S. S. Eccles.</i>	2. 109
<i>Auth. Hoc nisi Cod. de solut.</i>	1. 183
<i>L. Humanitatis 9. C. de Imp. & al. subst.</i>	2. 72
<i>L. Illa institutio ff. de hæred. inst.</i>	2. 3
<i>L. Impensæ 45. ff. de relig. & sumpt. funer.</i>	1. 136
<i>L. Imperator ff. de transactionib.</i>	2. 36
<i>L. Imperator 50. ff. ad S. C. Trebel.</i>	2. 60
<i>L. Imperator 72. §. Cum quidam ff. de legat. 2.</i>	2. 61
<i>L. Improbium 20. Cod. ex quib. caus. infam. irrog.</i>	2. 153
<i>L. Incendium 11. C. si certum petat.</i>	1. 172
<i>L. Incivilem 2. Cod. de furtis</i>	1. 63
<i>L. In commodato 17. §. 3. ff. commod.</i>	1. 265
<i>L. In Creditore ff. de evict.</i>	1. 139
<i>L. In</i>	

<i>L. In fundo</i> 38. ff. de reivindicacione	1.	60
<i>L. Ingenuum</i> ff. de statu hominis	1.	45
<i>Auth. Ingressi</i> Cod. de S. C. Eccles.	2.	112
<i>L. In rebus</i> 30. Cod. de jur. dot.	1.	90
<i>L. In restituenda</i> Cod. de petit. hered.	2.	46
<i>L. Interdum</i> ff. qui pot. in pign. habeant.	1.	132
<i>L. Invito</i> Cod. de solut. & liberat.	1.	173
<i>L. Invitum</i> 11. C. de contrahen. emptio.	1.	192
<i>L. Ita tamen</i> 27. §. Hæres ex asse ff. ad Trebell.	2.	61
<i>L. Item si filius</i> fam. 7. §. 3. ff. ad Sen. Cons. Maced.	1.	127
<i>L. Item queritur</i> §. qui impleto ff. locat.	1.	238
<i>L. Jubemus</i> Cod. ad Senat. Conv. Trebell.	2.	81
<i>L. Juris</i> Cod. de Jurisd.	1.	5
<i>L. Jus emphyteuticarium</i> Cod. de jur. Emphyt.	1.	244
<i>L. Latam</i> Cod. quand. provoc. non est necess.	1.	32
<i>L. Legatam</i> 4. Cod. de adm. rer. ad Civit. pert.	2.	116
<i>L. Legatorum</i> 1. Cod. de usuris & fructib. legat.	2.	84
<i>L. Licet</i> Cod. de jur. delib.	2.	48
<i>L. Licet</i> 7. Cod. qui potior in pign. habeant.	1.	135
<i>L. Litigator</i> 2. C. Fruct. & lit. expens.	1.	55
<i>L. Lucius Titius</i> ff. de hered. instit.	2.	68
<i>L. Lucius Titius</i> 18. ff. qui pot. in pign. habeant.	1.	143
<i>L. Lucius</i> 38. §. 1. ff. mandat.	1.	153
<i>L. Marcellus</i> §. res que ff. ad Trebell.	2.	74
<i>L. Maritus</i> 21. Cod. de Procurat.	1.	267
<i>L. Magnam</i> 12. C. de contrah. stipulat.	1.	162
Authen.		

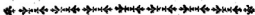
<i>Authen. Matri Cod. quando Mul. tut.</i>	
<i>offic. fungit.</i>	2. 98
<i>L. Matri Cod. ad S. C. Offic.</i>	2. 30
<i>L. Medicus ff. de var. & extraordin. cogn.</i>	2. 159
<i>L. Modestinus 76. ff. solut.</i>	1. 150
<i>L. Mora 32. §. 2. ff. de usuris</i>	1. 57
<i>L. Naturaliter 12. ff. de acquiren. pos- sess.</i>	1. 12
<i>Authen. Navigia Cod. de Furtis,</i>	1. 66
<i>L. Ne cui Cod. de locat. & conduſt.</i>	1. 230
<i>L. Ne liceat ff. de statu homin.</i>	1. 45
<i>L. Nemo 6. Cod. locat.</i>	1. 236
<i>L. Neque Mater 14. Cod. de jure dot.</i>	1. 74
<i>L. Nesennius 34. ff. de negoc. gest.</i>	1. 111
<i>L. Non dubitatur 6. Cod. de eviſt.</i>	1. 206
<i>L. Non minorem 20. Cod. de transact.</i>	1. 46
<i>L. Non omnimodo Cod. de his qui in pr. cred.</i>	1. 185
<i>L. Non unde 7. Cod. si cert. petat.</i>	1. 193
<i>L. Novationum ult. Cod. de novat.</i>	1. 187
<i>Authen. Novissima C. de inoffic. Testam.</i>	2. 22
<i>Cap. Odoardus de solution.</i>	2. 120
<i>L. Omnem Cod. ad S. C. Tertulian.</i>	1. 103
<i>L. Omnimodo 30. C. de inofficioso Test.</i>	2. 24
<i>L. Passum Cod. de passis.</i>	2. 17
<i>L. Pannonius ff. de acquir. vel omitt. Hæredit.</i>	2. 40
<i>L. Paulus ff. de pignor.</i>	2. 34
<i>L. Paulus ff. de reb. dub.</i>	2. 82
<i>L. Paulus ff. de solut.</i>	1. 166
<i>L. Per diversas Cod. mandati.</i>	1. 183
<i>L. Per hanc 4. C. de tempor. appellat.</i>	1. 41
<i>L. Placuit 8. Cod. de Iudic.</i>	1. 27
<i>L. Pla-</i>	

<i>L. Plane</i> 3. ff. famil. erciscund.	1.	166
<i>L. Posthumus</i> 6. §. 1. ff. de inoff. test.	2.	15
<i>L. Potuit</i> Cod. de jur. delib.	2.	101
<i>Auth. Præbyteros</i> Cod. de Episc. & Cleric.	2.	118
<i>Authen. Præterea</i> Cod. unde Vir, & Uxor.	1.	93
<i>L. Pretia rerum</i> 63. ff. ad Leg. falcid.	1.	199
<i>L. Procula</i> ff. de probation.	1.	176
<i>L. Prolatam</i> Cod. de Sentent.	1.	30
<i>L. Pro officio administrationis</i> 20. Cod. de admin. tut.	2.	103
<i>L. Pro oneribus</i> 20. Cod. de jur. dot.	1.	81
<i>L. Pupillorum</i> Cod. de repud. vel abstin. hered.	2.	55
<i>L. Quæcumque</i> 11. ff. de oblig. & act.	1.	126
<i>L. Quamvis</i> 1. Cod. de alluvion.	2.	134
<i>L. Quamvis</i> Cod. de pignor.	1.	130
<i>L. Quandiu</i> 6. Cod. de distract. pignor.	1.	142
<i>L. Quæ Pater</i> 50. ff. fam. erciscun.	1.	110
<i>L. Quæ Tutores</i> 22. Cod. de admin. Tutor.	1.	202
<i>L. Qui accusare</i> Cod. de edend.	1.	19
<i>L. Qui autem</i> Cod. Quæ in fraud. credit.	2.	53
<i>L. Quicumque</i> Cod. de Apocis publ.	1.	175
<i>L. Quintus Mutius</i> 31. ff. de donat. int. Vir. & Uxor.	1.	104
<i>L. Quisquis</i> Cod. ad L. Juliam majest.	2.	147
<i>L. Quisquis</i> Cod. de postul.	2.	168
<i>L. Quod meo</i> 18. ff. de acquir. vel amit. possess.	1.	63
<i>L. Quoniam</i> 32. C. de inoffic. Testam.	2.	25
<i>L. Quoties</i> C. de reivindic.	1.	194
<i>Cap. Raynaldus de Testam.</i>	2.	80
		Cap.

<i>Cap. Raynutius de Testam.</i>	2.	80
<i>L. Redhibere 21. ff. de edict. edict.</i>	1.	216
<i>Cap. Relatum de Testam.</i>	2.	6
<i>L. Rem Maioris 2. C. de rescind. vend.</i>	1.	213
<i>L. Rem in presenti §. Cum autem Cod. de rei Uxor affion.</i>	1.	91
<i>L. Renitente Cod. de jur. delib.</i>	2.	54
<i>L. Reos §. Cum tabulis ff. de duob. reis.</i>	1.	148
<i>Auth. res quæ C. commun. de legat.</i>	1.	75
<i>§. Retinendæ Instit. de interdittis.</i>	1.	50
<i>L. Sabinus 28. ff. commun. divid.</i>	2.	129
<i>Auth. Sacramenta puber. Cod. Si adv. vendit.</i>	2.	106
<i>L. Sape ff. de re judic.</i>	1.	34
<i>Cap. Salubriter 16. de usuris.</i>	1.	82
<i>L. Sancimus 15. C. de Judic.</i>	1.	24
<i>L. Sancimus 27. Cod. de Testam.</i>	2.	12
<i>L. Sciendum 15. ff. qui satisd. cogant.</i>	1.	11
<i>L. Sciendum ult. ff. fin. regundor.</i>	2.	130
<i>L. Scripturas 11. C. qui pot. in pign. hab.</i>	1.	119
<i>Auth. Sed quamvis Cod. de rei Uxor. affion.</i>	1.	80
<i>L. Servum Cod. famil. erciscund.</i>	2.	122
<i>L. Si Avia C. de jur. delib.</i>	2.	41
<i>L. Si constiterit 4. Cod. fin. regund.</i>	2.	137
<i>L. Si contendat ff. de Fideiuss.</i>	1.	22
<i>L. Si convenit 4. ff. de pign. affion.</i>	1.	140
<i>L. Si Creditor ff. de distract. pignor.</i>	2.	107
<i>L. Sicut Major Cod. de repud. vel abst. hered.</i>	2.	103
<i>L. Si decem 21. ff. de solut.</i>	1.	166
<i>L. Si delegatio 3. C. de novat.</i>	1.	180
<i>L. Si dubitet §. Filius famil. ff. de fi- deicomm.</i>	2.	20
<i>L. Si</i>		

<i>L. Si Extraneus</i> 3. ff. de jur. dot.	1. 78
<i>L. Si fundum sciens</i> C. de evict.	1. 208
<i>L. Si fundum</i> 2. C. de pactis inter empt. & vendit.	1. 218
<i>L. Si locus</i> §. Cum via ff. quemadmod. servit. amitt.	2. 125
<i>L. Si Mater</i> C. de inoffic. Testam.	2. 14
<i>L. Si merces</i> §. 6. ff. locat.	1. 242
<i>L. Si nomen</i> 4. ff. de hered. & affion. vend.	1. 182
<i>L. Si Pater</i> 5. C. de dot. promiss.	1. 79
<i>L. Si Pater ultim.</i> C. de dote promissa.	1. 73
<i>L. Si post perfectam</i> 24. C. de evict.	1. 210
<i>L. Si probatum</i> C. comun. divid.	1. 263
<i>Auth. Si qua Mulier</i> Cod. ad S. C. Vel- leian.	1. 157
<i>L. Si Quis</i> 2. C. ubi in rem aff.	1. 21
<i>L. Si quis conducit.</i> 25. Cod. de locat.	227
<i>L. Si quis Sepulcrum</i> ff. de Relig. & sumpt. funer.	2. 124
<i>L. Si vindicantem</i> ff. de evicton.	1. 212
<i>L. Si unquam</i> C. de revocand. donat.	1. 106
<i>L. Sub pretextu</i> 19. C. de transact.	1. 49
<i>L. Sub specie</i> C. de re judic.	1. 48
<i>L. Sumptus</i> 48. ff. de reivindic.	1. 62
<i>L. Sunt qui</i> ff. de re judic.	1. 38
<i>L. Super annali</i> 1. §. 2. C. de annalib.	1. 69
<i>Cap. Super illa</i> de secund. Nupt.	1. 95
<i>L. Testium.</i> 18. C. de Testibus.	1. 15
<i>L. Tutores, vel Curatores</i> Cod. de adm. Tutor.	2. 94
<i>L. Ubi acceptum</i> ff. de judiciis.	1. 9
<i>L. Ubi adhuc</i> 29. C. de jur. dot.	1. 83
<i>L. Viam veritatis</i> 10. C. locat.	1. 222
<i>L. Unica</i>	

<i>L. Unica C. Quand. Imper.</i>	1.	7
<i>L. Unica Cod. de nundinis.</i>	1.	167
<i>L. Unica C. de prohib. sequestr.</i>	1.	39
<i>L. Universa ult. C. de divers. Rescript.</i>	2.	148
<i>L. Unum §. Si rem ff. de legat. 2.</i>	2.	88
<i>L. Ut fundus. 18. ff. comm. divid.</i>	1.	31
<i>Auth. Uxor mortua C. de secund. nupt.</i>	1.	94

INDEX RERUM

Numerus Romanus indicat Partem

Primus Arabicus Observationem

Secundus Paginam.

A

ACTIO Civilis, & Criminalis oritur ex quocumque crimine *II. 183. 59.* Harum actionum natura quæ sit? *ibid.* Actiones utiles, & directæ in Cessionarium transferuntur virtute *Formularii Florentini I. 105. 180.*

ACTOR sequi debet Forum Rei tam in realibus, quam in personalibus *I. 1. 5.* Quomodo dignoscatur quisnam sit Actor, vel Reus? *Ibid.* In *Judicio iactationis* quisnam est Actor? *ibid. 24.* Quis in *Judiciis divisiis*? *Ibid.* Actor videns se non posse probare dominium potest a *Petitorio* ad *possessorium* convolare. *12.*

ADMINISTRATOR habet hypothecata sua bona a die cæptæ administrationis. *I. 145. 270.* Intellige de publicis Administratribus. *Ibid.* Ex *Statuto Florentino* inducitur tacita hypotheca in bonis Administratoris per publicum Instrumentum constituti. *ibid.* Et etiam per privatam scripturam sine *antidatæ* suspicione. *Ibid.* Hujusmodi hypotheca a quonam die incipiat, & quænam bona,

bona, ac Personas complectatur? *ibid.* Pro mala publicorum reddituum administratione obligata sunt bona fideicommissi. 145. 271. Fscale debitum solvens, quænam acquirat iura? *ibid.* Super bonis Heredis gravati non competit legalis hypotheca pro reintegratione fideicommissi. 145. 272.

ADVOCATUS an excusetur a tutela? II. 201. 96. Non potest pacisci cum suo Cliente, & quare? 231. 161. Limita si cum bona fide pactio stipulata sit. *ibid.* Valet donatio a Cliente facta Causidico si nulla adsit fraus. *ibid.* Modicum pacisci potest in spem victoriæ. *ibid.* Quæ sit moderata merces ab Avvocato conventa? *ibid.* Permittitur Causidicis *Palmarium* accipere dummodo eis oblatum fuerit. *ibid.* Advocari non debent esse pecuniæ cupidi. 231. 162. Ipsi comparantur Militibus. *ibid.* Adversus Contractus cum Causidico urget præsumptio defectus liberæ voluntatis in Cliente. *ibid.* Si Causa fuerit transacta an debeat integrum honorarium? 231. 162. Hoc quomodo taxandum? 231. 162.

ALIMENTA an, & quando a Matre aliisque coniunctis donata præsumantur? I. 66. 111. Cessat hæc præsumptio si alendi onus ad alium spectabat. *ibid.* Alimenta Fœminis præstita an, & quando compensentur cum fructibus dotalibus? 66. 112. Quænam sint Personæ ad alendum obligatæ? *ibid.* An Filii censentur alimenta donasse Matri? 67. 113. Donatio alimentorum

rum excluditur ubi præcedit causa obligatoria. *ibid.* Per Statut. Florent. Ascendentes compellere possunt Descendentes ad alimenta sibi præstanda. *ibid.* Ideoque in eis excluditur donandi voluntas. *ibid.* Liberorum bona hypothecata sunt pro alendis Parentibus 67. 114. Patruus quandoque cogitur alere Nepotes. *ibid.* Quod extenditur etiam ad Avunculum, Amitam, & Materteram. *ibid.*

ALLUVIO fit non tam per accretionem, quam per decretionem. *II.* 221. 135. Alluvionis jure spectat ad Dominum fundi viæ publicæ adhærentis terrentum quod ex parte opposita Flumen reliquit. *ibid.* Ad obtinendum Alluvionis beneficium via publica non impedit Agrorum cohærentiam. *ibid.*

APPELLATIO an detur ab executione. *I.* 27. 43. Datur a Decretis de *exequendo*, & in quo casu. *ibid.* Non datur ab executione Sententiæ, quæ transivit in remjudicatam. *ibid.* In appellatione licitum est nondum deducta deducere, nondum probata probare. 25. 41. Quomodo hoc intelligendum. *ibid.* Appellatio fit communis utriusque ex litigantibus. *ibid.* A Sententia Principis, vel ejus Delegati non datur appellatio. *ibid.* Limita 25. 42. De appellatione a Principe concessa cum clausula *refectis expensis*. *ibid.*

AQUA a solito cursu divertì non potest. *II.* 220. 132. Nec in damnum viarum publicarum 220. 134. Immitti debet in Loca, per quæ nec privatis, nec publico noceat

cent 220. 133. In actione aquæ pluviz ar-
cendæ quid probare debet Actor, quid Reus?
ibid.

ARBOR intra quod spatium plantari debet
prope fundum Vicini. *II.* 219. 130. In
hac re attendenda sunt Statuta, & Con-
suetudo Regionis 219. 131. Juxta Statu-
tum *Florent.* quando, & quomodo cædi de-
bent Arbores qui sua umbra nocent. *ibid.*
Cædi debent juxta terram, nec sufficit quod
rami tollantur. *ibid.* Limita si per ramo-
rum incisionem consultum remaneat Præ-
dio Vicini. *ibid.* Arbores vulgo *Gelsi* non
cæduntur. *ibid.* Limita. *ibid.* Si Conductor
Arbores inciderit ad quid teneatur. *Ibid.*
Arborum incisarum valor quanti æstima-
tur. *ibid.* Incisio quando non est permit-
tenda. 219. 132.

ARRHA quando cedat lucro dantis, vel acci-
pientis. *I.* 69. 116. An post acceptam Ar-
rham liceat a contractu recedere. *ibid.*
Non licet si contractus erat perfectus. *ibid.*
Et Arrha in partem pretii data fuit. *ibid.*
Arrha dari potest, eodem tempore pro se-
curitate Contractus, & nomine pretii. 69.
117. Data in quantitate censetur data in
partem pretii. *ibid.*

ARTIFEX quando habeat Jus Intraturæ. *Vid.*
Intratura. Quando teneatur de vicio ope-
ris. *I.* 135. 239. Et ad reficienda damna
passa a Conductore operarum. *ibid.* Defi-
ciente periculi accollatione de culpa levis-
sima non tenetur. 135. 240. An hoc pro-
cedat in Curatoribus publicorum operum.
Part. II. *m* *ibid.*

ibid. Ad quid teneantur hujusmodi Curatores in publicis operis ædificatione. *ibid.* Conductor hujus operis tenetur illud conservare per quindecim annos. *ibid.* Et excepto casu fortuito illud restituere, vel reformare. *ibid.*

ASSECURATIO quid sit. *I.* 42. 67. Convenit cum Contractu Emptionis. *ibid.* Ejus requisita *Risicum*, & *Sinistrum*. *ibid.* Horum probatio. *ibid.* Assecuratus quando renunciare possit *all' Incetta*. *ibid.* Assecuratores quando teneantur. *ibid.* Pretium Assecurationis debetur si Navis depredata redempta fuerit. 42. 68. Assecuratores repetere possunt pecunias, quoties *Sinistro* subiacere non debeant. *ibid.* Quamvis solverint sine promissione restitutionis. *ibid.* In hac materia deferendum est iudicio Mercatorum. *ibid.*

AUCTOR Laudatus quis sit *I.* 11. 21. Exceptio nominationis Authoris. *ibid.* Non comparante Authore laudato Emptor ad quid teneatur. *ibid.* Eo comparante potest a defensione se abstinere. *ibid.* Actor tam contra Emptorem, quam contra laudatum dirigere debet citationes. *ibid.*

B

BENEFICIUM *deductio* ne ageat est Jus singulare quibusdam solummodo concessum *I.* 23. 38. Requirit paupertatis probationem. *ibid.* In quibus casibus locum non habeat. *ibid.* & *pag. seqq.* Est personale, & ad Hæredes non transmittitur. *ibid.* Beneficium *cap. Odoardus* *vid.* CLERICUS. Beneficii fructus cui pertineant. *Vid. ibid.*

BINUBUS reservare debet Filiis lucra a defuncta Coniuge accepta *I.* 58. 95. Exclisus liberis secundi matrimonii. *ibid.* Limita si non extent Filii primi matrimonii. *ibid.* Binubatus pœnas temperavit Jus Canonicum. *ibid.* Mater Binuba tenetur moriens reservare Filiis primi matrimonii, quidquid a primo Viro lucrata est. 59. 96. Quid inspectis Florentiæ constitutionibus? *ibid.* Bona, quæ Binubo obvenerunt ex primo matrimonio, spectant ad Filios eiusdem matrimonii non uti successio, sed uti lucrum. 59. 97. Ideoque spectant etiam ad Fœminas. *ibid.* Quænam sint causæ, & bona non subiecta Binubatus pœnis. *i id.* Binubus non potest in alium Coniugem plus conferre quam in unum ex Filiis primi matrimonii. 61. 101. Quod tempus inspiciendum ut dignoscatur an plus contulerit. *ibid.* Quæ sit dispositio *Statuti Flor.* circa Maritum, vel Uxorem binubam. *ibid.*

C

CAMBIVM non potest nec creari, nec concipi super mercibus venditis. *II.* 229. 144. Limita inter Mercatores. *ibid.* Leges nostræ super Cambiis quid disponant. 229. 155. Fructus Cambiorum quando cessent ob non factam interpellationem Debitori, vel ejus Hæredi. *ibid.* & 158. Soluti non repetuntur nec in sortem imputantur. *ibid.* Cambia cum Mercatoribus inita non requirunt interpellationem. 229. 156. Prohibita est renunciatio solemnitati interpellationis. 229. 157. Declara. *ibid.* Non est necessaria in-

terpellatio durante Iudicio Concursus. *ibid.*
 Nec quando facta fuit a Creditore disdicta
 Cambii. 229. 156. Et per Sententiam in
 bonis debitoris immissus fuit. *ibid.* Pro exi-
 gendis ex credito pecuniario fructibus non
 sunt necessaria requisita *Castrensis. ibid.*
 Ad evitanda Cambia Sicca adinventus
 est Contractus nuncupatus „ *Imprestito frut-*
tifero „ 229. 158.

CENSUS quid sit? II. 228. 150. Imponens Cen-
 sum debet esse Dominus rei. *ibid.* Res cen-
 sui subiicienda cuius naturæ esse debet?
ibid. An constitui possit super Molendinis,
 super Locis Montium, & super alio Cen-
 su? 228. 152. Præitium Census quomodo
 solvendum sit 228. 150. Census quibus mo-
 dis extinguatur? *ibid.* Perempta parte fun-
 di an corruat Census? 228. 151. Si Debi-
 toris culpa pereat, Creditor repetit sortem,
 tamquam purum creditum 228. 152. Quid
 si fundus reddatur infructiferus 228. 151.
 Census an præscribi possit? *ibid.* Per cen-
 tenariam præsumitur extinctus. *ibid.* Fru-
 ctus Census quanto tempore præscribatur?
 228. 153. Census evadit nullus ob defectum
 denunciationis intra mensem in *Officio Ga-*
bellarum. ibid.

CESSIO quomodo fieri debeat ut actiones Ces-
 sionario acquirantur I. 89. 150. Cessio bo-
 norum quomodo Debitori concedenda? 96.
 164. Et quinam ad hoc beneficium ad-
 mittantur. *ibid.* Cessio actionum quando
 liberat debitorem? 105. 180. Non obstan-
 te cessione actiones directæ penes ceden-
 tem

tem remanent. *ibid.* Quamvis cessio facta sit cum relatione ad *Formularium Florent.* *ibid.* Cessio actionum quando assumat naturam emptionis, & venditionis. 105. 181. Non obstante accollatione an remaneat actio contra originarium Debitorem. *ibid.* Accollatarius quandonam evadat principalis Debitor? *ibid.* Cedens tenetur præstare nomen verum, non bonum. 106. 182. Quandonam creditum exigibile præstare teneatur? *ibid.* Cessionarius an, & quando excutere prius debeat debitorem, & fideiussores? *ibid.* Non potest plus consequi quam ipse dedit. 107. 183. Cessiones litigiosæ prohibitz sunt, & quando? *ibid.*

CLAUSULA Constituti transfert una cum possessione dominium, & proprietatem I. 40. 64. Immutare nequit Contractus naturam *ibid.* Et potius inducit informationem primi Contractus, quam novum Contractum. *ibid.* An, & quando Constitutum cesset cessante causa obligationis? *ibid.* De clausula immissionis in *Tenutam*, & Constitutionis Procuratoris. 105. 180.

CLERICUS de quibus bonis disponere potest? II. 213. 118. Patri servare debet Legitimum, & etiam usumfructum quoad bona ante Clericatum quæsitæ. *ibid.* Non potest Filios, vel Parentes in Testamento præterire. 213. 119. Bona acquisita post Clericatum constituunt peculium quasi Castrense. 213. 118. Quænam bona constituent peculium Clericale? *ibid.* Fructus Patrimonii Clericalis cum pacto reversivo, constitu-

ti suspenduntur quousque Clericus gaudet redditus sibi obventis. *ibid.* Quibus amissis reviviscit fructuum patrimonialium perceptio. *ibid.* Fructus Beneficii an, & quando spectent ad Hæredes beneficiati, & quando ad successores in Beneficio? 213. 119. Clericus Beneficiatus compensare nequit melioramenta etiam insignia cum deteriorationibus. *ibid.* Sed non rigide procedendum est contra Hæredes meliorantis. *ibid.* Clericus non potest pro debitis carcerari, nec rebus expoliari. 214. 120. Sed ei relinqui debet unde se alere possit. *ibid.* Quandonam privatur hoc privilegio? 214. 121. Bona Patrimonialia Clerici subiiciuntur Statutis Realibus. *ibid.* Ac propterea hypothecæ a Statuto inductæ in bonis Administratoris. *ibid.* Fructus Præbendæ pro debito civili sequestrantur. 214. 122. Sed Clerico reservatur portio congrua pro alimentis. *ibid.*

CODICILLI an, & quando importare possint revocationem Testamenti? II. 151. 12. Et quando per eos non dicatur recessum a dispositis in Testamento? 151. 13.

COLONUS quæ in fundum induxit sunt tacite obligata Locatori I. 129. 224. Differentia inter Colonum, & Inquilinum. *ibid.* Locator in fructibus Prædii a Colono perceptis, & in rebus ab Inquilino in fundum illatis præfertur cuicumque Creditori etiam anteriori. *ibid.* Inspectio præsertim *Stat. Flor. lib. 2. rub. 52.* 129. 225. An, & quando Mulier pro sua Dote præferatur Locatori

su-

super rebus Inquilini? *ibid.* Plures fratres Coloni sunt erga Dominum in solidum obligati. *ibid.* Et etiam pro damno ab eorum inimicis illato. *ibid.* Colonus partiarius est socius Domini. *ibid.* Cuinam spectat probatio Agros fuisse bene cultos. *ibid.* Colonus tenetur ad omnes expensas pro fodienda terra, & segetibus trituran-
dis. 129. 226. Non pro foveis expurgandis. *ibid.* Bona secundi Coloni, vel Subconductoris an sint obligata favore Domini? *ibid.* Non potest replicare quæstionem domini. 130. 227. Colonus partiarius lucrum, & damnum cum Domino partitur. 126. 244.

COMMENDÆ Dos an, & quando conservari debeat in annua quantitate promissa. I. 100. 172. Promissio conservandi fundum, ejusque proventum an sit *substantialis*, vel *accidental*? 100. 173. Assignatio fundi an sit *demonstrative*, vel *taxative*. *ibid.* Promissio conservandi fructus an dicatur facta in *abstracto*, vel in *concreto*? *ibid.* Successor in Commenda quandonam teneatur ad supplementum? *ibid.* Tenetur si promisit tum fundi, tum redditus conservationem. *ibid.*

COMPENSATIO fit ipso jure I. 104. 178. Non potest opponi deposito, nec spolio. *ibid.* Non admittitur nec in deposito *regulari*, nec in *irregulari*. *ibid.* Depositum non compensatur cum deposito. 104. 179. Compensatio, vel retentio non datur Prædoni, & de ratione. *ibid.* Ad sistendas usuras ipso jure fit debiti, & crediti compensatio. *ibid.* Et retrahitur usque ad initium. *ibid.*

Præsertim si debitor in damno remaneret. *ibid.* Amplia. *ibid.* In utilitatem publici commercii compensatio fit ipso jure. *ibid.* Debitum Canonis compensatur cum expensis factis in prædio emphyteutico. *ibid.*

CONCURSUS Creditorum quomodo fiat per Stat.

Curia Mercatorum. l. 78. 132. Quinam

Creditores in concursu præferantur? *ibid.*

De concursu Creditorum exterorum cum

Creditoribus Florentinis. 78. 134 Creditor

pignoratarius præfertur cæteris super pi-

gnore. 78. 133. Quoad Debitorum nomina

quis dicatur Creditor pignoratarius? *ibid.*

Credita Fiscalia prælationem habent etiamsi

translata fuerint in vestigalium Conducto-

rem. *ibid.* Qui ad rem emendam pecuniam

dedit quando præferatur? 79. 135. Quid

de eo qui pascua pro animalium substen-

tatione dedit? *ibid.* Quid de Pastoribus, &

Animalium Custodibus? *ibid.* Quid de im-

pensis funeris, & ultimæ Infirmittatis? 80.

136. Quid de medicinalibus, & laboribus

in ea erogatis? 79. 137. Quenam dicatur

ultima infirmitas? *ibid.*

CONDITIO si sine Filiis. *Vid. FILIUS.*

CONDUCTOR quenam damna ferre debeat. 7.

136. 242. Quodnam dicatur damnum in-

tollerabile? 136. 243. Casus fortuitus quo-

modo differat ab insolito? *ibid.* Conductor

an præstet casum fortuitum? 136. 242. Quan-

donam sit locus reductioni Canonis, & quo-

modo? *ibid.* Quando ei debeatur deductio

sextæ? *ibid.* Quomodo ea deducatur? *ibid.*

Deducitur non solum in originariis con-

ces-

cessionibus, sed etiam in Renunciationibus Juris Livellarii. 136. 243. Conductor, qui contra pactum Arbores inciderit ad quid teneatur? *II.* 219. 131. Quid si fruges, & segetes secaverit? *ibid.*

CONFINIA amoveri non possunt. *II.* 222. 137.

Quænam pœna sit illius, qui non expectata finium regundorum Sententia alienum fundum occupat? *ibid.* In antiquis verificatio duorum confinium probat Agrorum identitatem. 222. 138. Et etiam sufficit specialis fundi demonstratio. *ibid.* Contra tertium possessorem Identitas fundi an resultet ex confinibus in Libris Æstimi indicatis? *ibid.* Possessori non officit vel expressio minoris mensuræ, vel omissio alicujus confini in Libris Æstimi, vel Decimarum. *ibid.* Sola confinia generalia non probant identitatem 222. 139. Omissio viz Consularis identitatem excludit. *ibid.* Judicium finium regundorum respicit dominium. *ibid.* Dispositio Statuti Florent. quoad terminorum amotores. *ibid.* Sepes, vel Rubetum an accipi debeat pro confine? *ibid.* Pro confinium probatione plurimum deferendum est Mappæ Topographycæ. *ibid.*

CONTRACTUS in scriptis celebrandus non subsistit, nisi sit perfecta scriptura. *I.* 69. 116. Ratio. *ibid.* Ex contractu alterius an, & quando alteri Jus acquiratur? 74. 126. Ex Statuti Florent. acquiritur quodlibet Jus alteri etiam ignoranti. *ibid.* Sed ei licet renunciare Juri quæsito, & quærendo. *ibid.* Non suffragatur Forensibus nil agentibus
in

in loco Statuentium 74. 127. Contractus an rescindatur si res non sit libera? 113. 193. Et si ante illius executionem superveniat Lex, quæ auferat utilitatem Contrahenti. 113. 194. Quandonam rescindi debeat, vel potius ad æqualitatem reduci? *ibid.* Contractus a godere, e godere validi sunt. 126. 220.

CONTUMAX non auditur nisi refusus expensis. I. 13. 24. Contumax quis dicendus? *ibid.*

CREDITOR specialem, & generalem hypothecam habens quandonam uti possit generali relicta speciali? I. 77. 130. An contra tertium rem possidentem specialiter hypothecatam? *ibid.* Quid dicendum de Statuto Florent. qui facultatem concedit agendi contra tertium possessorem? 77. 131. Qui ad rem reficiendam pecuniam dedit præfertur omnibus Creditoribus. 78. 132. Et etiam Mulieri ad dotem recuperandam agenti. *ibid.* Sed quid probare debet Creditor? *ibid.* Creditores hypothecarii, & chirographarii æqualiter concurrunt ad bona Debitoris decocti. *ibid.* Exceptis Creditoribus ex causa Dotis, Tutelæ, vel Curæ. *ibid.* Vid. CONCURSUS. Creditor quando censeatur velle dividere suam actionem inter omnes obligatos. 88. 149. Agens contra unam bonorum speciem, an agere possit contra alteram. *ibid.* Tenetur res immobiles accipere si Debitor non habeat paratam pecuniam. 96. 163. Quomodo, & quando hoc procedat? 96. 164. Quid agendum si Creditor pluris fundum acceptum vendiderit? *ibid.*

CRE-

CREDITUM non potest dici liquidum si demonstratio contineat *Partitas* erroneas. *I.* 24. 39. D

DEBITOR potest impugnare *partitas* sui debiti & crediti *partitas* acceptare si demonstratio erronea sit *I.* 24. 40. Nemo potest alterum sibi debitorem constituere. 70. 117. Debitori decocto conceditur facultas ineundi *concordiam*, & quonam pacto? 96. 165. Non dicitur evasisse locupletior, si modicum acquisivit. *ibid.* Pro debitis civilibus an, & quando concedatur executio personalis? 98. 168. Non conceditur in die *di Berlingaccio*. *ibid.* Debitor generis, vel quantitatis re perempta non liberatur. 100. 172. Quod exemplifica. *ibid.*

DECIMA *Vid.* TRIBUTA.

DEPOSITUM sistit cursum usurarum. *I.* 99. 170. Sed quomodo faciendum? *ibid.* Aliud est iudiciale, aliud extraiudiciale, & quinam utriusque effectus? *ibid.* Integrum esse debet *ibid.* alias non suffragatur, nisi fuerit acceptatum. *ibid.* Purum quoque esse debet. 99. 171. Factum non observata forma non habet depositi privilegium. *ibid.* Depositum pecuniæ in Iudicio purgat moram. *ibid.* Factum in Banco Mercatoris an, & quando compensetur cum debito Deponentis? *ibid.*

DETRACTIONES Legitimæ, & Trebellianicæ competunt Hæredi gravato. *II.* 190. 74. In Foro nostro æquiparatæ sunt. *ibid.* Ideoque Trebellianica prohiberi non potest, nec cogitur Hæres fructus in eam imputare. *ibid.*

ibid. 193. 81. Bona pro concurrenti quantitate harum detractionum transeunt statim in Dominium Hæredis gravati. 190. 74. Quapropter Hæredis dispositio substatinetur intra limites Detractionum. *ibid.* An, & quando non debeantur deficiente inventario? *ibid.* Quando nam Hæres gravatus censeatur de suis Detractionibus satisfactus? *ibid.* An censeatur remissæ ad favorem ulterioris Substituti 190. 75. Distingue Detractiones *quotitativas* a *quantitativis*. *ibid.* Dispositio Legis Marcellus extenditur ad alienationes, quæ a Consorte, vel Condomino fiunt de bonis communibus. *ibid.* Sed quid requiritur? *ibid.* Procedit in omnibus alienationibus tam inter vivos, quam causa mortis. 190. 76. Et in Censuum impositionibus. *ibid.* Verum alienationes debent esse abdicativæ domini directi, non utilis. *ibid.* Detractionum consumptio quomodo probanda contra tertium alienatarium? 190. 77. Quomodo Detractiones petendæ, & a Judice assignandæ. *ibid.* Prohiberi non possunt. 192. 80. Quando eis censeatur renunciatum? *ibid.* Quinam sit modus deducendæ Legitimæ, & Trebellianicæ? *ibid.*

DIFFAMATUS quomodo citare debeat Diffamantem I. 22. Beneficium Legis Diffamari ad quas Causas extendatur? *ibid.* Quibus competat? *ibid.* In quo differat a beneficio Legis Si contendat 22. & seqq. Veritas convicii excusat ab actione iniuriarum 12. 23. Leges super libellis diffamatoriis. *ibid.*

DIVISIO fieri potest ab uno ex Cohæredibus in-

invitis reliquis. *I.* 140. 259. Quænam sit actio Familiæ erciscundæ. *ibid.* Testator non potest divisionem prohibere nisi pro aliquo tempore 140. 260. Quænam probare debet qui ad divisionem provocat? *ibid.* Nomina Creditorum, & Debitorum sunt ipso iure divisa. *ibid.* Possunt ex consensu Hæredum obligationes dividi, & assignari absque præiudicio Creditorum. *ibid.* Scripturæ non dividuntur, sed apud Fratrem seniores deponi debent. *ibid.* Quid agendum si res commode dividi nequeat? 141. 261. Licitatio an admittatur? *ibid.* Quinam mercantur præferri in re, quæ vel physice, vel moraliter sit individua? 141. 262. Domus paterna ubi sit divisibilis dividi debet. 141. 263. In divisione evitanda est cœquatio in pecunia numerata. *ibid.* Quomodo dividenda sint bona provenientia ab Auctoribus dividendum? *ibid.* Et quomodo acquisita Sociorum labore. *ibid.* Prædia rustica commodiorem admittunt divisionem, quam Urbana. 142. 264. Prædium, quod dividi nequit quandonam possit integre alienari? *ibid.*

DOMINIUM retinet qui vendit non habita fide de pretio *I.* 79. 136. Reservatio domini an respiciat totam rem, vel partem non solum? *ibid.* De reservatione domini in fraudem Statuti, & Creditorum. *ibid.*

DONATIO revocatur ob supervenientiam Filiorum *I.* 64. 106. Quinam Filii esse debent? *ibid.* Renunciatio Legi *Si unquam* an, & quando impediatur donationis revoca-

cationem. *ibid.* Quid si facta fuerit contemplatione Matrimonii? 64. 107. Per Stat. Flor. Irrevocabiles sunt donationes Absentibus factæ cum stipulatione Notarii, vel alterius. *ibid.* Ideoque non sufficit sola Donantis pollicitatio. *ibid.* Donationes etiam non excedentes 500. solidos describi debent in *Officio Gabellarum.* *ibid.* Alias non valent contra Tertium, qui post donationem contraxit. *ibid.* Limita in donationibus *correspondentibus*, vel *pro causa* factis 64. 108.

Dos non succedit loco legitimæ I. 44. 71. Ideo per Filiam innuptam non transmittitur ad eius Hæredes. *ibid.* Mulier non potest disponere de sua dote in præiudicium Viri, & Filiorum. *ibid.* Quæ sit dos congrua? 44. 72. Ad quos spectat dotandi onus? *ibid.* In defectum bonorum Patris sunt obligata bona Filie. 45. 74. Filii licet Hæredes, non tenentur Sororem dotare ultra Vires hæreditarias. *ibid.* Deficientibus bonis liberis onus dotandi spectat ad fideicommissa, & quonam ordine? 47. 76. Dotis non facta exactione an, & quando imputari possit Marito? 48. 78. An eius Hæredes cedere possint Mulieri actionem pro dote contra promissorem exigenda? 48. 79. An possit Filia Marito vivente contra Patrem agere ad dotem consequendam? *ibid.* Filii, & Nepotes an dotem petere possint Patre, vel Avo paterno vivente? *ibid.* Dos constituta non potest deterior reddi a Patre, vel a Sponso. 49. 80. Nec augmentum dotale. *ibid.* Fructus dotis spectant ad Maritum.

50. 81. Limita. *ibid.* Non currunt durante dilatione ad solvendam dotem. *ibid.* Debentur ad rationem quatuor pro centenario. *ibid.* Currunt a die contracti Matrimonii 51. 82. Præsertim si dos loco legitimæ succedat. *ibid.* Quando succedat nec ne loco legitimæ? 51. 83. Quid dicendum de fructibus dotalibus a Vidua petitis? *ibid.* Et de fructibus dotis *quantitative* post mortem Uxoris superstitibus Filiis? 51. 83. Dos si ve data, si ve promissa, si ve constituta, si ve destinata iisdem patitur privilegiis 52. 85. Dotis hypotheca quando incipiat? *ibid.* Vid. *hypotheca*. Dotis assecuratio non importat dominii translationem 53. 88. Nec dotem eximit ab oneribus Matrimonii. *ibid.* Vid. *Mulier*. Vindicatio, & restitutio dotis, quando competat Uxori? 54. 90. Quando, & quomodo restitui debeat? 55. 91. Ultra dotem quænam sunt ei restituenda? *ibid.* Dotis reversio ad Dotantem an, & quando locum habeat? 56. 92. De pacto reversivo. 56. 93.

E

ECCLESIA Vid. *Manus Mortua*, & *Clericus*.

ÆDIFICIUM suum quilibet elevare potest ad sydera. II. 218. 127. Limita. *ibid.* Murus communis ad elevationem destinatus extolli potest. *ibid.* Amplia. *ibid.* Ædificari potest in muro laterali, qui communis sit pro diviso. *ibid.* Ædificium appodiari potest supet muro Vicini, soluto appodii pretio. 218. 128. Si murus destinatus fuerit ad lumen excipiendum relinqui debet legitimum

num spatium *ibid.* Huiusmodi spatium diversum est pro diversitate ædificiorum publicorum, urbanorum, & rusticorum. *ibid.* Mensura duorum pedum æqualis est brachio cum tertio, aut dimidio Florentino. 218. 130. Pes mensurari debet a muro, non a tecto. *ibid.* An, & quando ædificare volens præstare possit Fideiussorem de opere demoliendo? 218. 130.

EMPHYTEUSIS Contractus impedit Emphyteutæ exceptionem dominii *I.* 130. 227. Nec ab eo retardari potest solutio canonis ob prætentum creditum. *ibid.* Quando debeatur Sexta Livellaria. 136. 242. *seqq.* In concessionibus Emphyteuticis an. & quomodo diminuatur annua pensio. 136. 242. *seqq.* Emphyteusis habet propriam naturam, & in quo consistat. 137. 244. Alia est propria, alia impropria. *ibid.* *seqq.* Quænam onera spectant ad Dominum directum, & quænam ad Emphyteutam. 137. 245. Primus acquirens an disponere possit de Emphyteusi. *ibid.* Devolutio honorum ad Dominum directum an solum comprehendat bona alienata, an totam emphyteusim. *ibid.* Constito de devolutione clara competit manntentio Domino directo 137. 246. *Affrancatio* emphyteusis quid sit, & quomodo regulanda. *ibid.* Emphyteuta non potest meliorationes alienare sine consensu Domini directi. 138. 250. Limita in Emphyteusi Ecclesiastica. *ibid.* Ob meliorationes post Leges Amortizationis factas non licet Cænonones, & Laudemia augere. *ib.* Bona Emphyteu-

Emens a Fisco statim securus est. 119.
204. Declara. *ibid.* Idem procedit in ven-
ditionibus factis auctoritate *Communis*, &
Magistratuum Florentiae. *ibid.* Limita. *ibid.*

EVICTIO conceditur etiamsi de ea nihil dictum
fuerit *I.* 120. 206. Locum habet in omni
Contractu oneroso, & nominato. *ibid.* Quo-
modo, & quando ea debeatur. *ibid.* Quan-
do agi possit ad omnia damna, seu ple-
nam evictionem. *ibid.* Non præstatur Em-
ptori scienti. 120. 207. Qui scienter emit
rem Fideicommisso subiectam non agit ad
restitutionem damnorum, sed ad pretii re-
stitutionem. *ibid.* Et nequidem ad pretii
restitutionem, si scienter emit rem alien-
nam absque promissione evictionis. 120.
208. Non præstatur evictio procedens ex
facto Principis. 120. 207. Revocata Sen-
tentia cessat actio evictionis. *ibid.* In qui-
bus casibus non competit evictio. 121. 208.
Quænam veniant in evictionis actione. 121.
209. Ultimus relevare debet primum, qui
evictionem passus est. 121. 210. Quando
competit regressus contra Relevatorem? *ib.*
Si ab initio Contractus immineat evictio
quænam remedia Emptori competunt. 122.
210. Quid operatur promissio evictionis ju-
xta *Formularium Florentinum*. 121. 211.
Regula: Quem de evictione tenet actio eum
agentem repellit exceptio: quibus in casi-
bus cesset. 123. 212.

EXCEPTIO jam probata admittitur, licet non es-
set admittenda *I.* 9 18. Item si Actor passus
sit eam admitti. *ibid.* Statutum *Mercantie*
repel-

repellit omnes exceptiones, nisi sint solutionis, & compensationis. *ibid.* Sed similes etiam admittit. *ibid.* In Judiciis executivis, & summariis non admittuntur exceptiones altioris indaginis *ibid.* Quænam hæ sint? *ibid.* Exceptio non numeratæ pecuniæ, & rei non traditæ quæ sit, & intra quod tempus opponi debeat. 72. 121. *seqq.* Minoribus, aliisque, qui non potuerunt opponere hanc exceptionem, conceditur restitutio in integrum. *ibid.* Exceptio doli conceditur Reo, si probare velit sibi pecuniam non fuisse numeratam. *ibid.* Exceptio non numeratæ pecuniæ, vel rei non traditæ competit etiam in Iudicio executivo. *ibid.* Et conceditur etiam Mercatoribus. *ibid.* Limita. *ibid.* Si opponatur re adhuc integra spectat ad creditorem probatio numerationis pecuniæ. 72. 122. E converso spectat ad debitorem probatio contraria. *ibid.* Quod locum habet etiam in mercibus vitiosis, quæ pro bonis traditæ fuerunt. *ibid.*

EXECUTIO Rei iudicata sit primo in mobilibus, deinde in immobilibus, ac tandem in nominibus debitorum. I. 22. 36. Aliter facta an sit nulla? *ibid.* Distingue. *ibid.* Talis ordo procedit in actione *personali*, non *reali*. *ibid.* In Iudicio executivo potest Creditor eligere tum bona, tum exigendi modum, qui ei placeat. *ibid.* Et etiam post inceptam unam executionem ad aliam convolare. 22. 37. *Cautela Angeli* quæ sit, & quomodo opponenda. *ibid.* De executione per *Tactum* facta. 22. 38. Ab executione an appellare

liceat. *Vid. Appellatio*. Executio personalis quomodo, & quando facienda sit. 98. 168. Si fuerit iniusta condemnatur Creditor ad omnia damna, & iniurias. *ibid.* Per quas exceptiones executio retardatur. 98. 169.

EXHIBITIO Documentorum an, & quando fieri debet a Reo. I. 10. 19. Non conceditur si Actor aliunde probare potest suam intentionem *ibid.* Libros suos quandonam exhibere debeat Mercator. *ibid.* Quid si detegi possit eius turpitudine. *ibid.* Non exhibens condemnatur in summa ab Actore petita *ibid.* Cessionarius Mercatoris an teneatur ad libros exhibendos. *ibid.* Quando intret iuramentum in litem ob non factam exhibitionem. 10. 20.

EXPENSÆ Litis refundendæ sunt ab Actore qui temere litigavit. I. 14. 25. Etiam si in intermedio Iudicio victor extiterit *ibid.* Amplia in Actore aliena negocia tractante. *ibid.* Stante iusta litigandi causa non intrat condemnatio in expensis. 14. 26. Et ita intelligi debet *Reformatio* anni 1678. & *Epistola Circularis* anni 1722. *ibid.* Sententia favorabilis an, & quando excusat ab expensis. *ibid.* Differentia inter refusionem expensarum Victori faciendam, & expensarum, quæ Patrono debentur. 14. 27. Socius criminis an repetat ab aliis expensas factas in Processu. II. 175. 48. Et an Coheres a Coherede expensas factas in defensione totius hæreditatis. *ibid.*

EXTRADOTALIA non gaudent privilegio anterioritatis. I. 52. 87. Sed Uxor habet tacitam

tam hypothecam super bonis Mariti si administraverit. *ibid.* *Vid.* MARITUS.

F

FALCIDIA detrahitur ex hæreditate legatis gravata. *II.* 199. 91. Hæres, cui legitima reliqua an consequatur etiam Falcidiam. *ib.* In constituenda Falcidiæ ratione spectantur vires hæreditatis de tempore mortis Testatoris. *ibid.* Et prius deducendum est æs alienum ipsius Testatoris. 199. 92. Detrahitur Falcidia etiam ex donationibus causa mortis, & ex donationibus inter vivos, quæ morte confirmantur. *ibid.* Quando cessat Falcidia? *ibid.* Quando ei censeatur renunciatum? *ibid.* Venit sub nomine *Trebellianicæ*. 199. 93. Ideo Hæres gravatus cui prohibita fuit *Trebellianica* censetur exclusus a Falcidia. *ibid.* Quomodo facienda est annorum computatio ut detrahatur Falcidia ex Legato alimentorum? 200. 93.

FENESTRA licet in muro laterali sit, dicitur quandoque in *prospectiva*, & ædificando claudi nequit. *II.* 218. 128. Non debet respicere in Cœnobium, vel Viridarium Monialium. 218. 129. Debet esse *ferrata* in medio muri si aperiatur infra decem brachia supra curtem, tectum, vel hortum Vicini. *ibid.*

FIDEICOMMISSUM quando, & quonam ordine alienari possit pro dote. *I.* 47. 76. Distrahi potest etiam pro legitima; & donatione propter nuptias. 47. 75. Fideicommissum in residuo hæreditatis quodnam jus tribuat vocatis? *II.* 182. 58. Est universa-

le. 182. 59. Secus in residuo bonorum.
ibid. Quibus in casibus Pater bona Fidei-
 commissi dissipans teneatur illud Filio re-
 stituere? 183. 60. Et an Filius teneatur
 Creditoribus satisfacere? *ibid.* Honoratus
 gravari nequit ultra relictæ vires 184. 61.
 In relictæ rationem quænam imputare de-
 beat. *ibid.* An ex fructibus teneatur sup-
 plere quod Fideicommisso deest. *ibid.* Quid
 disponunt Leges nostræ super Fideicommis-
 sis? II. 184. 62. Facienda est publica Fi-
 deicommissi descriptio. 184. 63. Quinam
 liberantur a pœna caducitatis ob omissam
 huiusmodi descriptionem? *ibid.* Distinguen-
 dum est Fideicommissum ante, & post Le-
 gem anni 1747. conditum. 184. 64. Bona
 mobilia non veniunt sub Fideicommisso.
ibid. Bona extra Etruriam posita an rema-
 neant libera ob transitum in quatuor gra-
 dus? 184. 65. Per eundem actum vocari
 possunt Filii ex eodem matrimonio na-
 scituri. *ibid.* Nati ex matrimonio post Le-
 gem contractio an succedere possint? 184. 66.
 FIDEJUSSIO de Iudicio sisti, & iudicatum sol-
 vende quando, & a quibus præstari de-
 beat, vel non? I. 4. II. Præstita in Causa
 principali non durat in Causa Appellatio-
 nis, multoque minus in Causa Revisionis.
ibid. Fidejussori de iudicatum solvendo non
 competit exceptio nullitatis adversus Sen-
 tentiam latam contra Principalem. *ibid.*
 Civis Florentinus alicujus Exteri Cessionar-
 ius satisfacere tenetur. *ibid.* Non item Exte-
 rus effectus Civis Florentinus. *ibid.* Ob
 quam-

quancumque obligationis variationem Fidejussio resolvitur. 86. 146. Pro minore, vel muliere an subsistat? 90. 152. Facta a Muliere pro dote est valida. 92. 156.

FIDEJUSSOR non habet excussionis beneficium 1. 86. 144. Præsertim inter Mercatores, & Liburni. 86. 147. Limita in Fidejussore Indemnitis. *ibi t.* Et æquitate suadente. *ibid.* Quoad Fidejussorem quid disponunt Statuta nostra? *ibid.* Quando agere possit ad liberationem obtinendam? *ibid.* Acquirat absque cessione Creditoris actiones. *ibid.* & 89. 151. Pro mala Officialis administratione non tenetur reintegrare Fideicommissum alienatum pro indemnitate publici Ærarii. 86. 145. Et exercere potest contra Fideicommissum privilegia Fisci. *ibid.* In duriorem causam obligari nequit. *ibid.* An in maiorem quantitatem? *ibid.* An arctius? *ibid.* An sub pœna? *ibid.* Quibus in casibus cessat eius obligatio. 86. 146. Promittens *dello star del credere* obligatur uti principalis. *ibid.* Habet obligata bona principalis pro sua relevatione. 86. 147. Habet executionem paratam. *ibid.* Non potest post solutionem petere ut sibi cedantur actiones. 89. 150. Fidejussor distinguitur a Correo debendi. 90. 151. In solidum obligatus habetur pro Fidejussore, non pro correo. *ibid.* Ex duobus in solidum obligatis quandonam unus evadat Debitor principalis? *ibid.* Si diu steterit in obligatione, vel Debitor bona dissipet potest agere ut libetetur. 91. 153. Quandonam dicatur diu

stetisse in obligatione? *ibid.* Quid in obligatione condicionali? 91. 154. Quid in Censu? *ibid.* Petere potest non modo liberationem, sed etiam omnia damna, maxime si Mercator sit. *ibid.*

FILIUS qui vel Patris, vel propria voluntate ~~as~~ alienum contraxit, conveniri debet in quantum facere potest, si ab hæreditate paterna se abstinuerit II. 165. 34. Quomodo hoc intelligendum? *ibid.* Filius Viduæ prægnantis quartam partem hæreditatis petit. 173. 45. Filii in conditione positi non censentur vocati. 185. 67. Condicio si sine Filiis quid operetur si adiecta sit pluribus collective vocatis? *ibid.* Comprehendit totam descendentiam. *ibid.* Non militat ad favorem Fratris, vel alterius Transversalis. *ibid.* Differt a conditione „*Deficientibus, Descendentibus* „ 186. 68. An in Fideicommisso transversali regulari debeat uti in Ascendentali. 186. 69. An habeat locum in Fideicommisso ante Legem anni 1747. condito, & purificato? *ibid.* Stante hac conditione an Neptis censeatur vocata ad partem hæreditatis si unus ex Filiis institutis liberos relinquat, alter verò non? 187. 70. Hujusmodi condicio puricatur quoad omnes, si unus ex vocatis cum liberis decedat. *ibid.*

FILIUSFAMILIAS an, & quando obligetur non obstante S. C. *Macedoniano*. I. 75. 127. In quibus casibus non habet locum dispositio huius S. C. *ibid.* Sub ejus sanctione comprehenditur non solum mutuum, sed etiam Cam-

Cambium. 75. 128. Quoad Peculium *Castrense*, & quasi *Castrense* Filiusfam. habetur pro Patrefamilias. 75. 127. Item in causis publicis. 76. 129. Quænam munera, & dignitates liberant a patria potestate? *ibid.* An, & quando id efficere valet matrimonium? *ibid.* Emancipatio nunquam præsumitur. *ibid.* Ad eam inducendam non sufficit separata habitatio Filii, ejusque administratio. *ibid.* Quænam sit differentia inter obligationem Filiifam. pro Patre, & pro Tertio contractam? 94. 160. Quæ requirantur pro eorum validitate? *ibid.* Quid si Filiusfam. mercator sit? *ibid.* Vel tacite emancipatus? *ibid.* Emancipatio alia est tacita, alia expressa. 94. 161. Expressa publicanda est coram *Mag. Supremo.* *ibid.* Quid juris si deficiat hujusmodi publicatio? *ibid.*

Fiscus quando vendit, Emptor securus est; sed Domino, vel Creditori actio competit contra Fiscum *I.* 119. 204. Vid. *Emptor.* Fiscus habet hypothecam non solum super Prædio obligato, sed etiam super cæteris bonis Debitoris. 145. 271. Bona hæreditaria vacantia deferuntur Fisco. *II.* 168. 37. Ejus successio non porrigitur ultra decimum gradum. *ibid.* Et ex Statuto nostro ultra octavum. 168. 38. In bonis Damnatorem quandonam succedat? 226. 147. Uxori relinquitur vel dos, vel tertia pars bonorum Viri. *ibid.* Excepto Crimine Majestatis, & Rebellionis salva manet Legitima, & Dos. *ibid.* Nec confiscatio protendi-

ditur ad bona futura, vel ante delictum alienata *ibid.* Fiscus capit bona delinquentis cum onere dotandi Filias. 226. 148. Leges nostræ tollunt bonorum confiscationem. 226. 147.

FLUMEN non potest impediri cum muro, vel serra. *II* 220. 134. Nec eius cursum opere manufacto averti. 221. 134. Ripam verò munire permissum est sine magno vicinorum incommodo. *ibid.* Ripæ usus deterior reddi non potest sine Principis licentia. *ibid.* In munienda, vel reparanda ripa maius onus subire debent qui maiorem sentiunt utilitatem. 221. 135. Ad huiusmodi expensas an Proprietarius, vel Usufructuarius teneatur? *ibid.* Ad damna ruptionis Aggerum quinam Possessores, & quam ratione obstringantur? *ibid.* Rectores Ecclesiarum contribuere debent pro quarta parte reddituum. 221. 136. Livellarii Bonorum Communitatis ad huiusmodi expensas teneantur. *ibid.* Tota Communitas an, & quando contribuere debeat pro novo ponte? 221. 137. Pons quandonam respiciat publicam utilitatem? *ibid.*

FOEMINA excluditur per Statutum Florentinum a successione bonorum tam paternorum, quam maternorum, & etiam a Legitima. *I* 59. 96. Quomodo excludatur ab hereditate intestata? *II* 162. 27.

FRATER, vel Socius non potest alterius partem obligare. *I* 142. 263. Et si obligaverit, vel vendiderit quid facere liceat Fratris, vel Socio? *ibid.* & *seq.* Quandoque Lex ipsa

ipsa operatur prælectionem rei venditæ,
vel obligatæ in propriam portionem. 142.
264. Non juxta prærium perceptum, sed
juxta illud a Peritis constitutum in divi-
sione. *ibid.* Quandonam totus fundus alie-
nari possit? *ibid.* Cessat partialis alienatio si
Emptor totam rem acquirere intellexerit.
142. 265. Quandonam Frater non possit suam
partem uti litigiosam alienare? *ibid.*

FRUCTUS quandonam adjudicentur Possessori?

I. 35. 55. A qua die facienda est fructuum
restitutio? *ibid.* Regula quod fructus de-
beantur a die motæ litis tres recipit limi-
tationes. *ibid.* Restituendi sunt a die Judi-
cii Revisionis; & quare? 35. 56. Fructus
Fideicommissi particularis, & Legati veniunt
etiam ante litis contestationem. *ibid.* Fru-
ctus percepti ante motam litem compen-
santur cum melioramentis. *ibid.* Fructus re-
compensativi ex æquitate *Leg. Curabit an,*
& quando debeantur? 115. 196. Et quan-
do fructus *Restaurativi.* 115. 197. Licitum
est ab initio statuere fructuum quantita-
tem, ut evitetur liquidatio. 115. 196. Quan-
do solvi debeant in quantitate conventa,
licet in minori percepti fuerint? 115. 197.
In petitione hereditatis fructus veniunt usque
ab initio nisi adsit bona fides Possessoris.
II. 173. 45. De fructibus Dotis. Vid. Dos.
De fructibus Cambii. Vid. CAMBIUM, &
USURÆ.

FUNERIS sumptus restituendi sunt Possessori
hereditate spoliato. *II.* 174. 46. Horum
nomine quid veniat? *ibid.* Sumptus funeris

an

an præferantur hypothecæ anteriori, & expressæ aliorum Creditorum? *ibid.* Vid. *HYPOTHECA*. Huiusmodi sumptus moderatæ sunt Leges Erruriæ. 174. 47.

G

GABELLA solvitur pro Donationibus tam gratuitis, quam *correspondivis*, & quomodo? I. 64. 108. Detrahitur Gabella ad constituendos 500. solidos. 64. 109. Contractus Gabellabiles celebrati per scripturam privatam denunciandi sunt intra mensem. 71. 120. Initi per scripturam publicam denunciandi sunt intra 45. dies. *ibid.* Pro scriptura privata Gabella solvenda est ante Sententiam. 73. 125. Alias Judicium nullum est, eiusque nullitas opponi potest etiam ab eo, qui ad Gabellam obstringebatur. *ibid.* In Contractibus *correspondivis* quomodo solvitur Gabella? III. 191. Pro venditione, quæ nulla evasit non debetur Gabella. *ibid.* Venditio conditionalis evadit pura post quinquennium. *ibid.* Ministri, & Advocati Florentiæ degentes an teneantur solvere Gabellam Florentinam pro Emptionibus factis in loco originis a Gabella exempto? *ibid.* Pro venditione cum reservatione ususfructus Gabella statim solvitur. *ibid.* Ususfructus est pars pretii, & pro eo solvitur Gabella. III. 192. An debeat de Contractu cum pacto redimendi. 126. 220. Non debetur pro Locatione trienniali, vel quinquenniali, etiamsi dictum fuerit eam esse perpetuo duraturam. 134. 239. Debetur tamen de Affictu perpetuo, vel

Em-

Emphyteusi. *ibid.* In qua quantitate solvatur a Successore in Emphyteusi? 138. 256. Non cadit super fundo domini directi. *ibid.* Nec super fundo Decimæ. *ibid.* Rumpens Testamentum ex causa præteritionis an, & quomodo solvere debeat Gabellam? II. 141. 14. Ex Fideicommisso quomodo deducatur Gabella. 190. 78. De Gabella Legatorum. 194. 84. Tertia pars Gabellæ solvitur pro Legato relicto cum onere habitandi cum Filiis. *ibid.* Sive agatur de alimentis legatis, sive de usufructu. *ibid.* Census irritatur deficiente denunciatione intra mensem in Officio Gabellarum. 228. 153.

H

HÆREDITAS quibus deferri debeat ab intestato secundum *Statuti Florent.* dispositionem? II. 162. 27. Quoad Exteros quid disponant Leges nostræ? 162. 28. Hæreditas jacens quæ sit, & quænam bona vacantia. 168. 37. Ad incurrendam hæreditatis privationem quid requiratur. *ibid.* Hæreditas non adita an, & quando transmittatur ad Hæredes? 169. 38. Quotuplex sit transmissionis jus. *ibid.* Transmissio fit ab eo, qui per 15. dies rem aliquam defuncti possedit. *ibid.* Hæreditatis maternæ transmissio an fiat ad extraneos existentibus Filiis alterius matrimonii. *ibid.* Hæreditas a defuncto non adita, adiri potest ab eius Hærede. 170. 40. Quando hoc procedat? *ibid.* Quando concedenda Restitutio in integrum ad adeundam hæreditatem? *ibid.* Hæreditatis adi-

aditio probatur ex solutione debiti, ex dispositione rei hæreditariæ, & ex eius possessione. 171. 41. *seq.* Declara. *ibid.* Petitio hæreditatis 30. annis præscribitur. 173. 44. Quid sit petitio hæreditatis, & quando locum habeat? 173. 45. Quomodo distinguatur a rei vindicatione. *ibid.* Hæreditas intra quod tempus adeunda est? 176. 48. Repudiatio hæreditatis ut valeat quid faciendum? 176. 49. Quomodo facienda aditio hæreditatis existentis in diversis Locis. 177. 52. Debitor an possit in præjudicium Creditorum hæreditatem repudiare? 178. 53. Repudiatio sub falso supposito habetur pro non facta. *ibid.* Quando dici possit simulata? 178. 54. Pater non potest hæreditatem Filio delatam repudiare; nec Filius in præjudicium Patris. *ibid.* Filio infanti non nocet repudiatio hæreditatis a Patre facta. *ibid.* Hæreditas Fideicommissaria transit in infantem absque Patris aditione. *ibid.* Filius intra annum admittitur ad repudiandam hæreditatem maternam. 178. 55. Tutor pro Pupillo, vel accipere, vel deserre debet hæreditatem. 180. 55. In adeunda hæreditate opulenta non requiruntur solemnitates. *ibid.* Pupilli præsentia non est necessaria in aditione, vel repudiatione hæreditatis. 180. 56. Expilatæ hæreditatis crimen, an furtum sit. 183. 59. An hoc crimine accusetur Mulier, & Filius? *ibid.* Hæres debitoris habens beneficium inventarii an, & quando cogere possit Creditorem ad bona in solutum accipienda? I. 96. 164. Quid

Quid dicendum de Hæredis institutione collata in alterius voluntatem? II. 146. 3. Vel facta pro persona ab Hærede nominanda? *ibid.* Irrita est institutio Hæredis extranei si malo animo exclusi sint Filii etiam in legitima instituti. 162. 26. Hæres an, & quando teneatur præstare factum Defuncti? 164. 32. Hæres scriptus, & legitimus conveniri debent pro hæreditariis portionibus. II. 166. 35. Dummodo bona non sint hypothecata. *ibid.* In reivindicatione competit actio in solidum contra Possidentem. *ibid.* Hæredem scriptum, non legitimum Legatarius convenire debet. 167. 36. Quinam ad hæreditatem admittantur si institutus hæreditatem adire nolit? 168. 37. Hæres, qui disposuit de re communi censetur de sua tantum parte disposuisse. 171. 42. Hæres scriptus an, & quando mittendus sit in possessionem rei hæreditariæ? 172. 43. Hæres fideicommissarius an probare debeat dominium penes Fideicommittentem? 172. 44. Possessor ab hæreditate dejecto quid repetat ab Hærede? 174. 46. Non conficiens inventarium tenetur Funeris sumptus compensare cum fructibus. *ibid.* Hæres quomodo repetat a Cohærede sumptus ab eo erogatos ob defensionem totius hæreditatis? 175. 47. Si Cohæres frui velit victoria, facienda est pro rata expensarum contributio. 175. 48. Jus Hæredis excluditur præscriptione 30. annorum. 176. 48. Declara. *ibid.* Hæres efficitur, qui per quindecim dies rem hæreditariam possidet. 176. 49. Hæres gravatus dicitur,

citur, qui rogatus est restituere vel hereditatem, vel eius residuum. 182. 58. Quid assumere potest? *ibid* Ex quarta, quam servare debet, non potest Trebellianicam detrahere. *ibid*.

HYPOTHECA dotalis expressa an præferantur hypothecæ anteriori pro pecunia data ad rem comparandam, vel pro melioramentis in ea factis. *l.* 52. 85. Limita si melioramenta facta sint a Tertio cum bona fide. 52. 87. Quandoque hypothecæ dotali licet expressæ prævalet hypotheca tacita anterior ab aliqua Lege inducta. *ibid*. Inter Locatorem pro pensione, & Mulierem pro dote servatur temporis prerogativa. *ibid*. Non constituto de temporis potioritate præfertur Locator. 52. 86. Quod si agat contra fructus rei locatæ omnino præferendus est. *ibid*. Præferendus est etiam Famulus, qui Viro, Uxorique inservit. *ibid*. Lex anni 1789. concedit dori eandem hypothecam, quam habent expensæ funerariæ, & ultimæ infirmitatis. *ibid*. Declara. *ibid*. In dote Filix debita post mortem Patris hypotheca incipit a die mortis. *ibid*. Dos habet tacitam hypothecam etiam in bonis Fideicommissi materni 52. 87. Et sive sit adventitia, sive profecticia. *ibid*. Quoad dotis augmentum a Marito constitutum Mulier non habet potiore hypothecam. *ibid*. Creditor an, & quando uti possit hypotheca generali non facta prius discussione hypothecæ specialis? 77. 130. Vid. CREDITOR. Præambula hypotheca utilior est rei vindicac-

atione 79. 135. Hypotheca evanescit super mercibus minutatim venditis, secus super integra Taberna. 84. 142. Super pecunia quando evanescat? *ibid.*

I

INSTRUMENTUM non archiviatum non probat.

I. 73. 124. Extra Etruriam celebratum transmitti debet, ut valeat, ad publicum Archivium. *ibid.* Archivari debent Instrumenta, quorum petitur executio, non cætera. 73. 125. Probari possunt sine *archiviatione* enunciativæ in Instrumento contentæ. *ibid.*

INTRATURA quid sit, & quibus concessa? *I.* 132. 230. & 233. Alia est magna, alia parva, & quomodo utraque acquiratur. *ibid.* Artifices an habeant jus permanendi? *ibid.* Intratura consideratur tamquam *Avviamentum*, & tamquam jus *permanendi*. *ibid.* Hoc jus Artifex amittit si pensionem non solvat. 132. 231. Quid disponat Statutum *Artis Fabricantium, Linariorum, & Coriariorum*. *ibid.* *Barbitonsores, & Furnarii* gaudent beneficio Intraturæ. 132. 234. Dominus potest pensionem Conductori augere, & quomodo? 132. 131. Intratura quomodo æstimanda? *ibid.* Vendi potest pro interesse Creditorum. *ibid.* An Conductori spectet ius offerendi? *ibid.* Intratura parva non potest alienari sine Domini consensu. *ibid.* Limita. *ibid.* Intraturæ an, & quando renunciari possit? *ibid.* Cessionarius Intratutarii quodnam jus acquirat? 132. 232. In cessione Intraturæ cadere potest læsio 132. 235. Dimittens Tabernam absque solutione pensionis intelligi. *Part. II.*

gitur renunciasset Intraturæ. *ibid.* An amittatur ob pacta non servata? *ibid.* An cesset diruta Taberna? *ibid.* Jus Intraturæ est potius reale, quam personale. *ibid.* Acquiritur per exercitium Artis. 132. 233. Eo cessante cessat. *ibid.* Non datur Intraturarius Intraturarii. *ibid.* Intratura non competit in Cava saxorum. 132. 236. Conductor, qui Intraturam acquisivit an possit Tabernam alteri sublocare? 133. 236.

INVENTARIUM sublatum fuit quoad Hæredes, servatum quoad Legatarios. II. 177. 50. Huiusmodi dispositio ad quas Personas, & bona extendatur? *ibid.* Quandonam a Principe conceditur beneficium Inventarii? *ibid.* Fideicommissarius non tenetur inventarium conficere. *ibid.* Ad faciendum inventarium quandonam competat restitutio in integrum Hæredi directo? 177. 51. Solemnitates in eo conficiendo. *ibid.* Vid. Tutor. Inventarium tutelare suppletur per Inventarium solenne, non autem è contra. 201. 97.

JUDEX non potest uti suspectus allegari non obstante eius Decreto super incidentibus, vel emergentibus I. 3. 10. Ei commissa intelliguntur incidentia, & emergentia. *ibid.* Hodie non facile datur recursus ad Iudicem superiorem. *ibid.* Judex non debet admittere probationes superfluas, vel irrelevantes. 6. 14. Uti potest probationibus extrajudicialibus, maxime si fomentum a Processu accipiant. *ibid.* Judici remittitur materia probationum. *ibid.* Secundum acta, & probata debet iudicare. *ibid.* Judex potius æqui-

equitatem, quam stricti juris rationem sequi debet. 15. 27. Sequi etiam debet interpretationem certam. & proprii Fori opinionem *ibid.* Quamvis opinio aliorum Tribunalium esset magis communis. *ibid.* An possit impropriare literam Statuti? *ibid.* Quomodo se præbere debeat? 28. Judex non cognoscit nisi super iis, quæ in Judicio versantur. 35. 55. Quandonam cognoscat, nec ne super fructibus? *ibid.* Debet lites coercere, & imminuere. 97. 166.

JUDICIUM ubi cœptum est ibi debet absolvi *l.* 3. 9. Quando cessat hæc regula? *ibid.* Super Judicio possessorio prius est judicandum 5. 12. Amplia. 13. Limita si Possessorium a Petitorio absorbeat *ibid.* Quandonam hoc procedit? *ibid.* Judicium perimitur si non fuerit absolutum intra terminos a Lege statutos. 13. 24. Declaratio peremptionis. facienda est ab Judice, sub quo lis agitur. *ibid.* Et habet vim Sententiæ definitivæ. *ibid.* Adversus instantiæ lapsum obtineri potest restitutio in integram relictis expensis. *ibid.* Amplia non obstante peremptionis declaratione. 13. 25. Judex habet facultatem prorogandi terminos. *ibid.* In Judiciis summariis quomodo sit procedendum? 16. 28. & *seqq.* In Supremis Erruriæ Tribunalibus Judicia sunt summaria. *ibid.* In eis quænam probationes omitti possunt? *ibid.*

JURAMENTUM in Litem quid requirit *l.* 10. 20. De hoc Juramento ob non factam librorum exhibitionem. *ibid.* Minorum obli-

gationes Juramento firmatæ an valeant. *I.* 206. 104. & 106.

JUSPATRONATUS ejusque actiones? *I.* 34. 53. Institutus ad præsentationem alicuius removeri non debet. *ibid.* Quandonam attendatur, nec ne ultimus status, & ultima præsentatio? *ibid.* Deficiente proprietate clara, manutentio cui danda sit? 34. 54. Quandonam cessat regula, quod Patronus possessionem præservat Compatrono. *ibid.* Gratificatio Episcopi dividitur in propriam, & impropriam. *ibid.* Quisnam gratificationem mereatur? *ibid.*

L

LÆSIO quoad Pupillos, Minores, & Ecclesias consistit etiam in omissione lucri. *I.* 118. 205. In læsione, quæ non sit enormissima. Electio est Emptoris an rescindere velit emptionem, vel justum pretium supplere. 124. 213. Læsis si procedat a facto Tertii sufficit verificari in sexta parte. *ibid.* Limita. *ibid.* In solito fœnerari requiritur læsis ultra quartam partem, in non solito ultra tertiam 124. 214. Læsis an, & quando cadat in contractibus, qui æque ad lucrum, & damnum referri possunt. *ibid.* Et in contractibus habentibus tractum temporis. *ibid.* Desumnequit ex amissione lucri incerti, & eventualis. *ibid.* In qua læsionis specie fructus restitui debeant? *ibid.* Læsis complectitur omnes bonæ fidei contractus, & præsertim divisionis 124. 215. An, & quando locum habeat in contractu locationis? *ibid.*

Læ-

LEGATUM an præstari debeat ab Hærede legitimo, qui successit stante nullitate institutionis. *II.* 167. 36. Vel stante morte Hæredis scripti ante Testatorem? *ibid.* Legatum incertæ Personæ relictum quando valeat? 194. 82. Ex Statuto nostro Legatarius, capere potest propria auctoritate bonorum possessionem. 194. 83. Declara. *ibid.* Bona legata habentur tamquam avulsa ab hæreditate, & in Legatarii dominium translata. *ibid.* Pro legatis conceditur executio. *ibid.* 196. 86. Et sufficit exhibere particulam Testamenti, in quo continentur. 194. 83. Fructus legati, vel fideicommissi particularis debentur etiam Legatario negligenti. *ibid.* Legatarii æqualiter concurrunt super hæreditate, quæ sufficiens non sit pro solvendis legatis in quantitate consistentibus. 194. 84. Fructus a quonam die debeantur Legatario? 195. 84. In legato fructuum, vel rei fructiferæ debentur statim a die mortis Testatoris 195. 85. Quasnam actiones habeat Legatarius pro consequendo legato? 196. 86. Hypotheca legalis an sit dividua, vel individua, & quomodo concedenda etiam adversus Tertium? 195. 87. Legatarius, an Hæres teneatur redimere rem legatam. 197. 88. Tenetur redimere hæres si ita indicent coniecturæ voluntatis Testatoris; & quænam sint huiusmodi coniecturæ? 197. 89. Quando subsistant legata in bonis Hæredis, vel Fideicommissi, ad quod Hæres ex proprio jure vocatur? *ibid.* Cessante

conditione, vel non adimpleto per Legatarium onere an, & quando cesset legatum? 198. 90. Cautio *Mutiana* a Legatario præstanda. *ibid.* Ei locus non est in legato usufructus sub conditione *resolutiva* relicto. *ibid.* Eam præstare debet Vidua si legatum relictum fuerit sub conditione viduitatis. 198. 91. Legatum ad pium usum relictum potest a Principe ad album transferri *II.* 212. 116. Vid. TESTAMENTUM.

LEGITIMA. an sit quota bonorum, vel hæreditatis. *II.* 157. 20. Debetur deducto ære alieno, funeris expensis, & gabella hæreditatis. *ibid.* Permissum est Judici eam assignare in aliqua re particulari. *ibid.* Legitimæ dominium transit statim in Legitimarium. *ibid.* Fœminis a Statuto exclusis non debetur. *ibid.* Dos non succedit loco legitimæ. 158. 21. Ac propterea Fœminæ non sunt adnumerandæ pro augenda Masculorum legitima. *ibid.* Limita in bonis positæ extra Territorium Florentinum. *ibid.* Voluntas Masculi Fœminas numerare eligentis prævalere debet contraria aliorum voluntati. *ibid.* Legitima quandonam sit triens, & quando semissis? 159. 22. Quomodo inter liberos dividatur. *ibid.* Quæ sit legitima Ascendentium, vel Transversalium. *ibid.* Quando eis non debeatur. *ibid.* Viventis nulla datur legitima. *ibid.* Limita. *ibid.* Detrahitur ante legata etiam Legitimario relicta. *ibid.* Pro ea metiendum quodnam tempus inspiciendum 159. 23. Hæreditatis augmentum respicit etiam Legiti-

gitimarium. *ibid.* Et quando? *ibid.* Supplementum legitimæ quibus, & quomodo computat. 160. 24. Legitima sine onere est relinquenda. 161. 25. Quomodo possit onere gravari? *ibid.* Gravaminis acceptatio ex quibus arguatur, nec ne? *ibid.* & *seqq.* Quæ sit *Cautela Soccini*, & quando locum habeat? *ibid.*

LEX *Urbem nostram* quid disponit? *Proem.* pag. 1. Primum Locum habent *Leges M. Ducum* deinde Statuta cujusque loci, postea Statutum *Florentiæ*; tandem *Jus Romanorum.* *ibid.* *Leges super Manibus Mortuis.* *Vid.* **MANUS MORTUÆ.** *Super Gambiis.* *Vid.* **CAMBIVM:** *Super Fideicommissis.* *Vid.* **FIDEICOMMISSUM.**

LIBRI. *Vid.* **EXHIBITIO.** *Liber Æstimi*, vel *Decimarum* non præbet nisi præsumptivam dominii probationem. *I.* 32. 50. Principaliter inservit pro taxandis publicis oneribus. *ibid.* An probet identitatem fundi? *II.* 222. 138. Requisita *Catastri* quæ sint? 224. 144. *Libri Privatorum* an, & quando probant favore *Scribentis.* *I.* 70. 117. Et contra *Tertium.* 71. 121. *Libri Mercatorum* probant ad eorum favorem. *ibid.* *Declara.* 70. 118. Quid de *Libris Proxenetarum*? *ibid.* Quid de *Libris Institorum*, & *Factorum.* *ibid.*

LITERARUM *Cambialium solutio Giratafio facta* liberat *Debitorem.* *I.* 101. 174. Si *Præsentator* creditor fuerit *Scribentis* non potest revocari solutionis *Mandatam.* *ibid.* *Attenta præsertim Constitutione Liburni.* *ibid.* *Limita* si *Præsentator* fuerit tantum adiectus solutioni. 101. 175.

LOCATIO si facta sit duobus, quis preferendus? *I.* 114. 195. Emptor aliusve singularis successor an, & quando teneatur stare locationi? 127. 221. Successor universalis Locationi stare tenetur. *ibid.* Et etiam Fideicommissarius si locatio non fuerit facta ad longum tempus. 127. 222. An, & quando locatio ad Hæredes transeat? 128. 222. Quid si locatio unita sit cum societate? *ibid.* Contractus Societatis conductionis vectigalium transit ad Hæredes. 128. 223. Præsertim accedente pacto, & hæredum capacitate. *ibid.* Locatio, & Conductio operarum Famuli præsumitur facta iuxta locationem precedentem. *ibid.* Et cum eodem salario. *ibid.* An debeatur salarium impedito operas præstare. *ibid.* Quænam sint obligata in locatione prædiorum Urbanorum, vel Rusticorum. 129. 224. *Vid.* COLONUS. Exceptionem dominii Conductor obii-cere nequit contra Locatorem. 130. 227. Sed ei reservantur sua jura in Judicio petitorio. *ibid.* Judicium enim *Disdiffæ* executivum est. *ibid.* Locator an, & quando expellere possit Inquilinum extra tempus conventum? 131. 228. An hoc procedat in prædiis rusticis? 131. 229. Privilegium Doctoris expellendi Fabrum prope suam Domum artem exercens, an sit in usu. *ibid.* Locator non potest a Conductore compelli ut eum præferat in conductione, vel non expellat. 132. 230. Conductor an possit rem conductam sublocare? 133. 236. Quid disponat Statutum *Florentinum*. *ibid.* In Urbe

be Florentia Domus sublocari potest. *ibid.*
 Etiamsi adsit pactum non sublocandi. *ibid.*
 Attenta præsertim clausula *pro se, & suis.*
ibid. quomodo limitanda hæc facultas. 133.
 257. Participatio usus non censetur prohi-
 bita ob prohibitionem non sublocandi. *ibid.*
 Locatio dicitur renovata cum iisdem pa-
 ctis. 134. 238. Sed pro unico tantum anno
 nisi constet de contraria voluntate. *ibid.*
 Quando resolvatur in die advenientis con-
 ditionis. *ibid.* Renovatio pro eodem tem-
 pore cessat ob erroneam credulitatem, vel
 non reminiscentiam pacti. *ibid.* In tacita
 relocatione repetita censentur pacta *intrin-*
seca, non *extrinseca.* *ibid.* Locatio *quin-*
quennalis quamvis reiterata non assumit
 naturam *affictus* perpetui 134. 239. Loca-
 tor *operarum* an, & quando teneatur de
 vitio operis? 135. 239. *Vid. ARTIFEX.*

M

MANDATUM voluntarie susceptum consumari
 debet. I. 143. 265. Quibus in casibus da-
 tur Mandanti actio Mandati directa. *ibid.*
 Quid in ea comprehendatur. 143. 267.
 Differentia inter Mandatum generale, &
 speciale. *ibid.* Inter Mandatum purum, &
 cum electione industriæ. 143. 266. Manda-
 tarius tenetur Mandanti denunciare se non
 posse Mandatum exequi. *ibid.* Mandantis
 taciturnitas an sufficiat ad Mandatum ra-
 tificandum? *ibid.* Mandatum concludenter
 probandum est. *ibid.* Actiones *Edilitiæ* vir-
 tualiter comprehenduntur in actione Man-
 dati. 143. 267. Quænam actiones compe-
 tant

tant contra euentem res vitiosas? *ibid.*

MANUS MORTUA fruitur Jure Minorum. *II.*
 210. 109. Quænam sollemnitates requiruntur in alienatione bonorum Locis Pius spectantium. 210. 110. In nostra Etruria sublatum est Beneplacitum Apostolicum. *ibid.*
 Magistratus Supremus, aliaque Tribunalia cognoscunt de alienationibus bonorum Ecclesiasticorum. *ibid.* Et adhibendæ sunt sollemnitates a Jure Civili, vel Municipali præscriptæ. *ibid.* Probanda est etiam alienationis utilitas. 210. 111. Ea deficientem non valet alienatio bonorum Sacra D. Stephani Religionis. *ibid.* Etiam si accesserit Principis Rescriptum. *ibid.* In alienandis Beneficiis bonis quid facere debet Rector etiamsi fuerit Patronus? *ibid.* Prohibetur Manibus Mortuis acquisitio rerum immobilium, ubicumque existentium. *ibid.* sub appellatione *Manus Mortuæ* venit Religiosus, qui pariter acquirere nequit. *ibid.* Limita. *ibid.* Religiosus non potest condere Testamentum. 211. 102. Et juxta Leges nostras nihil relinquere potest Monasterio. *ibid.* Nec ante professionem renunciare successiones sibi in posteram deferendas. *ibid.* Manibus Mortuis relinqui nequit ultra summam 100. aureorum. *ibid.* Nisi Gratiam Amortizationis impetraverint. 211. 113. Leges prædictæ Personam respicere videntur. *ibid.* Compræhendunt nimis effusa missarum legata. *ibid.* An liceat Manibus Mortuis capere bonorum possessionem finito usufructo alteri relicto? *ibid.* Quasnam res

res acquirere possunt non obstante nostrarum Legum prohibitione. 211. 114. Quænam Loca ab eis exempta sunt? *ibid.* Bona Locorum Piorum a Principe suppressorum sunt Summi Imperantis 212. 116. Et si in alium Locum Pium transferantur, ab ipso Principe provenisse censentur. *ibid.* Non obstante pacto reversivo. *ibid.* Quæ a Principe de bonis suppressi Loci Pii donata sunt, perpetuo sunt Donatarii *ibid.* Pactum retrovenditionis subiectum est Legibus Amortizationis. *ibid.*

MARITUS esse potest procurator Uxoris etiam sine mandato. *I.* 144. 267. Dummodo caveat de rato & de solvendo iudicatum, *ib.* Nisi experiatur nomine Dotis, & paraphernalium. 144. 268. Juxta Statutum nostrum competit Marito administratio bonorum extradotalium, constante matrimonio quæsitorum. *ibid.* Vel saltem ususfructus participatio. *ibid.* An Uxore etiam invita? *ibid.* Quandoque Maritus habere possit participatio ususfructus? *ibid.* Maritus dicitur vere constitutus procurator quando eidem tradita sunt bonorum extradotalium administratio. 144. 269. Competit Mulieri hypotheca contra Maritum administratorem. *ibid.* Sed pro bonis, non pro fructibus. *ibid.* A quo tempore incipiat huiusmodi hypotheca? 144. 270.

MATER non tenetur Filiam dotare. *I.* 46. 74. Limita si Pater non possit. *ibid.* Hæc Patris insufficientia probari debet de tempore dotationis. *ibid.* Et probatio debet esse per-

perfecta. 46. 75. Non tenetur ad dotem, quæ superet portionem Filiis spectantem. *ibid.* Existente Patre inope tenetur ante Fratrem Filiam dotare. *ibid.* Ac propterea quod solvit non imputatur in legitimam Filii. *ibid.* Mater an, & quando excludatur ab hæreditate Filii? 60. 99. Et a quibus Agnatis? *ibid.* Mater si de inofficioso Testamento egerit, & obtinuerit, vincit ad favorem succedentium ab intestato. *ibid.* Quandonam restituta dici possit ad jura legitimæ successionis? *ibid.* In dubio judicandum est pro Matre ne excludatur ab hæreditate Filii. 60. 100. Mater antequam convolet ad secundas nuptias tenetur Tutorem pro Filiis petere. 62. 103. Aliis privatur eorum hæreditate, & legatis ab ipsorum Patre relictis. *ibid.* Etiam si minor sit 25. annis. *ibid.* Quando excusatur? *ibid.* Quæ Mater pro Filiis impendit an donasse dicendum sit? 66. 111. Mater quomodo disponere possit de sua Dote? II. 163. 31. Præfertur in tutela tutoribus legitimis. 202. 98. Idem dicendum de Avia. *ibid.* Sed ad quid teneantur? *ibid.* Mater Tutelam acceptare debet ut subiaceat rationum redditioni. *ibid.* In eis reddendis cum nimia severitate non est procedendum. 202. 99. Medicus debet restituere Egroto quidquid metus causa tempore infirmitatis obtinuit. II. 230. 159. Limita si Contractus cum bonâ fide, & absque gravi læsione gestus fuerit. *ibid.* Medicus potest ab Egroto Hæres institui. *ibid.* Pacisci potest de sua mercede,

si iusta fuerit. *ibid.* Eam exigere nequit **si** male curaverit. *ibid.* Imperitus tenetur de maleficio. 230. 160. Imperitia difficile demonstratur, præsertim in Medicis nostris. *ibid.* Mortalitatis eventus non debet Medicis imputari. *ibid.* Earum iudicium est fallax. *ibid.*

MELIORAMENTA quibus in casibus deducat bonæ fidei Possessor *I.* 38. 60. Probandus est status antiquus, & modernus. *ibid.* Facta in Domo locationi destinata reficienda sunt in eo quod minus est inter melioratum, & impensum. *ibid.* Quomodo æstimanda sint, an scilicet unita domui, vel separata? 38. 61. Quænam expensæ sint necessariæ, & utiles, quænam voluptuariæ. *ibid.* Melioramentis in genere probatis datur Melioranti retentio rei Melioratæ. *ibid.* Eique assignatur congruus terminus ad ea liquidanda in specie. *ibid.* Bonæ fidei possessor an, & quando teneatur compensare cum Melioramentis fructus ex prædio perceptos? 39. 62. Creditum Melioramentorum non compensatur cum fructibus perceptis ex ipsis Melioramentis. *ibid.* Vocatos ad Fideicommissum non compensat fructus cum Melioramentis. *ibid.* In æstimatione Melioramentorum multum tribuitur Iudicis arbitrio. 117. 202.

MERCATOR quandonam possit vindicare a tertio possessore merces ablatas, vel non solutas. *I.* 41. 65. Potest contrahere, & pignorare merces etiam alienas per duos dies ante decotionem. *ibid.* Contribuere debet su-

super mercibus salvis pro salvanda Navi.
 42. 66. In hac contributione quomodo aesti-
 mandæ sunt merces? *ibid.* *Vid.* CAMBIUM.
 MINORIS ætas ex Statuto nostro coarctatur ad
 annum *decimum octavum*. II. 201. 94. Li-
 mita in minoribus subiectis Magistratui Pu-
 pillorum, in quibus prorogata fuit ad an-
 num *vigesimum secundum*. *ibid.* Absque
 consensu huius Magistratus Minores, face-
 re prohibentur ea, quæ facere nequeunt
 ex Jure Civili intra annum XXV. *ibid.* For-
 minæ quantumvis majores censentur exi-
 stere sub perpetua cura. 201. 95. Minor
 valide testatur si ætatem expleverit *qua-*
tuordecim annorum. *ibid.* Quoties Statuta
 coercent minorem ætatem, an donare pos-
 sit? 201. 96. Hujusmodi Statuta personam
 respiciunt. *ibid.* Minor an, & quando im-
 pugnare possit actum juramento confirma-
 tum. 206. 104. & 207. 106. Quod metus
 causa gestum fuit infringi potest; sed quo-
 modo metus probandus sit? 206. 104. Qui-
 nam sint Contractus, in quibus Minores
 obligari nequeunt absque solemnitatibus?
ibid. Obligationes Minorum 18. annorum
 non valent etiam juramento firmatæ. 207.
 106. Et si existant sub cura Magistratus
 Pupillorum requiritur ætas ann. 22. *ibid.*
 Rescindi possunt obligationes etiam a mi-
 noribus 25. annis ex causa doli, metus,
 læsionis &c. *ibid.* Minor redimere potest
 pignus a Creditore venditum, si damnum
 acceperit. 208. 107. Declara; & distingue.
ibid. An, & quando inducatur ratificatio
 actus

actus a Minore gesti per silentium *Quinquennale* post expletam maiorem ætatem? 209. 108. *Quinquennium* incipit ab ætate Statutaria *ibid.*

MOLENDINUM habens non potest aquam divertere in præiudicium Molendini inferioris. *II.* 220. 133. Neque ædificare in damnum alterius Molendini, pro quo fuit aqua occupata. *ibid.* Prælatio in usu aquæ competit Molendino superiori. *ibid.*

MONACHUS Vid. **MANUS MORTUA.**

MORA quid sit, & quomodo fieri dicatur. *I.* 36. 57. In Bonæ fidei Judiciis a tempore moræ debentur usuræ. *ibid.* Unica interpellatio etiam extrajudicialis constituit debitorem in mora. *ibid.* Dummodo Creditor pro solutione instet. *ibid.* Conventus pro summa verum creditum excedente non constituitur in mora. *ibid.* nec ad fructus tenetur. *ibid.* Limita. *ibid.* in not. Quid si debitum sit illiquidum ex malitiâ debitoris? *ibid.* De effectibus Moræ quoad productionem fructuum. *ibid.* Dies interpellat pro homine. 95. 162. Debitori conceditur purgatio moræ, & in quibus casibus? *ibid.* An Emphyteutæ in alienatione bonorum si caducitas conventa sit per pactum? *ibid.*

MULIER valide obligatur pro dotanda aliâ Muliere. *I.* 92. 156. Limita. *ibid.* Quid si se obligaverit contracto jam matrimonio. *ibid.* Ejus obligatio pro Marito diversa est ab obligatione pro extraneo. 93. 157. Quinam sunt Contractus, in quibus Mulier absque solemnitatibus obligari nequit? *II.* 206. 104.

MUN-

MUNDUALDUS requiritur quando Mulier constituit dotem secundo Viro *I.* 61. 102. Quid sit Mundualdus, & in quibus Mulieris obligationibus requiratur? 92. 156. & 93. 157. Ejus solemnitas nec per æquipollens, nec post contractum suppleri potest. 93. 159. *Vid.* **VITALITIUM**.

N

NOVATIO non fit nisi expresse novandi animo. *I.* 110. 187. An censeatur inducta ob solam contractus variationem, præsertim in Mercatoribus? 110. 188. Dicitur inducta si contractus gesti invicem non possunt conciliari. *ibid.* Contra novationem in dubio est judicandum. *ibid.* Alia est *cumulativa*, alia *extinctiva*. *ibid.* Et alia *propria* alia *impropria*. *ibid.*

NUNDINÆ sunt hodie majores Mercatus *I.* 98. 167. In illis nemo conveniri, vel arrestari potest sub prætextu debiti privati, & anterioris. *ibid.* Limita in Mercatore de fuga suspecto. 98. 168. Quæ sit securitas Nundinarum, quæ fiunt „ alla Porta alla Croce. *ibid.*

O

OBLIGATIO Chirographaria continere debet causam debendi. *I.* 68. 114. Qua expressa condemnatur Debitor nisi probet indebitum? *ibid.* Si verò non exprimatur, Creditor debet probare debitum in singrapha contentum. 68. 115. Quandonam subsistat obligatio sine causa? *ibid.* Obligatio facta ob causam deficit deficiente causa. *ibid.* Quid si ex pluribus causis finalibus facta fuerit? *ibid.*

ibid. Quid si duas causas contineat unam *finalem*, alteram *impulsivam*. *ibid.* Solidalis obligatio an, & quando locum habet? 87. 148. Obligatio solidalis defuncti dicitur inter hæredes. *ibid.* Obligatio omnium bonorum defuncti non comprehendit bona hæredis. II. 165 34. Quid faciendum ut ea comprehendantur? *ibid.*

P

PACTUM Quotæ Litis quosnam afficiat? I. 107.

184. Quando habere possit executionem? *ibid.* De origine Legum prohibentium Pacta Quotalitia. & de Læsione in eis interveniente? II. 231. 162. Pacta successoria quando valeant. nec ne *Vid. SUCCESSIO.*

PATER Filiam dotare tenetur etiam divitem

I. 44. 71. Gaudet tamen beneficio *deductio- ne egeat.* *ibid.* Nisi post nuptias bona acquisiverit ad dotationem sufficientia. *ibid.*

Filia quando possit se in matrimonio collocare, & pro dote contra Patrem agere? *ibid.* Pater de suo dotem dedisse præsumitur. 45. 73. Amplia. *ibid.* Distingue. *ibid.*

Quæ Pater Filio ad studia suppeditat donasse præsumitur. 65. 110. Declara *ibid.*

Quid de expensis in emptione librorum factis? *ibid.* An & quando imputentur in legitimam Filii? *ibid.* Pater an, & quando teneatur pro Filio mercatore? 94. 160.

PECUNIA *Vid. SOLUTIO.* Pecunia soluta præsumitur Solventis. I. 116. 198. Emptio an, & quando præsumatur facta cum pecunia propria, vel aliena? *ibid.*

Part. II.

P

Pe-

PERITIA *Æstimatorum* attendi debet pro determinando rerum pretio. *I.* 117. 200. Quomodo ea faciendā sit. *ibid.* Et quando Peritiæ coacerventur? *ibid.* Quando sit locus Peritiori? *ibid.* Quæ possit facere Iudex in materia Peritiarum? *ibid.* Relatio Periti quando non attendatur. 117. 202.

PIGNUS qui suo iure distraxit quid debeat concedere. *I.* 81. 138. & 82. 139. Quoad distractionem Pignoris quid disponant Statuta nostra? *ibid.* Pignoris distractio quomodo permittatur? *ibid.* Conceditur Creditori prælatio super pignore. *ibid.* Item Cessionario. *ibid.* Pignore Creditori adjudicato an liceat aliis Creditoribus privilegiatis illud avocare? *ibid.* Pignoris emptor quam actionem habeat si pignus fuerit evictum. *ibid.* Quibus in casibus & quomodo permittatur pignoris distractio? 83. 140. Non obstante pacto non alienandi pignus an subsistat eius distractio? 83. 141. Quid si Creditor pluris pignus vendiderit? *ibid.* An possit hypothecari pignus ad effectum reperiendi pecunias? *ibid.* An, & quandiu pignus retineri possit? 84. 142.

POSITIONES, & Interrogatoria quando sunt a Iudice reiicienda? *I.* 6. 14.

POSSESSOR manutenendus est. *I.* 32. 50. Nec tenetur exhibere, vel probare titulum suæ possessionis. *ibid.* Etiam si Prædium descriptum reperiatur in libris *Æstimi* in faciem Actoris. *ibid.* Quandonam titulum possessionis probare teneatur? *ibid.* & 51. *Vid.* **TITULUS**. Quisnam pro Hærede, vel pro
Pos-

Possessore possidet? 33. 52. Regula „*possideo quia possideo* „ quandonam locum habeat? *ibid.* Possessor bonæ fidei quis sit, & an, & quando fructus suos faciat? 37. 58. Quid requiratur ad constituendum possessorem in mala fide? 37. 59. Possessor malæ fidei omnes fructus restituere tenetur. *ibid.* Nec ullam exceptionem habet ad deducendas impensas utiles. *ibid.* De æquitate ei permittitur auferre impensas utiles sine læsione rei. *ibid.* Possessor bonæ fidei quas impensas, & in quibus casibus deducat? 38. 60. *Constitutum Possessorium* quid sit? 40. 63. *Possessio* per constitutum pro vera reputanda est ad omnes Juris effectus. *ibid.* *Appositum in Testamento* quid operetur? *ibid.*

PRÆLATIO. *Vid. CONCURSUS, & CREDITOR.* Prælationem cum hypotheca an habeat Venditor in re vendita? I. 79. 135. Prælatio conceditur tam pro sorte, quam pro fructibus. 85. 143. Et hoc prædicatur in Judiciis *Concursus*. *ibid.* Ubi eadem hypotheca datur tam pro sorte, quam pro fructibus. *ibid.* Prælatio in venditione sublata est. III. 189. Non conceditur Consocio, Usufructuario, Emphyteutæ, & Condomino. *ibid.* Conceditur tamen Creditori, & Consanguineo, & etiam Fideicommissario. *ibid.* Sed quid requiratur in Fideicommissario. *ibid.* An competat in alienatione Aggerum viarum. *ibid.* Prælatio ex pacto an, & quando locum habeat? III. 190.

PRÆSCRIPTIO non currit non valenti agere. I.

43. 69. Quando non currat præscriptio, & quando sit locus restitutioni in integrum. *ibid.* Quæ sit præscriptio Statuti Florentini? *ibid.* detrahenda sunt tempora pestis, & belli. *ibid.* Statutaria præscriptio hodie fere semper reiicitur. *ibid.* An id recte fiat? 43. 70.

PRÆTERITIO Matris. vel Filix an, & quando annullare valeat Testamentum? *Vid. TESTAMENTUM.*

PRETIUM rerum communi usu æstimatur. *I.* 117. 199. Loca, & tempora inducunt pretii varietatem. *ibid.* Verum pretium determinatur a Peritis. 117. 200. Venditio, non æstimatio pretium rebus imponit. 117. 201. Pretium est certum si collatum fuit in Peritos nominatim electos. 117. 201.

PRINCEPS profert Rescripta cum conditione si præces veritate nitantur. *II* 227. 148. Eiusque gratia habetur pro non concessa si suppositum non verificetur. *ibid.* Rescripti obreptio, vel subreptio probanda est. *ibid.* Quandonam obreptitium dici nequeat Rescriptum? *ibid.* Intelligentiam recipit a Precibus, & informatione. *ibid.* Plenissime interpretandum est. *ibid.* Obtentum in causa particulari non potest in aliis causis allegari. 227. 149. Habet aliquando vim Legis universalis. *ibid.* Ut derogare valeat Legibus, & Statutis requiritur clausula „non obstante „ *ibid.*

PRIVILEGIUM Civium Florentinorum quoad electionem Fori sublatum est. *I.* 1. 5. Quinam fruuntur privilegio Fori? 7. Quibus in Causis cesset, & quando? *ibid.* Non competit con-

contra æque privilegiatum. 2. 8. Eo gaudent senes 70. annorum, quamvis robusti *ibid.*

PROBATIONES superflue, & nihil relevantes non admittuntur. I. 6. 14. Quod exemplificatur. *ibid.*

PROCURATOR, seu Patronus Actoris consulat Advocatos in litis ingressu I. pag. 6 Præsumitur habere mandatum a suis Principalibus. 143. 266. Maxime si accedat exhibitio documentorum. *ibid.* Sub nomine *Procuratoris* comprehenditur *Mandatarius*, *Minister*, *Nuncius* &c. 145. 271. *Vid.* ADVOCATUS. & PACTUM QUOTÆ LITIS.

PRODIGUS, cui fuit interdicta administratio, an testari possit? II. 201. 97. Omnia privilegia Minoribus concessa, dantur etiam Prodigis; & Furiosis. *ibid.*

PUPILLUS an, & quando præses debeat actibus per Tutores gerendis II. 204. 101. Quomodo intelligenda sit *Reformatio Mag. Pupill. anni 1665.* *ibid.* Præsentia Pupilli non requiritur in contractibus necessariis, & utilibus. 204. 102. Utilitas debet esse realis, non imaginaria. 205. 103. Utilitas præsumitur in alienatione facta cum solemnitatibus. *ibid.* Alienatio bonorum Pupilli quomodo facienda. *ibid.* Permissum aliquando est potius alienare rem immobilem, quam mobilem, *ibid.* Et etiam pecunias sub usuris accipere. *ibid.*

PUTEUS fodi potest etiamsi vicini putei venæ præcidantur. II. 220. 132. Et etiam nullo relicto spatio. *ibid.* Nisi præter solitum mo-

rem, & nimis-profunde fodiatur. 220. 133.
 Puteus pertinere censetur ad viciniorem.
ibid. R

RATIFICATIO inducitur ex verbis *ratificando*,
 & *confermando*. *I.* 143. 267. Ratificatio actus
 a Minore gesti. *Vid.* MINOR. Ratificationes
 omnes requirunt scientiam nullitatis actus
 tam facti, quam Juris. *II.* 209. 108. In ra-
 tificatione expressa non potest allegari igno-
 rantia Juris; & de ratione. *ibid.*

REDHIBITORIA quid sit, & quosnam effectus,
 producat? *I.* 125. 216. An, & quando lo-
 cum habeat. *ibid.* Non competit in vendi-
 tionibus a Fisco factis. 125. 217. Nec in
 Donationibus. *ibid.* Pacta, & conditiones a
 Contrahentibus adiectæ servari debent. *ibid.*
 iisque deficientibus servatur in Etruria Jus
 Commune Romanorum. *ibid.* Redhibitoria
 competit quoad duos boves, licet unus
 morbosus sit: 125. 218. Actio Redhibito-
 ria, & quanti minoris comprehenditur in
 actione mandati. 143. 267.

RENUNCIATIO abstensiva, & translativa, ejus-
 que effectus. *II.* 178. 53. Renunciatio ut
 valeat, requiritur scientia actus gesti, ejus-
 que nullitatis. *II.* 209. 108.

REIVENDICATIO datur Domino adversus quem-
 cumque possessorem rei furtivæ. *I.* 41. 65.
 Quo casu Emptor non repetit pretium li-
 cet bonæ fidei sit. *ibid.* Vel emerit ut rem
 Domino restitueret. *ib.* Nisi res esset peri-
 tura, & ad Dominum non reversura. *ibid.*
 Limita in locis, ubi commercium exerce-
 tur. *ibid.* Bona naufragorum Dominis suis

re-

restituenda sunt. 42. 66. Excipiuntur res Piratarum. & hostium Imperii. *ibid.*

RES JUDICATA. *Vid.* SENTENTIA. Res inter alios iudicatā aliis non præjudicat. *I.* 21. 34. In dubio an sit pronuntiandum contra exceptionem rei iudicatæ? 20. 34. Executio rei iudicatæ quo ordine facienda est? 22. 36. *Vid.* EXECUTIO. Res iudicata habet executionem paratam. 27. 44. Non suspenditur si præventum fuit in executione: *ibid.* Quandoam remanet impedita ejus executio? *ibid.* Tres Sententiæ Remjudicatam constituunt ex Jure Civili; duo ex Legibus nostris. 28. 45. Res iudicata non infirmatur ob documenta noviter reperta, sed obtineri debet ejusdem *Revisio*. 30. 48. Quænam requirantur ut retractari possit ob documenta de novo reperta? *ibid.*

RESTITUTIO in integrum contra rem judicatam non denegatur ob novam agendi causam. *I.* 20. 34. Ad Principem spectat concedere adversus eam beneficium restitutionis in integrum: 30. 48. *Vid.* RES JUDICATA. Quoad Restitutionem Minoribus competentem. *Vid.* MINOR PUPILLUS.

RETROVENDITIO quid sit, & quænam actiones ex pacto de retrovendendo concedantur? *I.* 126. 118. Stante hoc pacto in qua parte diminuatur rei pretium? *ibid.* Fieri debet pro justo pretio, si non adsit pactum contrarium. *ibid.* Si Venditor sinat labi tempus conventum, Emptor lucratur quod vero rei pretio deest. 126. 219. Lapsus temporis non nocet hæredi ignorantibus. *ibid.* Pa-

ctum de retrovendendo an & quando resolvat contractum venditionis in contractum pignoris. *ibid.* Hoc pactum differt a pacto prelacionis. *ibid.* An sit reale, vel personale, & an transeat ad successores etiam singulares? *ibid.* Quænam expensæ deducantur ab Emptore? 126. 220. An augmentum, vel diminutio pretii sit emptoris, vel venditoris? *ibid.*

REUS excipiendo fit Actor. I. 9. 17. Et tenetur probare suam exceptionem. *ibid.* Quomodo eam probare possit? 9. 18. Non tenetur proferre documenta ad fundandam Actoris intentionem. 10. 19. Qua non probata Reus absolvitur. *ibid.* Potest ad sui defensionem plures titulos etiam incompatibiles allegare. 32. 51. In petitione hæreditatis Reus respondere cogitur, an pro Hærede, vel Possessore possideat. 33. 52.

S

SALARIIUM si famulus non petierit intra quinquennium a die recessus, non auditur. I. 103. 178. Limita, *ibid.* Ex longa taciturnitate salarium præsumitur solutum. *ibid.* Solutionis præsumptiones. *ibid.* Vid. LOCATIO.

SCRIPTURA privata non probat proprium creditum. I. 70. 117. Limita si ex publico Archivio proferatur. *ibid.* Equiparatur quandoque publico Instrumento. 71. 119. Antiquæ suspicio quomodo excluditur? *ibid.* Dispositio Legis Scripturas an, & quando procedat. *ibid.* Schedulæ Pagherò inter Mercatores æquipollent publicis Instrumentis. *ibid.*

ibid. Et habent executionem paratam, *ibid.*
 Probant etiam ad favorem Cessionarii. 71.
 121. Scriptura privata absque termino solu-
 tionis, intra quod tempus exequi valet?
 71. 120. Subscripta ab uno tantum ex Con-
 trahentibus quando habeat hypothecam?
ibid. Literarum comparatio cum qua scri-
 ptura fieri debet? 73. 123. & 125. Cum
 quibus solemnitatibus? 73. 124. Hujusmodi
 comparatione non indiget Instrumentum.
ibid. Declara. *ibid.* In quibus scripturis ne-
 cessaria est carta bullata? *ibid.*

SENTENTIA in Supremis Tribunalibus inniti
 potest probationibus etiam non exhibitis.
 L. 16. 29. Lata a Judice *Foraneo* retrada-
 ri non valet ex defectu solemnitatum, sed
 ex meritis tantum, *ibid.* Contra stylum Cu-
 riz lata nulla est. 17. 30. Item lata non
 servatis terminis. *ibid.* Et absque solutio-
 ne *Sportulae*. *ibid.* Ex defectu Mandati in
 Procuratore. *ibid.* Et ab Judice incompe-
 tente. *ibid.* Sine causæ cognitione, & con-
 tra probationum substantiam. *ibid.* Senten-
 tia debet esse conformis Libello. 18. 31.
 Quid stantibus clausulis *salutaribus*? *ibid.*
 Quandonam *conformis*, vel *difformis* dici
 debeat Sententia? *ibid.* & 28. 45. Senten-
 tiæ diversam quantitatem continentes in
 minori dicuntur conformes. *ibid.* Non po-
 test ferri nisi super iis, super quibus aditus
 fuit Judex. 18. 32. Exemplifica. *ibid.* Nul-
 la est si lata fuit contra primam, quæ
transivit in rem judicatam. 19. 32. Am-
 plia etiamsi Litigantes in secunda *consen-*

se-

serint. *ibid.* Quid si prima iniusta fuerit? *ibid.* Renunciari potest Sententiæ in iudicatum transactæ. 19. 33. Aliud est renunciare primæ Sententiæ, aliud consentire secundæ. *ibid.* Sententia iniusta, vel nulla transit in rem iudicatam quoad executionem, non quoad retractionem *ibid.* Quandoam obici potest exceptio rei iudicatæ? 20. 33. Contra rem iudicatam non valet nec Sententia, nec Rescriptum Principis. *ibid.* Sententia quandoam jus faciat contra Tertium non citatum? 21. 34. Super Statu rei an, & quando Tertium afficere debeat? 21. 35. Super Statu personæ quænam sit? *ibid.* Sententia criminalis non afficit Tertium *ibid.* Sententiam approbat qui dilationem petit ad solvendum. 26. 43. Maxime si debiti pars soluta fuerit. *ibid.* Quo in casu cessat obligatio notificationis a Statuto requisitæ *ibid.*

SEQUESTRUM quid operatur? I. 24. 39. Quænam necessaria sunt ad illud obtinendum? *ibid.* De differentia inter sequestrum ad effectum solutionis, & cautionis. 24. 40. Cujus damno pereat res sequestrata? *ibid.* Quomodo faciendum sit ut valeat? *ibid.* Nullum est nisi confirmetur post mensem. *ibid.* Et nisi Chirographi Gabella solvatur. *ibid.* Creditor potest pendente sequestro ad executionem procedere. *ibid.* Factum pro maiore quantitate abrogatur in solo excessu. *ibid.* Sequestrum reale, & personale quando fieri possit ob fugæ suspicionem. 98. 169.

SERVITUS non acquiritur Domino ignorante, & non permittente. *II.* 215. 122. Neque usucapi valet absque titulo. *ibid.* Acquiritur per præscriptionem immemorabilem, vel quadragenariam cum titulo. *ibid.* Et etiam minori temporis cursu si adsit consensus Domini, vel causa necessaria. 215. 123. Servitus alia est continua, alia discontinua. *ibid.* Servitutis titulus differt a titulo *Præcarii*. *ibid.* Vid. *VIA.* Quibus in casibus Venditori, vel Condidiventi intelligatur servitus itineris reservata. *ibid.* An, & quando liceat Domino fundi servientis viam immutare. 227. 126. Servitus altius non tollendi, & luminibus non officiendi inducitur censetur in Domo communi inter duos Dominos divisa. 218. 129.

SOCIETAS quando transeat ad Hæredes, & quando non? *I.* 139. 257. Continuaturo novo consensu Socii superstitis, & Hæredum defuncti. *ibid.* Contineatur etiam per actus sociales cum iisdem pactis, & pro eodem tempore. *ibid.* Lucrum, & damnum est commune post sociorum mortem. *ibid.* Et societas obligatur per Institorem, qui negotiationem prosequitur. *ibid.* Accomandita ad Hæredes transit. *ibid.* Ejus natura, & effectus. *ibid.* Alia est Regularis, alia Irregularis. 139. 258. In quo utraque consistat? *ibid.* Leges nostræ jubent publicam Accomandarum adnotationem. *ibid.*

SOLUTIO particularis a nemine acceptanda est. *I.* 97. 166. Quomodo hoc intelligendum? *ibid.* An solvi possit Creditori una pe-

pecuniæ species pro alia. *ibid.* Quid si pecunia mutata sit in sua vel *intrinseca*, vel *extrinseca* bonitate? *ibid.* Creditor non cogitur in alia forma pecuniam accipere, si damnum patiatur. *ibid.* Solutio alteri facta non liberat debitorem 101. 173. Etiam si facta sit personæ Creditori coniunctæ. *ibid.* Limita in pluribus casibus 101. 174. Solutio annui debiti probatur ex receptis trium posteriorum annorum. 102. 175. Amplia, & declara. *ibid.* Idem procedit in semestribus solutionibus. *ibid.* Et in usuris in minori quantitate solutis. 102. 176. Et in fructibus cambiorum. *ibid.* Solutio, vel remissio debiti ex quibus inducatur? 103. 176. Et inter quas personas? *ibid.* Defectus calculatæ rationis suppleri potest per æquipollentes probationes. *ibid.* Solutio debiti resultantis ex publico Instrumento probatur per æquipollens. 103. 177. Acquiescentia per 16. annos præsumptionem solutionis inducit. *ibid.* De solutione commestibilium emptorum *a credenza*. 103. 178.

SUBINGRESSIO in Jura Creditoris dimissi an, & quando competat Emptori? *I.* 108. 186. An mulieri solventi cum pecunia dotali? *ibid.* Quænam requirantur ut locum habeat subingressio. *ibid.* Non competit nisi paciscatur. 109. 186. Limita. *ibid.* Quinam portiantur beneficio subingressionis, absque Jurium cessione? *ibid.*

STATUTUM Florentiæ habetur loco Juris Communis. *Proem. pag. 1.* In casibus a Statutis localibus omissis recurritur ad Statutum

tum Florentiæ. *ibid.* Huiusmodi recursus quandonam cessat? pag. 2. not. 1. Odiosus est, non favorabilis. *ibid.* Statutarii Civitatum Codices adservantur in Archivio Reformationum; & cum eis concordare debent Codices cuiusque Loci Etruriæ, alias non attenduntur. *ibid.* Statutum Fœminarum exclusivum reservat actionem pro dote. I. 44. 71. Quid disponat quoad hæreditatem intestatam? II. 162. 27. Statutum Civitatis Cortonæ derogat dispositioni Leg. Quoties Cod. de rei vind. I. 114. 195.

SUBHASTATIO bonorum Pupilli, vel Ecclesiæ quandonam admittat novam oblationem. I. 111. 190. & 118. 205. Conditio „ *salva l' approvazione* „ reddit Contractum imperfectum. 111. 191. Subhastationis solemnitas omitti potest si agatur de re modici pretii, vel alia adsit iusta causa. 118. 205. Ante celebratum Instrumentum admittitur nova oblatio in subhastatione bonorum ad Pupillos, Minores, & Ecclesias spectantium. *ibid.* Et quando etiam post celebratum Instrumentum? *ibid.* Sed primus Oblator præfertur offerendo prætium, quod obtulit secundus. *ibid.* I *sbassi* in subhastationibus facti tendunt ad utilitatem tam Creditoris, quam Debitoris. 118. 206. Non debent considerari a Peritis. *ibid.*

SUBSTITUTIO reciproca linearis quando dicatur inducta? II. 188. 71. Substitutio exemplaris quæ sit, & quibus fieri possit. 189. 72. Quando evanescat. 189. 73. An valida sit si facta fuerit ad favorem nepotum exclu-

sis

sis Sororibus Filii dementis? *ibid.* Fieri nequit habenti solam Iudicii imperfectionem. *ibid.*

SUCCESSIONIS futuræ pactum respicere debet, vel totam hæreditatem, vel ejus quotam. *II.* 155. 17. Ac propterea promissio partis bonorum contemplatione matrimonii non est pactum successionis. *ibid.* Maxime si talis promissio confirmata sit in Testamento. 155. 18. Non valet pactum de instituenda Filia dotata. *ibid.* Pactum futuræ successionis, solum valere potest in vim ultimæ voluntatis. *ibid.* Ideoque semper revocationi est subiectum. *ibid.* Etiam tacite per confectionem Testamenti. *ibid.* Valet pactum „Promitto tibi bona mea post mortem „ *ibid.* Pacta successoria quandam subsistant? 156. 19. Quomodo regulatur successio ab intestato? *II.* 162. 27. Quomodo successio in hæreditate, & dote materna? 163. 30.

T

TENUTA Conventionalis, & Judicialis quæ sit? *I.* 105. 181. Quomodo arripi possit? *ibid.* Quando fiat ad effectum lucrandi fructus non acquirendi dominium. *ibid.* Quomodo differat a Salviano. *ibid.* Ut reddat fructiferum creditum dotale quid requiritur? Mater quando compensat fructus *tenutarios* cum alimentis? 51. 84.

TESTAMENTUM non debet ex alieno arbitrio pendere. *II.* 146. 3 Declara. *ibid.* Ad interrogationem Notarii factum quando valeat? 140. 4. Non valet si metu, vel malis artibus.

tibus fuerit extortum. *ibid.* Metus tamen,
 & malæ artes probari debent. *ibid.* Blandi-
 tiæ, & præces Testamentum non infirmant.
ibid. Quandonam dicatur conditum in sta-
 tu sanæ mentis? 146. 5. Factum coram Pa-
 rocho, & duobus testibus quomodo valeat
 in Etruria? 147. 6. Et quomodo si factum
 sit ad favorem Piæ Causæ? 147. 7. Testa-
 mentum Rustici quando valeat? *ibid.* Quan-
 do Testamentum imperfectum Patris inter
 Liberos? 148. 8. Et *Schedula* paterni Testa-
 menti scripta sine testibus. *ibid.* Et cum
 cancellationibus, varioque atramento. *ibid.*
 Testamentum imperfectum inter liberos non
 valet, si accusari possit de magna inæqua-
 litate 148. 9. Limita. *ibid.* Testamentum
mysticum, seu per relationem ad *Schedu-
 lam* an, & quando subsistat? 149. 10. Quid
 dicendum de dispositionibus, quæ in Te-
 stamento non fuerunt insertæ? *ibid.* In Te-
 stamento Cæci quænam solemnitates requi-
 rantur? 150. 10. Et quando censeantur re-
 missæ? *ibid.* 11. Cessante fraudis suspicio-
 ne Notarius meretur absolvi a damnis alicui
 obventis ex omissione solemnitatum.
ibid. Testamentum an, & quando tollatur
 sola contraria voluntate? 151. 12. *Ob decennii*
lapsum tollitur si Testator contrariam vo-
 luntatem aperiat. *ibid.* Dummodo de ea
 legitime constet. *ibid.* Amplia. *ibid.* Per
 decennium præsumitur oblivio clausulæ de-
 rogatoriæ ad sequens Testamentum. *ibid.*
 Ex causa præteritionis, vel exheredationis,
 Filiorum an, & quando irritum sit Testa-
 mentum.

mentum. 152. 13. Et an quoad institutionem tantum? *ibid.* Si Pater filium mortuum credens eum præterierit, an valeant legata Extraneo relicta? *ibid.* Ob præteritionem Fœminarum a successione exclusarum non fit irritum Testamentum. *ibid.* Limita. *ibid.* Inofficiosi Testamenti querela a quibus, & quando opponi possit? 153. 14. An Mater præterita eam opponere possit ad favorem suorum Filiorum masculorum? 153. 15. Non cognito, nec perspecto Testamento transigi nequit. 154. 17. Ad hunc effectum quænam scientia requiratur? *ibid.*

TESTES deponentes de auditu alieno an, & quando probent. I. 7. 15. Sufficiunt una cum testibus de visu ad fovendam veritatem. 7. 16. Testes an, & quando admittuntur post didicita testificata. 8. 16. An in Causa Appellationis. 8. 17.

THEORICA Baldi in Rub. ad Cod. de const. pec. I. 40. 64. Theorica Jasonis quoad assecurationem Dotis. 53. 88. Theorica Bulgarri, & Martini circa Dotis reversionem ad Patrem. 56. 92. Theorica Salyceti quoad beneficium Legis Fœminæ. 59. 96. Theorica, seu Canthela Angeli in quo consistat? 22. 37. Quæ sit Theorica Ronchegalli. 90. 152. Quæ sit Theorica Bartoli in Leg. Cum proponas Cod. pro soc., & contraria Speculatoris. 116. 198. Theorica Salyceti quoad coacervationem Peritiatum. 117. 200. Theorica, seu aquitas Bartoli quoad novam Emphyteusis concessionem. 138. 253. Theorica Butrigarii quoad legitimam Parentibus de-

debitam. *II.* 159. 22. Theorica *Ananiz* quoad Legitimam debitam Filiis Judæorum baptizatis 159. 23. Cauthela *Soccini* quoad debitam in Legitima. 161. 25.

Titulus dominii quando sit allegandus, nec ne *I.* 31. 59. Possessio præsumpta si sit continuata cum eodem titulo *ibid.* 60. clusa immemorabili, centenaria non sufficit ad corrigendum vitium tituli cogniti. *ibid.* Vel requiritur quod titulus ex centenaria præsumptus probabilis sit. *ibid.* Nec elidi possit validioribus præsumptionibus. *ibid.* Qui controversiam possessionis facere vult, tenetur ostendere titulum possessionis. 33. 52. Titulus quandoque dicatur clarus? 34. 53.

TRANSACTIO habet eandem auctoritatem rei judicatæ *I.* 29. 46. non extenditur ultra ea, quæ in Judicio petita fuerunt. *ibid.* Mutuo consensu a transactione recedere licet. 29. 47. Reduci debet ad æqualitatem si læsionem contineat. *ibid.* Ad eam sustinendam æstimari debet dubius litis eventus. *ibid.* Et attendendæ sunt probationes de tempore transactionis. *ibid.* Opinio unius Doctoris sufficit pro ejus validitate. *ibid.* Deficiente reciproca condonatione non sustinetur. *ibid.* Rescindi nequit sub prætextu instrumentorum noviter repertorum 31. 49. In quibus casibus hoc non procedat? *ibid.* Non obligat si facta fuit ob errorem, vel falsam causam. *ibid.* Amplia. *ibid.*

TREBELLIANICA cum legitima æquiparatur, & ideo prohiberi nequit Filiis, aliisque jura *Part. II.* q. 9. Fi-

Filiorum habentibus. *II.* 191. 78. *Vid.* DETRACTIONES. In ea non imputantur fructus ex hereditate percepti. 191. 79. 193. 81. Censetur consumpta ex decenniali fructuum perceptione, si agatur de aliis personis. 193. 82. Quænam imputare Hæres teneatur. *ibid.* Non detrahitur ex fideicommisso condito per actum inter vivos. 191. 79. Nec ab eo qui in solo usufructu institutus est. 191. 80.

TRIBUTA sunt onera fructuum. *II.* 224. 142. Imposita non diminuuntur nisi pereunte fundi substantia. *ibid.* Qua perempta Possessori nimis gravato reclamare licet. *ibid.* Leges nostræ non permittunt diminutionem tributorum ob diminutionem fructuum ex Principis facto derivantem absque fundi peremptione. 224. 143. Ideoque per suppressionem Domus Monasticæ non immutatur ejus Decima, vel Datium. 224. 144. Tributa alia sunt ordinaria; alia extraordinaria. 224. 143. *Decima* Florëntiæ est onus ordinarium; *Datium* Communitatum *Districus* est extraordinarium. *ibid.* Quandoque vere onera sint ordinaria, vel extraordinaria? *ibid.* Parentes duodecim Filiorum immunes sunt a tributis non excepta Decima. *ibid.* Quomodo hoc concedatur etiam Filiis post mortem Patris simul viventibus? *ibid.* Bona Ecclesiastica subiecta sunt tributorum solutioni 225. 145. Eaque solvenda sunt ab eo, qui bona possidebat de tempore impositionis. 225. 146. Et ab Usufructuario, Emphyteuta, & Tenentario, non

non a Domino directo. *ibid.* Limita. *ibid.*
 Possessor Beneficii an, & pro qua parte
 teneatur? *ibid.* Privilegium Leonis X. in
 quo consistebat? *ibid.*

TUTOR, qui Magistratui non denunciat se
 reliquisse tutelam incidit in pœnam pecu-
 niariam I. 62. 103. Tutor qui justo impe-
 dimento repellitur a tutela non amittit
 legatum. II. 198. 90. Tutor, & Curator
 tenetur inventarium conficere; & quomo-
 do? 201. 95. Etiam sine inventario redde-
 re potest rationem bonorum hæreditatis,
ibid. Excusatur a dolo, si adpareat inven-
 tarii omissionem non fuisse dolosam. *ibid.*
 Tenetur servare mobilia, quæ non consu-
 muntur. *ibid.* Et pecunias in emptione bo-
 norum, vel sub usuris cum securitate col-
 locare. *ibid.* Clerici non possunt esse Tu-
 tores. 201. 96. Septuagenarii a Tutelis va-
 cant. *ibid.* Advocati excusari possunt. *ibid.*
 Excusatio a tutela intra 50. dies proponen-
 da est. *ibid.* Tutor non potest pecuniam
 pupillarem fœneri exponere; & si exponat
 quomodo succurratur Pupillo? 201. 97. Ma-
 ter, & Avia præferuntur Tutoribus legiti-
 mis; sed quid facere debent? 202. 98. Tu-
 torum, & Curatorum electio spectat ad Ma-
 gistratum Pupillorum. *ibid.* Ad quid tenean-
 tur? *ibid.* Reddere debent rationem admi-
 nistrationis. *ibid.* Quænam in ea reddenda
 sint necessaria. 202. 100. Quomodo ab ea
 censeantur liberati? 202. 99. Tutori legi-
 timo, non dativo locus est, si Mater ad
 secundas transeat nuptias 202. 99. Defi-

cientibus Tutoribus testamentariis quinam Tutores eligantur? 202. 100. Tutoribus aliquando conceditur laborum merces. 202. 99. Bona Tutorum, & Curatorum sunt tacite hypothecata non solum pro male gestis, sed etiam pro neglectis. 203. 100. Quilibet ex Tutoribus tenetur in solidum. *ibid.* Et si solverit relevationem habet contra ceteros. *ibid.* Tutor honorarius de mala administratione tenetur. 202. 101. Non vero Tutor meri consilii. *ibid.*

V

VENATIO an, & quomodo fieri possit per alterius prædia? II. 223. 140. Ferae, & Aves in Agro alieno captæ sunt capientium. 223. 141. Domino fundi competit actio iniuriarum. *ibid.* Venatio est de Jure Gentium. *ibid.* Limita *ibid.* Fieri debet absque Agricolarum damno. *ibid.* Novum Aucupium erigi nequit quod vetustiori noceat. *ibid.* Intra quod spatium erigendum sit? *ibid.* Ex centenaria observantia acquiri potest jus privativum venationis. *ibid.* Leges nostræ circa venandi facultatem. 223. 142.

VENDITIO an, & quando facienda sit pro utilitate publica? I. 112. 192. Et pro novis sternendis viis, pro Cœmeteriis, pro Hospitalibus, Cœnobiisque. *ibid.* & II. 216. 124. Præcedere debet assensus Principis. I. 112. 192. Venditio non fit irrita licet unus ex Contrahentibus contractum non impleverit. 113. 193. Quæ actio competat si res non sit libera? *ibid.* In venditione duo-

duobus facta quis præferendus? 114. 194. Venditio an, & quando perfecta sit licet consistat in promissione de vendendo. 117. 201. Venditio bonorum Pupilli, vel Minorennis quasnam solemnitates requirat? 118. 202. In venditione facta *ad corpus* comprehenditur omne id, quod intra fines designatos reperitur, licet mensura expressa sit maior. II. 222. 140.

VIA construi debet pro utilitate publica, non privata. I. 112. 193. Nec aliter agere debent Communitates. *ibid.* Habens jus Sepulchri cogere potest Vicinum ut viam sibi concedat. II. 216. 124. Hoc privilegium conceditur etiam ob Agriculturae utilitatem, ubi quis ad proprium fundum ire non potest. *ibid.* Limita si aditum habeat quamvis longiorem, & magis incommodum. *ibid.* Via publica destructa, licet iter facere per agrum Vicini. 217. 125. Nova via quando in locum antiquæ subrogetur? *ibid.* Qui via utitur titulo *præarii* nunquam acquirit ejus usum. *ibid.* Quod secus est in servitute, in qua sufficit vel immemorabilis, vel quadragenaria cum titulo. *ibid.* Via publice usa per 30. annos evadit publica. 217. 126. Iter dicitur publicus si concurrat ejus initium, & exitum in loca publica, ejusque publicus usus. *ibid.* Via *Vicinalis* immutari nequit. *ibid.* Communitatibus quid facere liceat respectu Viarum, Platearum, aliorumve publicorum locorum? *ibid.* Quænam requirantur ut via dici possit communitativa. 217. 127. Ex qui-

quibus arguatur viam esse potius commun-
nitativam, quam vicinalem. *ibid.* An li-
ceat Communitati pro evitanda Pontis im-
pensa longiorem viam substituere? *ibid.*
Vidua statim consequitur dotem sive consi-
stat in mobilibus, sive immobilibus. *I.* 55.
91. Etque debetur retentio in bonis defun-
cti Viri tam pro credito dotali, quam ex-
tradotali. *ibid.* Debetur etiam Viduile, &
Anulus sponsalitus. *ibid.* Quid si deficiat?
ibid. Competit etiam hypotheca pro his om-
nibus æque, ac pro alimentis. *ibid.* Vestes,
quoque, & ornamenta quotidiana debentur
Vidux. *ibid.*

VITALITIUM emere potest Vidua cum sua pe-
cunia dotali. *I.* 93. 158. An sine *Mandato*?
ibid. Vitalitia quomodo apud nos re-
gulantur? *II.* 200. 93.

USURÆ sunt odiosæ. *I.* 102. 176. Ideo mino-
res solvens censetur renunciasse maioribus.
ibid. Infamis est qui usuras usurarum illi-
cite exigit. *II.* 229. 153. Etrurix Tribuna-
lia ex proprio officio contra Fœneratores
procedunt, *ibid.* Eosque panire debent etiam
si quietantiam reportaverint. *ibid.* Contra-
ctus usurarii qui *serocchæ* dicuntur, eorum-
que pœnæ 229. 154.

USUFRUCTUS formalis quomodo distinguatur
a causali? *II.* 181. 56. Ususfructus conce-
di potest ab Hærede usufructuario ejus vi-
ta durante. *ibid.* Quando resolvatur in
causalem? 181. 57. Existētibz Filiis usu-
fructus Uxori relictus coarctatur ad alimen-
ta. *ibid.* Quando dividatur cum Filiis. *ibid.*

Qui

Qui rogatus est hæreditatem, vel reliquum hæreditatis restituere non est simplex usufructuarius 182. 58.

Uxor repetere potest dotem, paraphernalia, & donationem propter nuptias, si Maritus ad inopiam vergat. *I.* 53. 88. Et agere etiam contra bona empta cum pecunia dotali. *ibid.* Et contra Tertios bonorum mariti possessores. *ibid.* Quoties assecurata fuit super bonis sui Viri, non potest securitatem obtinere super bonis postea quæsitis. *ibid.* Nec super bonis fideicommissi si non fuit sollicita ad dotem assecurandam super bonis liberis. *ibid.* Declara. *ibid.* Per Leg. anni 1785. quid disponatur quoad assecurationem, vel restitutionem dotis? 53. 89. soluto matrimonio competit Uxori vindictio dotis, & quonam pacto? 54. 90. Quando ei sit restituenda etiam vivente Viro? *ibid.* Uxor inops consequitur quartam partem bonorum defuncti Viri, vel quartæ partis usumfructum 57. 93. Amplia. *ibid.* Sed tenetur imputare dotem in quartam. *ibid.* Juxta Statut. Flor. quæ sit quarta Uxor? *ibid.* Uxor quidquid acquisivit, de bonis Mariti acquisivisse censetur. 63. 104. Limita. 63. 105. Quid si Maritus, & Uxor simul prædium emant? *ibid.* Quid si Maritus dixerit pecuniam esse Uxoris. *ibid.*

F I N I S.

005788271

